16246/B
A. X. P

OCR.

# *HIPPOCRATES CONTRACTUS,*

IN QUO

# MAGNI HIPPOCRATIS,

Medicorum Principis,

# OPERA OMNIA

In brevem Epitomen

Summa diligentia redacta habentur,

Studio et opera

THOMÆ BURNET, M. D.

Medici Regii,

Et Collegii Regii Medicorum Edinburgenſis

Socii.

EDITIO ALTERA longe emendatior.

LONDINI,

Proſtant venales apud CAR. DAVIS

exadverſus Hoſpitium Grayenſe, *Holbourn*;

et JOANNEM WHISTON in *Fleetſtreet*.

MDCCXLIII.

# APPROBATIO.

CUM Dominus *Thomas Burnetus* Medicinæ Doctor, et Medicus Regius ordinarius, Regiique Medicorum Collegii apud Edinburgum Socius, librum à ſe compoſitum, cui titulus, *Hippocrates Contractus*, nobis perlegendum exhibuerit; atque in eo nihil ſit, quod bonis moribus repugnet, quin ipſa totius Hippocraticæ doctrinæ medulla in ipſo expreſſa ſit, multique proinde uſus, cum tyronibus, tum in praxi verſatiſſimis eſſe poterit, dignum eſſe cenſemus, qui typis impreſſus in publicam lucem emittatur. In cujus rei fidem ſubſcriptiones noſtras manuales appoſuimus primo die Auguſti, anno Domini 1685.

ROBERTUS SIBBALDUS, Præſes R. M. C.
ROBERTUS TROTTERUS, Cenſor R. M. C.
JOANNES LEIRMONTIUS, Cenſor R. M. C.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ILLUSTRISSIMO ac NOBILISSIMO

Domino Domino

# JACOBO

PERTHI Comiti,

Baroni de DRUMMOND,

STRATHIERNÆ Seneſchallo Hæreditario,

Sereniſſimo Regi ab Intimis et Secretioribus Conſiliis,

Regnique SCOTIÆ Summo Cancellario,

Patrono ſuo Eminentiſſimo.

Nec non

Clariſſimis Excellentiſſimiſque VIRIS

D. ROBERTO SIBBALDO,

Equiti Aurato, Archiatro & Præſidi digniſſimo,

D. ROBERTO TROTTERO,

D. JOANNI LEIRMONTIO,

CENSORIBUS Æquiſſimis,

Reliquiſque Regii Medicorum Collegii apud Edinburgum SOCIIS Doctiſſimis,

Hunc parvæ molis librum,
in honoris ſummæque obſervantiæ, &
amicitiæ integerrimæ teſſeram,
humillime offert dedicatque,

THOMAS BURNET,
Socius & Collega.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30548342

# PRÆFATIO
## AD
# LECTOREM.

LICET Macrobio, *Lector* benevole, in Somnium *Scipionis* libro, Hippocratem noſtrum tam falli quam fallere neſcium aperte pronuncianti aſſentiri non poſſim, neque etiam uſquequaque placeat, cum multis, divino virum ingenio Ethnicum appellare; fatendum tamen ultro, ſummum fuiſſe Philoſophum, ſummum item Medicum, multorum bonorum nobis autorem, rariſſimi doni virum, ſemper & ubique laudandum, ſatis pro dignitate nunquam. Quam fuerit acris ingenii, ſtupendæ eruditionis, ac judicii ſubacti, vel inde conjicere licet, quod ex parvis & vulgaribus initiis, in magnam artem medicinam provexerit, omneſque anteceſſores ſuos longè ſuperârit, in hunc uſque diem à nullo hactenus ſuperatus, licet quam plurimi poſt eum æternâ laude digni extiterint medici. Genuina enim ejus ſcripta, quæ temporum injurias huc uſque evaſerunt, eruditis lectoribus ſummam ſemper pariunt admirationem, nec eſt quod vel ipſe Zoilus carpere poſſit; tam terſe, rotunde, eleganter, ac ſuccincte omnia proponit. Vera etiam ut plurimum dicere, qui in artis operibus probè verſatur, haud dubie affirmabit. Non mi-

rum ergo quod illum tota dehinc poſteritas Medicorum Principem ſummo ſuo merito indigitaverit. Præ aliis quibuſcunque peritiſſimum fuiſſe magnum Hippocratem in prognoſi ſtabilienda, & præſagienda vita & morte, ſatis indicant aurei & prorſus admirandi Prognoſticorum & Coacarum prænotionum libri. Quam diligens etiam fuerit & curioſus obſervator omnium, quæ circa ægrotantes ſunt, rerum, libri Epidemiorum fuſe oſtendunt. Liber Aphoriſmorum tanto ingenio conſcriptus creditur, ut exiſtimârint veteres eum omnem vim ingenii humani ſuperare. In morborum curatione adeo fœlix, ut Herculem Alexicacum quis jure vocaverit, ferocium & ferarum ægritudinum depulſorem ac domitorem. Hanc ſuam ſuſpiciendam artem, in Græcis ſervandis, ſumma benevolentia manifeſtam fecit, cum peſte à Barbaris in Græciam pervadente, demiſſis per loca convenientia ſuis diſcipulis, medelas indicavit, quibus qui uterentur, inſtantem peſtem ſecurè effugere poſſent: Pro qua gratia Athenienſium ſenatus honores divinos Herculi (ex quo oriundus) æquales, illi decrevit, & corona aurea mille coronatorum cohoneſtavit. Tanti viri fama & gloria permotus Artaxerxes Longimanus Perſarum rex, illum per Hyſtanen Helleſponti præfectum, ad exercitum ſuum morbis epidemicis laborantem curandum, maximis propoſitis muneribus, ac honoribus Perſarum optimatibus æqualibus, perhonorificè invitavit; ſed ille ſorte ſua contentus, divitiarum & honorum contemptor, nec regi regum (ita enim Artaxerxi ſeipſum vo-

care

care placuit) parere, nec Græcorum hoſtibus opitulari voluit. Dignus certe eſt Hippocrates qui omnium medicorum manibus continuo teratur, cujus ſcriptis evolvendis non parvam medici impendant operam, quem etiam nocturna verſent manu, verſentque diurna; lectio enim hic vel decies repetita placebit.

Multis abhinc annis quæ proficua magis, & utilia ex omnibus Hippocratis libris, graveſque omnes ſententias in proprium uſum excerpſi, ut peregre, ægrorum cauſa, (quod quandoque fit) proficiſcens, Hippocratem facile portatilem præ manibus ſemper haberem. Hunc parvæ molis librum, quem mihi ſoli diu ſervaveram, forte conſpiciens D. Robertus Sibbaldus eques auratus, medicus doctiſſimus, collegii Regii medicorum Edinburgenſium præſes digniſſimus, amicus meus plurimum colendus, ac raptim perlegens, autor fuit & ſuaſor ut in philiatrorum gratiam illum publici juris facerem. Multa quidem me ab hoc conſilio diſſuadebant, quod nimirum ſocordiam foveret, & ab Hippocratis lectione utiliſſima retraheret, nec bene ferè ubique audiant aliorum operum abbreviatores, licet plurimi tales de republicâ literaria quam optime ſint meriti, ut facile eſſet oſtendere. His tamen non obſtantibus, id mihi tandem paſſus ſum perſuaderi. Quod non ſolum perutilem futuram hanc Epitomen iis exiſtimaverim, quibus quando lubet, ipſum fontem adire conceſſum (expertus loquor) ſed & iis præſertim qui Hippocratem domi habere, vel nolunt, vel, ob rem domi anguſtam, vix poſſunt. Multos enim medicos reperire licet

A 2 (non

(non propterea laudandos) qui medicorum principem vix unquam viderunt, ſaltem nunquam legerunt; licet omnibus qui medicinæ nomen dedere, tam familiaris, ac notus debeat hic auctor eſſe, quam cuique domus eſt ſua. Hi forſan hoc perbrevi perlecto libello, ad Hippocratem diligenter evolvendum incitari poterunt. Hunc effectum ſi producat hic noſter labor, nec operam nec oleum perdidi. Ubique ferè loca parallela ad marginem notavi, Græcum textum conſulto omiſi, ne faſtidium lectoribus minus in ea lingua exercitatis, crearet, tum ut brevior eſſem. Speramus, benignis oculis æquum lectorem conatum hunc noſtrum conſpecturum, ac animum publicam utilitatem adjuvandi cupidiſſimum amice interpretaturum. Vale.

Medi-

M*Edicinam revocavit in lucem* HIPPOCRATES, *genitus in inſula Coo Æſculapio dicata. Is, cum fuiſſet mos, liberatos morbis ſcribere in templo ejus Dei quid auxiliatum eſſet, ut poſtea ſimilitudo proficeret, exſcripſiſſe ea traditur, atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato, medicinam inſtituiſſe.* Plin. lib. xxix. *Naturalis Hiſtoriæ*, cap. I.

Ex HIPPOCATIS vita per Soranum.

*Obiit apud* Lariſſæos, *ætatis anno* 90, *ut alii vero octogeſimo quinto, alii centeſimo quarto; quidam etiam centeſimo nono: Inter* Gyrtonem *&* Lariſſam *ſepultus eſt. Et in hunc uſque diem monumentum oſtenditur, in quo multo tempore examen fuit, quod mel conficiebat, quo nutrices infantes ſuperficiariis oris ulceribus (aphthas dicunt) laborantes, apud tumulum illinebant, & facile liberabant. In multis imaginibus velato capite pingitur. Duos reliquit filios,* Theſſalum *&* Draconem, *qui clariſſimi fuiſſe perhibentur.*

Galenus lib. de Theriaca ad Piſonem, cap. XVI.

*Summis laudibus proſequor admirandum* HIPPOCRATEM *qui peſtem illam ex* Æthiopia, *ad* Græcos, *venientem, non alio præſidio repulit, quam aerem purum faciendo, ne ab hominibus qualis tunc erat infectus hauriretur. Præcepit itaque, ut per totam civitatem ignis accenderetur, qui non ſolum è ſimplici materia conſtaret, ſed bene olentes coronas & flores haberet: Talia ſiquidem ignibus alimenta ſubminiſtrari conſuluit, & ut unguenta quam pinguiſſima infunderent, & id genus alia bonum odorem fundentia, ut hoc pacto cives aerem purum inſpirantes, ab imminenti lue tuti forent.*

# INDEX

## Sectionum & Capitum in ſingulis Sectionibus contentorum.

### Sectio Prima.


| | |
|---|---|
| JUsjurandum, | pag. 1 |
| Lex, | 2 |
| De Arte, | 3 |
| De priſca Medicina, | 4 |
| De Medico, | 6 |
| De decenti Habitu, | 7 |
| Præceptiones, | 8 |


### Sectio Secunda.


| | |
|---|---|
| LIber Prænotionum, | 10 |
| De Humoribus, | 24 |
| De Criſibus, | 26 |
| De Diebus criticis, | 30 |
| Prædictorum Liber Primus, | 30 |
| Secundus, | 32 |
| Coacæ prænotiones, | 34 |


Sectio

## Sectio Tertia.


| | |
|---|---|
| DE Natura hominis, | 77 |
| De Genitura, | 79 |
| De Natura pueri, | 80 |
| De Carnibus, | 84 |
| De Septimeſtri partu, | 86 |
| De Octimeſtri partu, | 86 |
| De Superfœtatione, | 87 |
| De Dentitione, | 88 |
| De Corde, | 89 |
| De Glandulis, | 89 |
| De Oſſium natura, | 90 |
| De Aere, aquis & locis, | 90 |
| De Flatibus, | 96 |
| De Morbo Sacro, | 97 |


## Sectio Quarta


| | |
|---|---|
| DE Salubri victus ratione, | 99 |
| De Victus ratione lib. Primus, | 100 |
| Secundus, | 101 |
| Tertius, | 104 |
| De Inſomniis, | 105 |
| De Alimento, | 106 |
| De Ratione victus in morbis acutis, | 107 |
| De Locis in homine, | 110 |


## Sectio Quinta.


| | |
|---|---|
| DE Morbis liber Primus, | 111 |
| Secundus, | 113 |
| Tertius, | 115 |


De

De Morbis liber Quartus, 118
De Affectionibus, 119
De Internis affectionibus, 122
De Natura muliebri, 124
De Mulierum Morbis, 125
De iis quæ Uterum non gerunt, 128

## Sectio Sexta.

DE Officina medici, 129
De Fracturis, 130
De Articulis, 131
De Capitis Vulneribus, 134

## Sectio Septima.

DE Morbis Epidemicis, 136
Liber Aphoriſmorum, 191

## Sectio Octava.

EPiſtolæ, 214

HIP-

# HIPPOCRATES CONTRACTUS.

## SECTIO PRIMA.

### *Hippocratis Jus-jurandum.* Ὅρκος.

PER Apollinem Medicum & Æſculapium, Hygiamque & Panaceam, jure-jurando affirmo, me, quantum viribus & judicio valuero, quod nunc juro & ex ſcripto ſpondeo, plane obſervaturum: Præceptorem quidem qui me hanc artem edocuit, parentum loco habiturum, eique cum ad victum, tum etiam ad uſum neceſſaria, grato animo communicaturum; ejuſque poſteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eoſque ſi hanc artem addiſcere volent, abſque mercede & ſyngrapha edocturum; præceptionum quoque & auditionum totiuſque reliquæ diſciplinæ, cum meos & ejus qui me edocuit liberos, tum diſcipulos qui medico jure-jurando nomen fidemque dederint, participes facturum, aliorum præterea neminem; victus etiam rationem, quantum facultate & judicio conſequi potero, ægris utilem me præſcripturum, eoſque ab omni noxa & injuria vindicaturum; neque cujuſquam precibus adductus, alicui medicamentum lethale propinabo, neque hujus rei auctor ero; neque ſimili ratione mulieri peſſum ſubdititium ad fœtum corrumpendum exhibebo: ſed caſtam & ab omni ſcelere puram, tum vitam, tum artem meam perpetuò præſtabo. Neque verò calculo laborantes ſecabo, ſed magiſtris ejus artis peritis id muneris concedam, in quamcunque autem domum ingreſſus fuero, ad ægrotantium ſalutem ingrediar, omnem injuriæ inferendæ & corruptelæ ſuſpicionem pro-

 cul

cul fugiens, tum vel maximè rerum venerearum cupiditatem, ergà mulieres juxtà ac viros, tum ingenuos, tum ſervos. Quæ verò inter curandum, aut etiam medicinam minimè faciens, in communi hominum vita, vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana eſſe ratus ſilebo. Hoc igitur jus-jurandum, ſi religioſè obſervâro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum ſumma apud omnes exiſtimatione perpetuò vitam felicem degere, & artis uberrimum fructum percipere. Quod ſi illud violavero, contraria mihi contingant.

## *Hippocratis Lex, Νόμ@.*

OMnium artium Medicina nobiliſſima. Verum propter eorum qui eam exercent ignorantiam, eorumque qui temerè de his judicant, omnibus artibus jam longe inferior habetur. Cujus erroris iſta mihi potiſſimum eſſe cauſa videtur, quod ſoli arti medicæ nulla in urbibus, præterquam ignominiæ, præfinita eſt pœna, quæ eos qui ex ea conſtant minimè attingit. Hi tragœdiarum actoribus maximè ſimiles videntur; quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac perſonam eorum quos referunt habent, illi ipſi autem verè non ſunt; ſic & medici fama quidem & nomine multi, re autem & opere valde pauci.

Quiſquis medicinæ ſcientiam ſibi verè comparare volet, eum his ducibus voti ſui compotem fieri oportet; natura, doctrina, loco ſtudiis apto, inſtitutione à puero, induſtria & tempore. Imprimis igitur naturâ opus eſt, quâ repugnante irrita ſunt omnia. Si verò natura ad optima viam commonſtret, artis doctrina paratur; quam ex inſtitutione à puero, in loco ad diſciplinam probe à natura accommodato, cum prudentia ſibi comparare oportet. Ad hæc longi temporis induſtriam accedere neceſſe eſt, quo diſciplina, veluti gra-

gravidata, feliciter & bene creſcendo maturos fructus efferat.

Hæc vero cum ſacra ſint, ſacris hominibus demonſtrantur, profanis vero nefas priuſquam ſcientiæ ſacris initiati fuerint.

---

## *Liber de Arte.* Περὶ τέχνης.

EOrum aliquid quæ nondum inventa ſunt, invenire, quodque inveniſſe quam non inveniſſe præſtiterit, ſimiliterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius eſſe munus, qui intelligens exiſtimari expetit. Qui verò ea quæ ab aliis ſunt inventa, inhoneſtorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, ſed à peritis inventa apud imperitos traducit, is ſanè prudentiæ exiſtimationem tueri velle non videtur, ſed potius naturam ſuam, aut ignorantiam malicioſè prodere.

Medicina eſt quæ ſanè in totum à morbis ægros vindicat, morborumque vehementiam obtundit, neque iis qui à morbo victi ſunt, manum admovet, cùm id medicinam præſtare non poſſe probe conſtet.

Qui verò ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quânam ſatis juſtâ oratione elati, in morientium intemperantiam cauſam non rejiciunt, ſed eorum qui medicinam exercent prudentiam accuſant. Quaſi medicorum ſit, quæ non conveniant præſcribere, in ægrorum autem facultate non ſit aliquid contra imperata admittere. Atqui longe magis eſt rationi conſentaneum, ægros non poſſe imperatis obſequi, quam medicos ea quæ minimè conveniunt imperare.

Ejuſdem eſt ſcientiæ morborum cauſas noſſe, & morbos ipſos omnibus medicamentis, quæ augeſcere morbum prohibent, curare poſſe. Medicus, ſiquidem ſuffecerit ad cognoſcendum, ſufficiet etiam ad ſanandum.

Si verò is, in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur, ob id ſanè quod ſerius medicum acceſſit, aut ob morbi celeritatem, peribit.

In medicina valent tum qui in bonis diſciplinis liberaliter ſunt educati, tum qui à naturâ non infeliciter ſunt comparati.

Si verò res non ſuccedit medico pro animi ſententia, meo quidem judicio, in morbi vehementiam, non in artem ipſam culpa rejicienda eſt.

---

## De Priſca Medicina.

### Περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.

SUNT autem opifices alii quidem mali, alii verò multum præſtantes: quod ſanè minimè contingeret, ſi prorſus non exiſteret ars medica, nihilque in eâ vel obſervatione vel inventione conſtaret, omneſque illius ex æquo inexperti & ignari eſſent, ægrotantiumque rebus fortuna præeſſet. At verò nunc aliter hæc ſe res habet: ut enim aliarum artium cunctarum opifices plurimum inter ſe differunt, tum manu, tum mente, ſic etiam in medica evenit arte.

In medicina via inventa eſt, per quam præclara multa longo temporis ſpatio ſunt inventa, & reliqua deinceps invenientur, ſi quis probe comparatus fuerit, ut ex inventorum cognitione ad ipſorum inveſtigationem feratur.

Neceſſitate homines coacti artem medicam invenerunt, quod ægrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit. Nemo enim, mea quidem opinione, ad medicinam inveſtigandam animum applicaturus fuiſſet, ſi eadem victus ratio & ægris & ſanis accommodata eſſet.

Multa mala & varia ex plenitudine oriuntur, neque verò minus gravia ex inanitione, ut proinde in his maxima

maxima inſit varietas, magnaque diligentia requiratur. Modum enim quâdam conjecturâ colligere oportet. Modum autem ad quem iſta referas, ut exactè cognoſcas, nullum alium invenies præter corporis ſenſum. Quocirca iſtud adeo exactè cognoſcere, ut leviter in utramque partem pecces, operoſa res eſt. Quanquam equidem vehementer hunc medicum laudârim qui parum peccet: At exacta certitudo rarò cernitur.

Medicorum plerique malorum navium gubernatorum mihi ſimillimi videntur; qui ſi tranquillo mari navem regunt, nemo eos peccare deprehendat; quod ſi eos vehemens ventus aut tempeſtas oppreſſerit, jam omnibus manifeſtè conſtat eorum imperitiâ & culpâ fuiſſe perditam. Ad hunc ſanè modum improbi plerique medici dum leviter affectos curant, in quibus vel graviſſimi errores commiſſi nihil periculi admittunt, (cum multi hujuſmodi morbi ac longe frequentius quam graviores hominibus contingant) in iis quidem ſi delinquant, plebeios latent: ubi verò in magnum & vehementem ac periculoſum morbum inciderint, tum ipſorum ars & errores omnibus ſunt conſpicui. Horum enim cujuſque vindices pœnæ præſto ſunt, neque in longum differuntur. Ejuſmodi naturas quæ celeriter ac vehementer ſuorum delictorum incommoda percipiunt, equidem reliquis imbecilliores eſſe cenſeo.

Rectè mihi videntur illi artem dignam judicaſſe, quæ ad Deum auctorem ex majorum inſtitutis referretur. Nam neque ſicco, neque humido, neque calido, neque frigido hominem lædi exiſtimaverunt, neque horum aliquo ei opus eſſe. Sed quod in unoquoque potentius eſſet, & ſupra naturam humanam, adeo ut ab eâ ſuperari non poſſet, id lædere cenſuerunt, & tollere conati ſunt. In homine ineſt & amarum & ſalſum, & dulce & acidum, & acerbum & inſipidum, aliaque ſexcenta, quæ pro copia & viribus varias habent facultates.

## *De Medico.* Περὶ ἰητρῦ.

AD medici auctoritatem mihi pertinere videtur, ut perſpiciat, quoad ejus natura feret, bene colorato & optime habito ſit corpore. Putant enim plerique hominum, ſi qui minus feliciter corpus diſpoſitum habeant, eos neque aliis rectè conſulere poſſe.

Præterea ejus cultus mundus eſto, veſtis ſit decora, & unguentis utatur benè olentibus, citra omnem odoris ſuſpicionem; iſtud enim jucundum eſſe ægrotantibus ſolet.

Eum quoque ſpectare oportet ut animi temperantiam excolat, non taciturnitate ſolum, verum etiam reliqua totius vitæ moderatione: Quod ad illi comparandam gloriam plurimum adfert adjumenti.

Bonis etiam ac honeſtis ſit moribus, unáque gravitatem cum humanitate conjunctam habeat: promptitudo enim & facilitas medendi effuſè oblata, ab ægris contemnitur, quamvis alioquin ſummæ benignitatis officium illud ſit. At conſiderandum quando his uti liceat; eadem enim apud eoſdem cum rara ſunt æſtimantur.

Quod ad geſtum attinet, vultu ſit ad prudentiam compoſito, non aſpero tamen, ne ſuperbus videatur, & miſanthropus. Qui verò in riſum effuſus eſt & ſupra modum hilaris, moleſtus habetur, quod vel imprimis vitandum eſt: æquum item in omni vitæ conſuetudine ſe præſtare debet.

Turpiſſimum eſt per manus operam non aſſequi quod cupias.

[*Docet inſuper quomodo officina medica inſtrui debeat, ubi ſe demittit* Hippoc. *ad Tyrocinia prima futuri Medici, imo plebeii chirurgi: veteres enim externa in medicina diſcipulos primum exercebant.*]

De

## De Decenti Habitu.

Περὶ ἐυσχημοσύνης.

AD inceſſum eo ſemper ſint habitu, qui non tam ad ſuperfluam curioſitatem, quam ad optimam exiſtimationem, prudentiam & animi moderationem comparatur; minime diffluentes aut ſuperflui; in hominum concurſibus graves, ad reſpondendum appoſiti, adverſus altercantes difficiles, in ſimilium familiaritatibus contrahendis proſpicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad reſpondendum arguti & tolerantes, in occaſione prudenter captanda appoſiti, in victu frugales, & paucis contenti, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt, in medium proferunt, & facultate dicendi utuntur, ad gratiam comparati.

Ad hæc omnia præcipue dux eſt natura: Etenim ſi adfuerit his, qui artibus inſtructi ſunt, ad prædicta omnia aditus erit ampliſſimus.

Præclara res eſt, quæ ex opere quod quis didicit, proficiſcitur oratio: opinio maximè in medicina in crimen vertitur his qui eâ utuntur; in calamitatem verò his qui ejus operâ fruuntur.

Ἰητρὸς φιλόσοφος ἰσόθεος.

Medicum urbanitatem quandam ſibi adjunctam habere convenit: Auſteritas enim tum ſanis tum ægris difficilem acceſſum præbet: obſervare autem eum maxime oportet ne multas corporis partes nudet, neque cum plebeiis de rebus multis, ſed tantum neceſſariis, confabuletur.

Quæcunque autem agat, nec perfunctoriè nimis (περὶ εργῶς) nec curioſè (μετὰ φαντασίας) nec pompoſe agat.

In ingreſſu meminiſſe convenit ſeſſionis, demiſſi habitus, amictus compoſiti, auctoritatis, breviloquentiæ, ut nihil perturbate agas, aſſeſſus, diligen-

tiæ, contradictionis ad ea quæ occurrunt, conſtantiæ in teipſo ad tumultus ſupervenientes, in turbis caſtigandis ſeveritatis, denique promptitudinis ad miniſteria.

Crebro ægrum inviſe.

Medicus in promptu habeat linamenta concerpta, ſplenia, vincula, medicamenta tum ad vulnera, tum ad oculos comparata, inſtrumenta etiam, machinas & ferramenta; alter item ſit apparatus ſimplicior, quo ad manûs operam utaris, ad peregrinationes accomodatus. Promptiſſimus autem eſt, qui viâ quâdam & ratione comparatur. Malagmatum (*i. e. cataplaſmatum*) quoque genera ad ſingulos uſus præparata habeas; potiones item incidendi facultate præditas, cuique generi accommodatas. Ad manum etiam ſint quæ ad medicamentorum purgationes faciunt, ex locis convenientibus deſumpta, eo quo decet modo pro ſuo quæque genere & magnitudine præparata, tum quæ ad vetuſtatem diligenter ſunt repoſita, tum quæ recentia pro temporis occaſione in uſum veniunt; reliquaque ad eandem rationem, ut his adornatis, cum ad ægrotum ingreſſus fueris, nequaquam animo hæreas, cum ſingula habeas, ad id quod fieri debeat, accommodata.

Priuſquam ad ægrotum ingrediaris, fac cognitum habeas quid agendum ſit. Pleraque enim non ratiocinatione, ſed auxilio indigent; eventa igitur per experientiam cognita, prædicenda. Id enim gloriam adfert, & cognitu eſt facile.

---

## *Præceptiones.* Παραγγελίαι.

TEMPUS dicendum eſt, in quo occaſio conſiſtit; occaſio autem, in qua tempus non multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occaſionem requirit. Ne pigeat ex plebeiis ſciſſitari, ſiquid ad

ad curandi opportunitatem conferre videatur. Sic enim cenſeo artem univerſam commonſtratam fuiſſe, quod ſingula ex fine obſervata, & ad eadem aggregata fuerint.

Non oportet aſſeverare quod unum aliquod exhibitum remedium profuturum ſit.

Suadeo ut interdum gratis cures, ita ut memoris gratitudinis potiorem, quam præſentis exiſtimationis rationem habeas; quod ſi vel hoſpiti, vel egeno largiendi occaſio ſe offerat, his vel maximè ſuccurrendum eſt. Qui enim erga homines humanum ſe exhibuerit, is artis amore teneri cenſetur. Multi namque ægri cum ſciant ſe morbo minimè ſalutari teneri, etiam medici diligentia ſanitati reſtitutos eſſe celebrare gaudent.

Neque ſane indecorum fuerit, ſi medicus in rei præſentis auguſtiâ circa ægrum verſatur, imperitiæ etiam tenebris circumfuſus, alios quoque accerſiri jubeat, quo communi conſilio quæ in rem ægri ſunt diſquirantur, & illi ad præſidiorum facultatem operas ſuas conferant. Ubi enim aſſiduè urget affectio, morbuſque increſcit, plurima in animi anguſtiâ ad rem præſentem opportuna elabuntur. Tunc igitur confidenti animo eſſe oportet.

Hoc jure-jurando affirmare audeam, medicum ratione utentem, alterum nunquam invidiosè calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verum id promptius faciunt qui forenſem quæſtum ſectantur.

Ægri diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fovet.

SEC-

# SECTIO SECUNDA,

*Continens Σημειωτικά.*

## Liber Prænotionum.

Προγνωστικῶν.

Medicus ad providentiam ſibi comparandam omne ſtudium adhibeat. Cum namque præſenſerit & prædixerit apud ægrotos, tum præſentia, tum præterita, tum futura, quæque ægri omittunt, expoſuerit, res utique ægrotantium magis agnoſcere credetur, adeo ut majore cum fiducia ſeſe homines medico committere audeant. Curandi verò rationem optimè molietur, ſi ex præſentibus affectionibus, futura prænoverit. Neque enim fieri poteſt, ut omnes ægroti ſanitatem aſſequantur, hoc namque longè præſtantius foret, quam futurorum conſecutionem prænoſcere. Si quid etiam divini (τὶ θεῖον) in morbis ineſt, hujus quoque providentiam ediſcere oportet.

Hac ratione meritò ſibi admirationem & boni medici exiſtimationem conciliaverit. Qui namque morbo ſuperiores eſſe poſſunt, eos utique longè rectius conſervaverit, ex longo antea intervallo ad ſingula conſilium dirigens, tum etiam morituros, tum evaſuros, ubi prænoverit & prædixerit, extra culpam poſitus erit.

*Signa ex facie.* *Coac.* 212. *Facies Hippocratica.*

In morbis autem acutis imprimis quidem ægroti facies conſideranda venit, ſitne benevalentium, præcipuéque ſui ipſius ſimilis, ita enim optima erit. Quæ verò ſimili eſt contraria, periculi plena eſt. Qualis fuerit naſus acutus, oculi concavi, collapſa tempora, aures frigidæ & contractæ, imiſque ſuis fibris

fibris inverſæ, cutis circa frontem dura, intenta & arida, & totius faciei color pallidus, aut niger, aut lividus, aut plumbeus. Si itaque ineunte morbo talis facies fuerit, neque adhuc ex aliis ſignis conjicere poteris, interrogare oportet, num vigilârit homo, an alvus profuſè fluxerit, an inediâ & fame laborârit. Quod ſi quid horum fateatur, minus periculi ſubeſſe putandum erit. Dijudicantur autem iſta die ac nocte, ſi ob eas cauſas ejusmodi facies fuerit. At ſi nihil horum præceſſiſſe dixerit, neque intra dictum tempus ad dictum ſtatum redîerit, in propinquo mortem eſſe ſciendum eſt.

Alia etiam ſigna conſideranda, tum ex univerſo corpore, tum ex oculis. Si namque lucem refugiunt, aut præter voluntatem illachrimant, aut pervertuntur, aut alter altero minor ſit, aut ejus albæ partes ſint rubræ, aut palpebræ lividæ, aut venulis nigris, ſi oculorum alba obſita fuerint, aut lippientium oculorum ſordes (λῆμαι) circa eorum aciem appareant, aut etiam aſſiduè mobiles, aut foras projecti, aut vehementer cavi fuerint, vel etiam ſqualida oculorum acies ſi ſit, & minimè lucida, aut ſi color totius faciei immutatus fuerit, hæc omnia mala pernicioſaque exiſtimanda. Per ſomnum etiam an ex oculis aliquid ſubappareat ſpectare opportet; ubi namque non commiſſis palpebris ex albo quid ſubapparet, id ſi neque diarrhœa, neque medicamentum purgans expreſſerit, neque ita dormire conſueverit æger, pravum id ſignum eſt, & funeſtum valde. *Ex oculis.*

Lethale quoque, labra reſoluta, pendentia, frigida & exalbida eſſe.

At ægrum à Medico in latus dextrum aut ſiniſtrum recumbentem deprehendi oportet, manibuſque & cervice ac cruribus paulum reductis, totoque corpore molliter poſito. Hic enim ferè ſani jacentis eſt habitus. Is autem habetur optimus decu- *Ex decubitu.* *Coac.* 497.

decubitus, qui bene valentium ſimilis eſt. Supinum vero jacere, manibus, collo & cruribus valde projectis, minus bonum. Quod ſi pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Quod ſi etiam denudatis pedibus deprehendatur, nec admodum calidis, manibuſque, collo, ac cruribus inæqualiter projectis & nudis, malum id eſt, inquietudinem enim ſignificat. Lethale quoque hianti ore aſſiduè dormire. At in ventrem jacere, ei qui per bonam valetudinem ita dormire minimè conſuevit, delirium, aut partium circa ventrem dolorem indicat.

*Ex ſtridore dentium.* In febribus autem dentibus ſtridere, ex quibus à puero minimè eſt conſuetum, inſaniam & mortem ſignificat; quod ſi etiam deliranti id accidat, exitiale admodum jam eſt.

*Ex ulceribus.* *Coac.* 496. Ulcus quoque, ſive ante morbum ſive in morbo natum ſit, noſſe oportet. Nam ſi periturus eſt æger, lividum, pallidum, & ſiccum ante mortem erit.

*Ex manuum geſticulatione.* De manuum motione ita cenſeo: In febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur, & aliquid fruſtra venantur, & feſtucas colligunt, aut floccos è veſtibus evellunt, & ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum & mortem portendi.

*Ex ſpiratione.* Spiratio crebra ſi fuerit, dolorem ſignificat, aut inflammationem in partibus diaphragmate ſuperioribus; quæ verò magna eſt reſpiratio & ex magno intervallo, delirium ſignificat. Frigidus autem ſpiritus, qui è naribus & ore efflatur, valde eſt funeſtus. Facilè verò ſpirare, valde magnum ad ſalutem momentum exiſtimandum, cum in omnibus morbis acutis, quibus febris conjuncta eſt, tum in his qui intra dies 40. judicantur.

*Ex ſudoribus.* Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui diebus judicatoriis contingunt, & penitus

*Liber de criſibus.* *Coac.* 572, 573. *Lib. de criſibus. Aphor.* 37. *Sect.* 4.

tus febre liberant. Boni verò quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque ut æger morbum facilius ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minimè ſunt utiles. Peſſimi autem frigidi, quique circa caput tantummodo, faciem & cervicem exoriuntur: ii namque cum acuta febre mortem, cum mitiore verò, morbi longitudinem prænuntiant. Sudores boni ſunt, qui guttatim & cum exhalatione fiunt.

*Ex Hypochondriis.* *Coac.* 279. 282.

Hypochondria optima quidem quæ dolore vacant, mollia ſunt & æqualia, tum dextra, tum ſiniſtra parte: incenſa verò aut dolentia, aut intenta, aut inæqualiter affecta dextrâ parte ad ſiniſtram, hæc omnia animadvertenda ſunt. Quod ſi etiam pulſus in hypocondriis inſit, perturbationem, aut delirium indicat. Verum etiam eorum oculos intueri oportet, ſi namque oculi crebrò moveantur, inſania expectanda eſt,

*Coac.* 280.

Tumor verò in hypochondrio durus & dolens, peſſimus quidem eſt, ſi totum occupet hypochondrium; ſi verò alterutra tantum pars obſeſſa fuerit, minus formidabilis erit tumor qui in ſiniſtrâ regione conſiſtit. Significant autem hujuſmodi tumores, circa principia, mortem brevi adfuturam: quod ſi neque intra 20 diem febris quieſcat, neque tumor ſubſidat, ad ſuppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiam ſanguinis è naribus fluxus contingit, valdeque juvat; verum eos interrogare oportet, num capite doleant, aut oculorum hebetudine teneantur; nam ſi quid horum adfuerit, eo ſanguis repit. In junioribus tamen, neque dum 35 annum attingentibus, ſanguinis eruptio magis expectanda eſt. Tumores molles doloris expertes, digitiſque cedentes, tardiores criſes efficiunt, ſed tamen minus illis verendi ſunt. Quod ſi intra dies 60 neque febris ceſſet, neque tumor ſubſidat, fore ſuppurationem hoc loco & reliquo ventre ſignificat.

Ventris

Ventris tumores minus abſcedere noti ſunt, quam qui in Hypochondriis oriuntur; minimè verò qui infra umbilicum in pus vertuntur.

Suppurationum, quæ hinc proveniunt, ea obſervatio facienda eſt. Quæ foras vertuntur optimæ ſunt, ubi parvæ ſunt, & quam maximè foras feruntur, & in acutum tendunt: peſſimæ verò quæ magnæ ſunt & latæ, miniméque in mucronem attolluntur; at quæ intro rumpuntur optimæ, ubi nihil cum externâ ſede communicant, in ſeſe contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totaque regio externa unius coloris apparet.

*Ex pure.* Pus verò optimum eſt album, leve, & æquale, & quam minimum graveolens. Huic autem contrarium peſſimum.

*Ex Hydrope. Coac.* 452. Aqua inter cutem quæ ex acutis morbis oritur mala; nam neque febre liberat, vehementeſque dolores excitat, & lethalis eſt. Oritur fere ex laterum inanitate & lumbis, partimque à jecore. Quibus igitur ex laterum inanitate & lumbis initia ducuntur, iis pedes intumeſcunt, & longa alvi profluvia detinent, quæ neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. At quibus à jecore hydrops ortum ducit, his tuſſis & tuſſiendi cupiditas ineſt, ſed nihil effatu dignum expuunt, pedeſque intumeſcunt, ac venter non niſi dura ægréque egerit, & circa alvum tumores fiunt, qui partim dextrâ, partim ſiniſtrâ parte oriuntur & deſinunt.

*Ex caloris & frigoris inæqualitate. Coac.* 492. Caput, manus & pedes frigere, ventre & lateribus calentibus, malum denuntiat; at corpus totum æqualiter calidum eſſe ac molle optimum.

*Ex gravitate & levitate. Coac.* 493. Ægrum quoque facile converti oportet, & cum ſeſe attollit levem eſſe. Quod ſi gravis eſſe videatur, tum reliquo corpore, tum manibus & pedibus, in anguſto ſpes eſt.

Præter

Præter gravitatem verò ſi ungues & digiti liveſcant, mors confeſtim expectanda eſt. At omninò nigri tum digiti, tum pedes, minus quam liventes, pernicioſi ſunt. Sed alia ſigna conſideranda; ſi enim facilè malum ferre videatur & aliud quoddam ex ſalubribus ſignis adfuerit, morbus ad abſceſſum vergit, ita ut æger morbo quidem ſupereſſe, & partes corporis denigratæ decidere debeant. *Ex unguibus & digitis.* *Coac.* 493.

Teſtes autem & pudenda ubi ſurſum contrahuntur, vehementes dolores, & mortis periculum denunciant. *Ex teſtibus & pudendis.*

Peſſimum eſt, ſi neque noctu, neque interdiu dormiat, nam aut ob dolorem vigilia adeſt, aut delirii affuturi hæc nota eſt. *Coac.* 494. *Ex vigiliis.* *Coac.* 497.

Alvi dejectio optima eſt, ſi mollis eſt & conſiſtat, eoque tempore quo per ſanitatem dejici ſoleat, copia verò ciborum ingeſtorum rationi reſponderit. Quod ſi liquida fuerit dejectio, conſentaneum eſt ipſam neque ſtridere, neque paucum & crebrò excerni; frequens enim deſidendi labor ægrum fatigat, eique inſomniam adfert. Si ſæpe & multum alvus feratur, deliquii animi periculum erit. Craſſiorem fieri dejectionem oportet, morbo ad criſin eunte. Sit etiam ſubrufa, neque admodum graveolens. Expedit etiam lumbricos teretes una cum excrementis alvi deſcendere, morbo ad criſin properante. Valde aquoſum aut album, aut pallidum, aut prærurbrum, aut ſpumans dejici, hæc omnia calamitoſa ſunt. Præter hæc, malum eſt, quod exiguum, glutinoſum, candidum, ſubflavum & æquale exiſtit. His verò magis funeſta ſunt nigra aut pinguia, aut livida, aut æruginoſa, aut graveolentia. Dejectiones variæ majorem quam illæ diuturnitatis ſpem adferunt. Sed tamen non minus ſunt funeſtæ. Hujusmodi ſunt, ſtrigmentoſæ, bilioſæ, cruentæ, porraceæ & nigræ, ſive ſecedant ſimul, ſive aliæ ab aliis ſegregatæ. *Ex alvi dejectione.* *Coac.* 601. *Lib. de criſibus.* *Lib. de criſibus.* *Coac.* 611. *Lib. de criſibus.*

Fla-

*Ex flatibus. Coac.* 495. Flatum ſine ſonitu ac crepitu exire optimum. Præſtat tamen cum ſtrepitu prodire, quam iſtic revolvi. Et cum ita erumpit, aut dolere quid hominem ſignificat, aut delirare, niſi fortè ſponte ſuâ flatum ſic emittendum duxerit.

*Coac.* 281. Hypochondriorum dolores & tumores recentes quidem, & ſine inflammatione, murmur ſolvit in ipſo Hypochondrio exortum, idque potiſſimum ſi cum ſtercore, urina & flatu prodierit; ſin minus, ubi ipſum per ſe tranſmiſſum fuerit, juvat; idque magis ſi ad inferiores ſedes deſcenderit.

*Ex urinis. Coac.* 575. *Lib. de criſibus.* Urina optima eſt cum & alba fuerit hypoſtaſis, & lævis & æqualis per omne tempus quoad morbus judicatus fuerit: talis enim ad ſecuritatem & brevitatem morbi præclarè apparet. Sin talis urinæ intermiſſio quædam ſit ut modo pura reddatur, modo Hypoſtaſis alba & levis ſubſidat, diuturnior quidem eſt morbus, & minus res ægri in tuto ſunt. Sin ſubrubra reddatur urina cum hypoſtaſi æquali & lævi, diuturnioris quidem morbi ea erit, quam illa jam memorata, ſed admodum ſalutaris. Quæ in urinis (κριμνώδεες) farinæ craſſioris ſpeciem Hypoſtaſes referunt, pravæ ſunt; his multo pejores ſunt lamineæ (πεταλώδεες) albæ verò & tenues admodum ſunt pernicioſæ; ſed his omnibus magis funeſtæ ſunt furfuraceæ (πιτυρώδεες) nubeculæ quæ per urinas feruntur, albæ quidem bonæ *Lib. de criſibus.* ſunt, nigræ verò malæ. Quandiu autem fuerit urina rubra & tenuis, morbum adhuc pepaſmi expertem ſignificat. Quod ſi diu talis reddatur, periculum eſt ne vires ægri valere non poſſint, donec urina mitificata fuerit. Inter urinas funeſtiſſimæ ſunt *Lib. de criſibus.* graveolentes, aqueæ, nigræ, & craſſæ. Sed tum viris, tum mulieribus urinæ nigræ peſſimæ, pueris verò aqueæ. Quicunque tenues urinas ac crudas diu excernunt, ſiquidem alia ut convalituris ſigna appareant, his quidem in partibus diaphragmate inferioribus abſceſſum expectare oportet. Sed & pinguedines

guedines ſupra innatantes, aranearum telas referentes, damnare oportet, colliquationem namque ſignificant. In urinis autem, quæ nubeculas habent, conſiderandum venit, an ſuperſtent, vel ſubſidant, & quoſnam habeant colores: quæ deorſum feruntur cum dictis coloribus, bonæ cenſendæ & commendandæ, at quæ ſurſum feruntur, malæ & vituperandæ. Neque tibi imponat veſica quoquo modo affecta, ſi hujuſmodi urinas reddiderit, non enim totius corporis, ſed ipſius per ſe indicium eſt.

Vomitus perquam utilis eſt, qui pituita & bile permixtus eſt, nec admodum craſſus nec multus. Nam meraciores pejores ſunt. Sin autem id quod vomitione excluditur porraceum ſit, aut lividum, aut nigrum, quamcunque horum colorum ſpeciem referat, in pravis habere opportet. Quod ſi omnes illos colores idem homo vomitione exhibeat, valde quidem id lethale eſt. Sed mortem in propinquo eſſe ſignificat lividus ille vomitus qui tetrum odorem ſpirat. Nam omnes ſubputridi & graveolentes odores in iis omnibus, quæ vomitu rejiciuntur, mali ſunt. *Ex Vomitu. Coac.* 556.

Expectoratum verò in omnibus morbis qui in pulmones & latera incidunt, citò & expeditè expectorari debet, ſputoque flavum valdè permixtum apparere; etenim ſi multo poſt morbi principium expectoretur aut flavum quid, aut rufum, aut quod multam tuſſim adferat, neque exquiſitè permixtum ſit, deterius eſt. Flavum ſi ſincerum fuerit, periculi plenum eſt. Quod album eſt, lentum & rotundum, inutile. Pravum etiam eſt pallidum admodum & ſpumans (& viride & æruginoſum) at ſi adeo ſincerum fuerit, ut etiam nigrum appareat, id illis deterius eſt. Malum etiam ſi nihil expectoretur, nec quicquam pulmo excludat, ſed plenus ferveat in gutture. *Ex ſputis. Coac.* 390.

In omnibus pulmonis morbis gravedines & ſternutationes tum præire, tum ſubſequi, malum. Verum *Coac.* 399.

rum in aliis morbis alioquin funeſtiſſimis, ſternutationes juvant.

*Coac.* 390. Expectoratum flavum non multo perfuſum ſanguine, quod peripneumonicis ineunte morbo, expectoratur, ad ſalutem apparet, mirificeque prodeſt. Septimo verò die, ac tardius, non adeo ſecurum.

*Coac.* 391. Sputa omnia mala ſunt quæ dolorem non ſedant; peſſima etiam nigra, ut prius proditum eſt. At omnium quæ excreantur optima quæ dolorem ſedant.

*Coac.* 394. Horum verò locorum dolores, qui neque per ſputorum purgationes, neque alvi dejectionem, neque venæ ſectionem, aut medicamenta purgantia & victus rationem ſedantur, eos ad ſuppurationem tendere ſciendum eſt.

*Ex ſuppuratis.* Suppuratorum quæcunque bilioſo adhuc expectorato ſuppurant, periculi plena ſunt, ſive illud

*Coac.* 392. bilioſum per ſe, ſive puri permixtum expectoretur: Et potiſſimum, ſi illud ſuppuratum ceperit expectorari ab ejuſmodi ſputo, morbo ad ſeptimum diem progreſſo; atque eum qui talia expectorat, metus eſt interiturum 14 morbi die, niſi aliquod

*Coac.* 393. bonum ſignum intervenerit. In bonis ſignis hæc numerantur; facilè morbum perferre, benè ſpirare, dolorem ſedatum eſſe, ſputum ſine difficultate rejicere, corpus æqualiter calidum aut molle videri, ſine ſiti eſſe, urinas, dejectiones, ſomnos & ſudores (laudabiliter fieri) ut ante definitum eſt, ſingula ſupervenire, bona exiſtimanda ſunt. His enim omnibus ſic contingentibus, fieri non poteſt ut homo moriatur. Quod ſi ex his quædam quidem contingant, quædam minus, non ultra 14 diem æger vitam producet. Contra autem ægrè morbum ſuſtinere, reſpirationem magnam & frequentem eſſe, dolorem minimè ſedari, expectoratum vix tuſſiendo educi, ardere ſiti, ipſumque corpus à calore inæqualiter affici, ventrem & latera vehementer calere, fronte, manibus & pedibus frigidis, urinas, alvi excrementa,

ſa, ſomnos & ſudores, unaquæque qualia deſcripta ſunt, mala eſſe noſſe convenit. Si quid enim ex his ſputo ſupervenerit, morietur æger, priuſquam ad diem 14 pervenerit, aut 9 aut 11 die.

Reliquæ ſuppurationes magna ex parte rumpuntur, aliæ quidem 20, aliæ 30, aliæ etiam 40, aliquæ etiam ad 60 diem deveniunt. Suppurationis initium colliges ab eo die quo primum æger febricitavit, aut etiam primum rigor prehendit, & ſi loco doloris pondus quoddam grave ſentiatur. Hæc enim ſunt ineuntis ſuppurati certiſſima ſigna. Quod ſi in altero tantum latere ſuppuratio fuerit; tum vertere, tum ediſcere ad hæc convenit, num dolor aliquis alterum latus detineat, & num altero calidius fuerit, atque ubi in latus ſanum decubuerit, interrogare, ſi quod ei pondus deſuper impendere videatur, ſic enim altero latere in quo pondus extiterit ſuppuratio eſt. Suppuratos his ſignis cognoſcere oportet; primum quidem ſi febris non demiſerit, ſed quæ interdiu quidem levior fuit, de nocte gravior evadat; tum verò ſudores incidunt multi (circa collum & jugulum) & etiam tuſſis, tuſſiendique cupiditas iis oboritur, ſed tamen nihil tuſſiendo memorabile expectorant; quin etiam oculi fiunt concavi, ac genæ rubore perfuſæ apparent, & manuum ungues fiunt adunci, digiti verò maximéque ſummi ardore conflagrant, & in pedibus tumores fiunt, cibos minimè appetunt, & puſtulæ toto corpore oriuntur. Diuturnæ igitur (pectoris & pulmonis) ſuppurationes his indicantur ſignis, quibus multa fides habenda eſt. *Coac.* 402. *Coac.* 402.

Ex ſuppuratis illi maximè ſuperſunt quos eo ipſo die, quo rupta eſt vomica, febris dimiſit, & ilico cibos appetunt, ac ſitis ſunt planè expertes, tum alvus pauca & figurata reddit, tum pus ipſum album eſt, & læve, & uniuſmodi, & pituitæ expers, *Coac.* 402.

pers, tum & ſi abſque dolore & vehementiori tuſſi expectoretur: qui ita affecti ſunt optimè & celerrimè liberantur. Sed (à ſuppurato) intereunt, quos
*Coac.* 402. (à rupta vomica) febris non dimiſit, aut ſi febricitandi finem feciſſe videantur, iterato incendio conflagrant, & ſiti ardent, nec ullo edendi amore tenentur, tum alvo ſunt profuſiore, pus autem viride & lividum expectoratur, aut pituitoſum & ſpumans. Si hæc inciderint, brevi intereunt; ſed quibus horum alia quidem apparent, alia verò non, ex iis quidam intereunt, alii verò in multo tempore ſuperſunt.

*Coac.* 395. Quibus verò in peripneumonicis morbis abſceſſus incidunt pone aures, & ſuppurant, aut ad infernas partes decumbunt, & fiſtula excitatur, hi ſane ſuperſunt. Hujuſmodi abſceſſus fore intelliges hoc modo; ſi febris detineat, nec ulla doloris remiſſio adferatur, nec expectoratum convenienter feratur, nec bilioſa alvo ſecedant, nec facile alvus meracis feratur, nec verò urina profusè reddatur, cum multa hypoſtaſi, atque certa ſalutis ſpes ab aliis ſignis ſalutaribus affulgeat, tum commemoratos abſceſſus fore ſpes eſt.

*Coac.* 396. Qui in crura decumbunt abſceſſus a peripneumonia vehementi & calamitoſa, præclarè quidem omnes ad ſalutem faciunt, ſed illi optimi qui in expectorati mutationem incidunt. Si verò tumor & dolor ſuboriatur, ſputo è flavo in pus verſo, & foras prodeunte, hoc modo tum ſecuriſſimè æger ſuperſtes futurus eſt, tum citiſſimè citra dolorem abſceſſus quieſcet. Quod ſi neque ſputum rectè excernatur, neque urina bona hypoſtaſi prædita ſit, periculum eſt ne articulo claudicet æger, aut ei multum negotii exhibeatur: Si verò diſpareant abſceſſus & intro recurrant, ſputo non prodeunte, & detinente febre, gravis morbi periculum, & delirii, & mortis ægro imminet.

Eorum

Eorum verò qui à peripneumoniâ ſunt purulenti, ſeniores magis intereunt, at ex cæteris ſuppurationibus, juniores potius moriuntur. *Coac.* 439.

Lumborum & inferiorum partium dolores qui cum febre affligunt, ſi illis relictis ſeptum tranſverſum invadant, exitiales admodum ſunt.

Cum ſuppurati uruntur, ſi purum pus fuerit & album, nec tetri odoris, convaleſcunt; at quibus ſubcruentum & cænoſum, moriuntur.

*Ex veſicæ inflammatione.* *Coac.* 471.

Veſicæ tum duræ, tum dolentes, grave prorſus & exitiale periculum minantur; maximè autem exitiales ſunt, quæ cum febre aſſiduâ fiunt. Nam & ipſarum veſicarum dolores ad mortem inferendam ſatis ſunt, neque alvi hoc tempore excernunt, niſi durum quiddam & coactum. Solvit autem purulenta micta urina album & leve, habens ſedimentum. Quod ſi neque cum urinâ quicquam dolor remiſerit, neque mollior veſica reddatur, febriſque aſſidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum ſperandum eſt. Hoc autem morbo potiſſimum tentantur pueri à 7 anno ad 15.

*Ex febribus. Lib. de criſibus.*

Febres judicantur iiſdem numero diebus quibus & evadunt & moriuntur homines. Etenim febres mitiſſimæ & tutiſſimis ſignis conjunctæ, quarto die ceſſant, aut etiam celerius. Maximè verò malignæ & quæ cum ſignis calamitoſis exiſtunt, quarto die interficiunt, aut etiam prius. Primum ergo naturæ & morbi certamen ſic definitur, ſecundum ad ſeptimum diem producitur, tertium vero undecimo definitur die, quartum ad 14 producitur, quintum ad 17, ſextum ad 20, neque verò horum quicquam integris diebus exactè numerari poteſt.

Qui ex morbo evaſuri ſunt facilè ſpirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaque ſecuriſſima ſigna habent. At perituri difficultate ſpirandi vexantur, delirant, vigilant, cæteraque peſſima ſigna habent.

 Puer-

*Ex Capitis dolore.*

Puerperis à partu criſes contingunt.

Capitis dolores vehementes & pertinaces cum febre conjuncti, ſi (funeſtum) aliquod ſignum acceſſerit, valde pernicioſi exiſtunt. Si verò abſque ejuſmodi ſignis, 20 diem dolor exceſſerit, & febris detineat narium profluvium, aut imis in partibus abſceſſum forè ſuſpicionem adfert. Verum dolore adhuc recenti, æque profluvium ſanguinis aut ſuppuratum ſperari poteſt, tum aliàs, tum ſi dolor circa tempora & frontem affuerit. At ſanguinis eruptio magis expectanda venit in his qui nondum 35 annum attigerunt, in ſenioribus ſuppuratio.

*Ex Auris dolore.* *Coac.* 189.

Auris dolor acutus cum febre continuâ & vehementi, formidabilis, periculum enim delirii & mortis ægro adfert; moriuntur autem ex hoc morbo juniores quidem homines 7 die aut etiam citius, ſeniores verò multo tardius. Nam & febris & deliria minus iis ſuboriuntur, aureſque eam ob cauſam ſuppuratio præoccupat. Sed in his ætatibus ſuccedentes morbi reverſiones plurimos interficiunt. Juniores verò priuſquam auris ſuppuret, intereunt. Si verò pus album ex aure manârit, tum juveni ſalutis ſpes affulget, ſi aliud quoddam ei bonum ſignum ſupervenerit.

*Ex Faucibus.*

Fauces exulceratæ cum febre grave aliquid portendunt, at ſi aliud aliquod ſignum adfuerit, ex his quæ antea prava eſſe cenſuimus, ægrum in periculo verſari denunciandum eſt.

*Ex Angina.* *Coac.* 363. 364. 365.

Angina graviſſima quidem eſt & celerrimè interimit, quæ neque in faucibus, neque in cervice quicquam conſpicuum facit, plurimum verò dolorem exhibet & difficultatem ſpirandi, quæ erecta cervice obitur, inducit; hæc enim eodem etiam die, & 2, & 3, & 4 ſtrangulat. Quæ verò ceteræ (anginæ) parem doloris vim adferunt, ſed tamen intumeſcunt, & fauces rubore ſuffundunt, pernicioſæ quidem valdè ſunt, ſed diuturniores

iis

iis quas jam deſcripſimus, ſi ingens rubor fuerit. At quibuſcunque unà fauces & cervix inſigniter rubent, hujuſmodi ſunt diuturniores. Maximéque nonnulli ex iis evadunt, ſi cervicem & pectus rubor detineat, neque ad interna eryſipelas revertatur. Quod ſi neque diebus criticis diſpareat eryſipelas, neque tuberculum ad externas partes prorumpat, nec pus expectorarit, facileque ac ſinè dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reverſionem; at ſecurius eſt tumorem & ruborem ad externa converti. Quod ſi ad pulmonem ſe vertat, dementiam excitat, & ex his nonnulli ſuppurati plerumque evadunt.

Quibus febres ceſſant, neque apparentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis, iis recidiva expectanda eſt. In longâ febre, ſalutariter tamen effecto ægro, ſi neque ob inflammationem aliquam, nec ob ullam aliam evidentem occaſionem dolor detinet, in hoc abſceſſus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximéque in inferioribus locis. Hujuſmodi abſceſſus magis contingere ſolent iis qui 30 annum non attigerunt, minimè ſenioribus. *Ex Febribus.*

Si quis in febre non lethali dixerit ſibi caput dolere, aut oculorum aciem caligine quâdam perſtringi, & ſtomachi dolor acceſſerit, tum vomitio bilioſa aderit; ex iis autem quibus ineunte morbo caput dolere cepit, 4to morbi die magis premuntur, quam 5to; 7mo autem remiſſionem conſequuntur. At quibus 3 die dolet caput, hi maximè vexantur die 5to, 9 vero aut 11 liberantur. Quicunque vero 5tum diem morbi agentes laborare ceperint, 14 die morbus judicabitur.

At verò quibus in febre caput dolet, & ſuffuſionis caliginoſæ loco hebeſcunt oculi, aut etiam ignes micant ex oculis, & cardialgiæ loco, dextra aut ſiniſtra hypochondriorum parte, diſtentio quædam per-

 cipitur

cipitur doloris & inflammationis expers, his narium profluvium vomitionis loco, jamjam adfuturum ſpes eſt. Sed juvenibus potius illud expectandum eſt; iis verò qui 30 annum attingunt, & ſenioribus minus, ſed in his vomitiones expectandæ.

Puerulis convulſiones incidunt, ſi febris acuta fuerit, nec alvus feratur, & ſomni ſunt expertes, & terreantur, & ejularint, tum etiam ſi colorem mutent, ac pallido vel livido, vel etiam rubro ſuffundantur. Hæ (convulſiones) facilè incidunt puerulis nuper natis ad 7 ætatis annum; at grandiores pueri & viri non adeo per febres convulſionibus prehenduntur, niſi vehementiſſimum & peſſimum quoddam ſignum ex his quæ in phrenitide fieri ſolent, affuerit. In Libya, Delo, & Scythia præſcripta ſigna vera comperiuntur.

---

## De Humoribus.

### Περὶ χυμῶν.

PEPASMI tempore fiunt, & vel foras vel intro, aut alio fluunt quo decet.

Quæ ſocia ſunt atque vicina primum & maximè vitiantur.

*Aphor.* 21. Quæ ducenda ſunt, quo maximè vergunt, eo
23. *Sect.* 1. per loca convenientia ducere oportet. Quæ prodeunt copia minimè ſunt æſtimanda, ſed quamdiu prodeant, qualia oportet, & æger facilè ferat.

Si quæ pars ante morbum laborârit, ibi morbi ſedes erit, velut iis contigit qui in Perintho tuſſi & anginâ laborârunt.

Humores quibus anni temporibus efflorefcunt, noſſe oportet, & quales in ſingulis morbos efficiant,

ciant, & quaſnam in unoquoque morbo affectiones pariant.

Mutationes ex quibus ad quænam fiant conſiderandæ.

Ut ſe habet terra arboribus, ita animantibus venter, alit, calefacit & refrigerat: Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit verò cum impletur. Non ſecus ac ſtercorata terra hieme calida eſt, ita etiam ventriculus.

Pro anni temporis varietate, ſimiles aut diſſimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriuntur.

Ubi æſtas veri ſimilis extiterit, ſudores in febribus, eæque faciles, neque peracutæ erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. *Aphor* 6. *Sect.* 3.

Cum verò ver hibernum fuerit, & extremæ hiemis frigora ſenſerit, hiberni etiam morbi fient, & tuſſes & pulmonum inflammationes & anginæ. Anni etiam tempora morborum reverſiones plerumque afferre ſolent, ſicut & ejuſmodi morbos facere.

Auſtri auditus gravitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis gravitatem inducunt, membrorum torporem ac languorem faciunt. Cum hic invaluerit, ejuſmodi in morbis contingunt, ulcera madentia, os præſertim, pudendum, aliaſque partes occupant. *Aphor.* 5. *Sect.* 3.

Quod ſi aquilonia fuerit tempeſtas, tuſſes fiunt, faucium aſperitates, alvi duriores, urinæ difficultates, horrores, laterum & pectoris dolores. Hac prævalente, ejuſmodi morbi maximè expectandi ſunt. *Aphor.* 5. *Sect.* 3.

Æſtas bilem gignit, ver ſanguinem, & alia tempora, ut ſingulorum fert natura.

Mutationes potiſſimum morbos pariunt, & in anni temporibus magnæ mutationes. *Aphor.* 1. *Sect.* 3.

Naturarum aliæ ad æſtatem, aliæ ad hiemem, benè aut malè ſe habent, morbi alii ad alia anni tempora benè vel malè ſe habent; ætates quoque ad tem- *Aphor.* 2. *Sect.* 3. *Aphor.* 3. *Sect.* 3.

tempora & regiones, & victus genera, & morborum conſtitutiones.

*Aphor.* 4. *Sect.* 3. Regiones ad anni tempora malè affectæ cujus temporis ſimilitudinem habent, ejuſmodi morbos pariunt. *V. g.* inæqualis calor & frigus, ſi eodem die contigerint, autumnales morbos in regione creabunt; & in reliquis anni temporibus eadem ratio ſervabitur.

*Lib.* 6. *Epid. Sect.* 3. *Aphor.* 28. Qui ſanguinem per ora venarum quæ in ano ſunt, profundere ſolent, ii neque pleuritide, neque pulmonis inflammatione, neque phagedæna, neque furunculis, neque terminthis corripiuntur, ac fortè ne lepra quidem, fortaſſis verò neque vitiliginibus. Intempeſtivè autem curati multi non ita multo poſt hujuſmodi morbis correpti ſunt, & perniciosè idcirco habuerunt. Quod in reliquis abſceſſibus contingit, veluti fiſtulis, quæ aliorum medela ſunt.

*Lib.* 6. *Epid. Sect.* 3. *Aphor.* 31. Impedimento eſt (ſanguinis miſſioni) iis qui cruenta expuunt, anni tempus, pleuritis, & bilis.

Quibus ſub judicationis tempus, juxta aures exorta tubercula minimè ſuppurarint, iis ſubſidentibus, morbi reverſionem fieri contingit.

*Lib.* 6. *Epid. Sect.* 3. *Aphor.* 28. Quæ ſedare ſolent, cum poſtea apparent, eà ſi priùs fiant, liberant.

---

## De Criſibus.

Περὶ κρισιῶν.

SI ſuborto ſudore, morbus ceſſet, & urina fulva, cum ſedimento albo conſpiciatur, iis eodem die febris revertitur, quæ 5to die ſine periculo judicatur.

Quibus in febre minime lethali capitis dolor eſt,

eſt, aliaque ſigna circumſiſtunt, in his bilis ſuperat.

Qui primis diebus dolore vexati, 4to & 5to die magis urgentur, 7mo die febre liberantur.

Febribus ardentibus ſi poſt 7um diem morbus regius ſuccedat, ſudoris indicium eſt.

Judicationem faciunt copioſa mictio, ſudor, vomitus, alvi dejectiones, & ſanguinis ex naribus fluxio, menſium item fluxus.

Febre ardente finiente, ſi morbus regius ſuccedat, non ſolet ampliùs ſudare, neque alibi uſquam abſceſſum facere, ſed ſanus evadit.

Tertiana ut plurimum 7 circuitibus judicatur. *Aphor.* 59. *Sect.* 4.

Quibus in moleſtis febribus, 7, 9, aut 14 die icterus oritur, bonum eſt, niſi dextra præcordia obduruerint; ſin minus, res in dubium venit. *Aphor.* 64. *Sect.* 4. *Coac.* 121.

Acuti morbi intra dies 14 ferè judicantur. *Aphor.* 36. *Sect.* 4.

Sudores febricitanti ſi contingant 3, 5, 7, 9, 11, 14, 21, & 30 die, hujuſmodi ſudores morbos judicant; qui verò non ſic contingunt, labores portendunt.

Urinarum concoctiones paulatim matureſcentes, ſi diebus judicatoriis concoctæ fuerint, morbum ſolvunt.

Urinas cum ulceribus conferre oportet. Ulcera namque ſi repurgando pus album rejiciant, celerem curationem denunciant; ſed ſi ad ſanioſos humores convertantur, maligna evadunt.

In febribus ſi urina mutationes habeat, temporis longitudinem indicat, ægrumque tum ad deteriora, tum in alteram partem neceſſario commutari.

Si urinæ primis minimè ſimiles, ſed ex craſſis tenues evadant, & omnino tenues, eæ difficilem & minimè certam judicationem faciunt.

Quâcunque corporis parte calor aut frigus ineſt, ibi morbus eſt; eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Quod ſi corpus perfrigeſcat, *Aphor.* 39. *Sect.* 4.

aut

*Aphor.* 40. aut rurſus incaleſcat, colorque ſubinde mutetur, iſta
*Sect.* 4. morbi longitudinem portendunt.

Si febricitanti ſudor ſuccedat, neque febris deſinat, malo eſt, producitur enim morbus, & humiditatem ſignificat. Sano ſudor copioſus immodicè contingens morbum portendit, æſtate quidem minorem, frigore verò majorem.

Quibus in alvi dejectione bilis atræ quid ſubeſt, ſi copioſiùs, major eſt morbus; ſi parcius, minor.

In febribus ardentibus, ſi morbus regius & ſingultus 5 die contingat, lethalis eſt. Morborum reverſionibus tentantur, quibus in febricitatis vehementes vigiliæ, aut turbulenti ſomni adveniunt, aut corporis robur ſolvitur, aut ſingulorum membrorum dolores adſunt, & quibus febres non accedentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis quieſcunt.

Si judicatione factâ, urina rubra ſubſidentiam rubram continens reddita fuerit, his febris reverſio eodem die contingit, ex eâque pauci ſervantur.

Quibus judicationis tempore exorta ad aures tubercula non ſuppurantur, his ſolutis, morbi reverſio pro recidivarum ratione, ſimili circuitu contingit.

Atrâ bile vexatis & phrenitide detentis, ſanguinis per venas ani profluvium bonum eſt.

Qui inter loquendum hæſitant ac balbutiunt, ut nec labris moderari queant, ſi hæc ceſſent, purulenti evadunt.

Vehementem in locis inferioribus dolorem ſurditas ſolvit, aut copioſus ex naribus ſanguis profluens.

Inſania magnum morbum conſuetudine jam familiarem ſolvit.

Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor eſt, oculorum perverſio, aut cæcitas, aut teſtium

ſtium tumores, aut mammarum elevatio, hæc febrem ſolvunt, aut etiam ſanguinis ex naribus profluvium.

Tremores in febribus delirium ſolvit.

Febri rigor ſuccedens febrem ſolvit, & ſudorem evocare ſolet.

Quibus in febribus aures obſurduerint, his, niſi febris ſolvatur, furorem contingere neceſſe eſt. Solvit autem ſanguis ex naribus effluens, aut alvus bilioſa effundens, aut dyſenteria, aut coxendicum, aut genuum dolor ſuccedens. *Aphor.* 60. *Sect.* 4.

Quibus dolores de repente oriuntur, præcordia ſurſum attolluntur, ſi dolores vehementes ad notham coſtam contingant, his venæ ſectio & deorſum purgatio ſolutionem adfert.

In aqua intercute detentis, ſi aquoſus humor per venas in alvum aut veſicam effluat, ſolutio contingit.

Si leucophlegmatia detento vehemens alvi profluvium ſuccedat, ſolutio contingit.

Qui alvi profluvio diutius cum tuſſi detinentur, non liberantur, niſi dolores vehementes ad pedes contigerint.

Capite dolore vehementer affecto, ſi pus per aures aut nares effluxerit, morbum ſolvit.

Quibus per ſanitatem de repente capitis dolores obveniunt, confeſtimque vox deficit, ac ſtertunt, intra dies 7 pereunt, niſi febris prehenderit.

Lippitudine laboranti, alvi profluvio detineri bonum. *Aphor.* 17. *Sect.* 6.

Convulſione aut corporis diſtentione vexato, ſi febris ſuperveniat, morbum ſolvit. Si febre detentum convulſio prehendat, febris eodem die, aut poſtero, aut 3, deſinit. *Aphor.* 57. *Sect.* 4.

De

## De Diebus Criticis.

Περὶ κρισιμῶν.

ARTIS magnam partem eſſe duco, poſſe quæ rectè ſcripta ſunt ſpeculari. Qui enim hæc noverit iiſque utitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Unamquamque ſanè tempeſtatem anni & morborum conditionem exacte addiſcere oportet, & quiſnam morbus bonus, quis periculo conjunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus ſit & lethalis, longus quinam ſalutaris, acutus quinam lethalis, vel ſalutaris. Ex quibus tum criticorum dierum ſeries contemplanda eſt, tum etiam prædicendi facultas ſuppetit. Præterea ex his, quibus, & quando, & quamnam victus rationem præſcribere oporteat, cognoſcere licet.

---

## Prædictorum Liber primus.

Προῤῥητικῶν α΄.

*Coac.* 244. 6. EXcreatio frequens & irrita, ſi quidem aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit.

8. Deſipientiæ, quæ jam admodum fractis & debilitatis viribus ſuccedunt, peſſimæ ſunt, non ſecus ac thraſynonti.

*Coac.* 91. 93. 13. Albicans dejectio in phreniticis mala eſt. His ſi rigor contingat peſſimum.

14. In furioſa & vehementi mentis emotione, ſuccedentes tremores malignitatem denunciant.

16. Phre-

16. Phrenitici parum bibunt, ex levibus ſtrepitibus facilè irritantur ac percelluntur, tremuli ſunt. *Coac.* 96.

18. In febre ardente, ſi tinnitus aurium, cum viſus hebetudine fiant, & ad nares accedat gravitatis ſenſus furioſa, mentis emotio indicatur.

23. 24. Vocis defectiones cum ſingultu & virium exolutione, peſſimæ. *Coac.* 245.

44. Ab homine moderato ferox & audax reſponſum malum portendit.

38. Ubi alvus humeſcit, æger laſſitudine, capitis dolore, ſiti, vigiliis torquetur, obſcurè loquitur, & admodum eſt impotens, in his caſibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

52. Quæ perniciem minantur, ea ſi abſque ulla ſignificatione allevant, mortis periculum denunciant.

56. Ex hypochondriorum doloribus, obortæ febres malignæ ſunt.

58. Sudor in febribus acutis multus & copioſus damno eſt.

65. Ex rigore perfrictiones, quæ ad calorem non revocantur, malæ ſunt.

70. Dolor in pectore fixus cum torpore, malum denunciat; hi ſi ſuborta febre exæſtuent, celeriter moriuntur.

97. Lateris dolor cum bilioſis ſputis præter rationem evaneſcens, ægros in vehementem & furioſam mentis emotionem agit. *Coac.* 418.

106. Lumborum & capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione convulſionem ſuſpectam facit.

107. Non nihil metuendus eſt cum criſi rigor.

110. In iis quibus rigores imminent, urina reſtitat, & in convulſoriis affectionibus. *Coac.* 29.

Præ-

## Prædictorum Liber 2.

Προῤῥητικῶν β'.

ANTEQUAM morbus conſiſtat ſecura non eſt prædictio.

*De Hydrope.* Qui aquâ intercute detentus eſt, & ſervari volet, eum robuſtis viſceribus & contentis viribus eſſe convenit, ſimulque ſuâpte naturâ facilè concoquere, ac benè ſpirare, ſine dolore eſſe, totumque corpus æqualiter calere, neque extremis partibus eſſe colliquefactum; præſtat namque potiùs extrema tumefacta eſſe, etſi optimum eſt nihil horum adeſſe. Verum tum mollia, tum gracilia extrema eſſe oportet, ventrem contactu mollem. At neque tuſſim neque ſitim adeſſe convenit, neque linguam, cum alias, tum ne à ſomno quidem, inareſcere. Cibos autem ſuaviter aſſumere, ac ubi abunde comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis celeriter moveri, alias verò mollia & figurata excernere. Urinam in traſitu pro inſtitutâ victus ratione & vinorum mutatione, mutationem ſentire. Defatigationem facilè ſuſtinere, nec laſſitudinem ſentire. Si horum omnia vel plurima habeat, ſpes eſt ut evadat. In quo verò nihil horum ineſt, ſed contraria adſunt, parùm relictum eſt ſpei.

*De Tabe.* Quem tabes malè habet, ſi probe levari volet, convenit ſputum facilè tuſſi rejicere, eſſeque album & æquale, unius coloris, & ſine pituita. Quod à capite defluit ad nares vertatur, neque febris prehendat, ut nec cibos impediat, neque ſitim faciat. Alvus autem quotidie dejiciat, & quod ſecedit durum eſto, & iis quæ aſſumuntur conveniens. Hominem quam minimè tenuem eſſe convenit.

venit. Pectus vero laudandum quadratum & hiſpidum, cujuſque cartilago exigua & admodum carnoſa eſt. In quo namque hæc omnia inerunt, is maximè ſuperſtes futurus eſt. At qui nihil horum habuerit, exitio maximè eſt affinis.

Minimè evadunt tum virgines, tum mulieres, quibus ex menſtruorum ſuppreſſione tabes contingit. Quod ſi ex his aliqua ſupereſſe volet, cum multa laudabilia ſigna accedere, tum verò menſes luculenter et manifeſtè comparere oportet. Alioqui nihil ſpei relictum eſt.

Ex ſanguinis eruptione maxime ſuperſunt, quibus in dorſo et pectore dolores adſunt melancholici, & ex ſanguinis eruptione dolore quodammodo levantur.

Inter podagricos qui in ſenectute tophos aut callos in articulis induratos habent, aut laborioſè vitam tolerant, cum alvo ſiccâ, humanâ arte hi ſanari nequeunt. His ſuccedentes dyſenteriæ optimè medentur, quin & quæcunque aliæ colliquationes infernæ eos valdè juvant: Juvenis verò, cui nec dum circa articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, alvumque habet vitæ inſtituto probè reſpondentem, is ſanè prudentem nactus medicum ſanus evadet.

Prægnantes ipſæ plerumque ad partum ſuperſunt, fœtumque conſervant, etiamſi per multos menſes ſanguis & ſtrigmenta per alvum ſecedant.

Mulieres parvæ grandioribus ad conceptum præſtant, tenues craſſis, candidæ rubris, nigræ liventibus: Præſtant item quibus venæ extant, iis quibus minimè apparent.

Locus conceptui idoneus, quem uterum nominamus, ſanus eſſe, & ſiccus & mollis debet, ac neque contractus, neque proclivis, neque ore diſtorto, aut compreſſo, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit, conceptum fieri impedit.

Ubi ulcus in utero ſanatum eſt, locus iſte lævior ac durior neceſſariò efficitur, et minus conceptui idoneus.

Qui diu pallidi faciem habent tumidam, eo certum eſt, aut capitis, aut viſcerum dolore laborare, aut ſedem internam quodammodo malè affectam eſſe.

Quibus lienes magni, iis gingivæ vitiantur, & os graveolet: Quibus autem lienes magni ſunt, neque ſanguinis eruptiones contingunt, neque os graveolet, in tibiis ii mala ulcera habent, & nigras cicatrices.

Humerorum dolores qui ad manus tendunt, torporeſque & dolores exhibent, bilis atræ vomitione ſanantur.

---

## Coacæ Prænotiones.

Κοακαὶ προγνώσεις.

### Titulus Primus.

*De Febribus.*

1. QUI ex rigore perfrigent, & una dolore tum capitis, tum cervicis impliciti, mox voce capti, parvo ſudore madent, ut ſe collegerint, moriuntur.

4. Ex frigore cum adeſt metus et mœror præter occaſionem, convulſione finis fit. (Niſi hæmorrhoidibus, varicibus, aut etiam menſtruali profluvio, convulſionis cauſa tollatur.)

*Prorrh.* 51. 5. Ex frigore peſtifera eſt urinæ ſupreſſio. (Ante rigorem præclare apparet iſchuria, & in bonis habetur, ſed non è converſo; non enim ſigna critica & cauſæ criticæ retro commeant ad ſignificandum.)

6. In

6. In rigore familiares non agnoſcere, malum; oblivio item mala. *Prorrh.* 64.

7. Poſteriorum partium frigus eſt convulſificum. 67.

10. Qui crebrò et tenuiter exudant (ἐφιδρῶντες) ac ſubinde rigent, ii perniciosè habent, ac tandem ſub mortem ſuppurati, et alvum turbatam habere deprehenduntur.

8. Crebri ex lumbis vel dorſo horrores, cum citâ caloris viciſſitudine, calamitoſi, nam acerbiſſima urinæ ſuppreſſio denunciatur: Atque his exudare peſtiferum. (Ex eo quod deductum alimentum elabatur; ſignum enim eſt empyematis cum ſummâ virium infirmitate conjuncti.) 75.

14. Rigores multi cum torpore malignum denunciant. (Ob ſummam humorum inæqualitatatem, quæ valdè exitiales morbos parit.)

15. Rigores qui in 6tum diem incidunt, difficile judicium adferunt.

[Permagni intereſt quo die, quâve periodo, quid fiat in ægris, atque appareat. Ut enim quæ fiunt omnia, quæque apparent diebus criticis, firmiora ſunt, quam quæ in alia incidunt morbi tempora; ſic ea quæ ſpeciem boni præ ſe ferunt, debent haberi ſuſpecta, ſi loco non fiant; quemadmodum & ea quæ mala eſſe putantur, mirificos adferunt ſanitatis fructus, ſi ante ſignificata criſeos lege veniant, aut illis diebus quibus certamen naturæ & morbi eſt in procinctu.] *Duretus.*

17. Dolores horriferi cum ſuſpirioſo anhelitu, ſigna ſunt tabis.

20. Qui ſubindè rigore prehenduntur, & ſub noctem aliquandò gravius habent, pervigiles, in ſomnis nugantes ac delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, in convulſionem ii tendunt. *Prorrh.* 101.

21. Qui crebrò cientur in acutis rigores, peſtiferi. (Quod ſint κρίσιμα μὴ κρίνοντα. Indicant aut interni viſceris ſuppurationem, aut fruſtra

tentatam criſim, aut denique nativum calorem extingui.)

23. Rigor cum poſteriorum partium diſtentione mortem adfert.

*Prorrh.* 149. 24. Si cui, cum perhorruerit, atque ſudarit criticè, rurſus poſtridiè horror ſine causâ ingruerit, ac tum a pepaſmo ſomni ſit expers, huic eventuram arbitror hæmorrhagiam.

*Duretus.* [Huc ſpectat hæc difficillima prognoſis, ut intelligamus, non raro varias eſſe morborum criſes, quæ ad ſalutem variè ſuſcipiuntur, pro variò humoris motu, naturæ impulſu, & partium obſeſſarum conditione: Quæ omnes ſæpenumero denunciantur unâ eâdemque concuſſione, cujuſmodi in rigore cernitur. Eſt conſentaneum, ut ſua cujuſque foci ſit propria evacuatio, capitis per hæmorrhagiam, venarum per liberalem ſudorem, uteri per menſtruale profluvium. Omnis ſpes medici, & cœptæ curationis fiducia, in ſola evacuatione ſemper ſtetit.]

*Prorrh.* 155. 25. Quæ cum rigore ſiſtuntur urinæ, ſunt pravæ & convulſificæ, idque cum alias, tum ſi cui jam ſoporato ſiſtantur, ac tum præterea parotidas fore ſperabile.

27. Quæ ex rigore incidunt aphoniæ, tremore ſolvuntur; ſed & ſupervenientes crebrò rigores, ſuccedentes tremores judicant.

28. Qui ex rigore virium exolutiones & capitis dolores ſentiunt, pleni ſunt periculi: Cruenta his urina prava.

110. 29. Quibus rigor, urina ſubſiſtit.

56. 31. Ex hypochondriorum dolore obortæ febres, malignæ ſunt: In his ſopor profundus ac altus, peſſimus.

32. Qui in febre non intermittente tenuiter & crebrò exudant, cum hypochondrii tenſione, ii ut plurimum malignè habent. Atque in his dolores ad acromium ac jugulum affixi pravi ſunt.

[Ex

[Ex ſudatiuncula, nulla criſis bona ſperabilis; quià nihil paucum criticum. Eſt autem ſudatiuncula capitis & cervicis, aut ſudor exiguus, quo fit ſubroſcidum totum corpus: Unde vel oppreſſio partium, vel ſumma infirmitas ſignificatur, per quam exudat ſuccus alibilis, qui aſſimilatione privatur.] *Duretus.*

34. In febre (ἀναυδίαι) defectiones ſermonis, malum.

36. Si quis cum febre laborioſâ perhorruerit, nonnihil criticè exudarit, indeque ardenter febricitarit, malum; idque cum alias, tum ſi in hoc negotio ſanguis ſtillarit.

40. Qui ex rigoribus, parvis ſudoribus refrigeſcunt, malum.

42. Qui exiguo ſudore madent cum febre, in metu ſunt mortis.

43. Quibus cum bilioſa dejectione premitur morſu pectus (*i. e.* orificium ventriculi) amareſcitque os, malum.

45. Si quis in laborioſâ febre ſingultiat, vel catoche detineatur, morbo laborat peſſimo.

47. Si quis ea faciat, quorum ſit inſolens, ut ſi appellat animum ad inſueta, aut contra, graviſſimum habet malum, ac tum delirium adeſt.

48. Quæ cum pravis ſignis miteſcunt, & quæ cum bonis non remittunt, moleſta ſunt & difficilia. *Prorrh.* 52.

[Quemadmodum non minùs ſua debet habere bona ſuſpecta, qui repentè factus eſt coloratior & ſpecioſior, quam mala vereri, qui contrà conſuetudinem multum emarcuit, & colorem decoremque amiſit: Ita nemo eſt omnium qui de ſeipſo poſſit videri ſecurus, ſi antè vigil, nunc ſoporetur, ſi antè ſitibundus, nunc παραλόγως, ſuperſtite cauſa ſitifera, ſitis ſit expers. Pluris eſſe debet unum pravum ſignum morbi alicujus, *Duret.*

aut partis obſeſſæ proprium, quam decem bona communia.

*Prorrh.* 51. In homine moderato, ferox & audax reſponſio, & vox acuta, malum: Hypochondria iis

44. intro ſurſum trahuntur.

45.

66. 52. Qui ex ſudoribus perfrigerantur, ac celeriter recaleſcunt, malè habere judicantur.

40. 54. Qui abs re nec ulla exhauſti ratione, languent infirmi, mortiferè laborant.

55. Diuturna in febre nauſeabunda proritatio, ſcreatu finiens, malum portendit.

57. Perpuſillæ ſanguinis è naribus ſtillæ, damno ſunt.

*Duretus.* [Niſi hæmorrhagiæ liberalioris opinionem faciant, ut ſæpè faciunt, quando cum urinæ pepaſmo in 4tum diem incidunt, apparentque ad hæmorrhagiam 7mo die futuram: Secus enim malignos vel multos humores naturæ dominatu regi non poſſe, aut infirmitatem ſummam ipſius naturæ denunciant. Sunt verò ſiniſtri judicii in qualitate bonâ ſanguinis, at mortiferæ in malâ, qualis in Philiſcò ſtillatim manavit.]

*Prorrh.* 57. 58. Omnino malum denunciat, quæ in febre acutâ immeritò (παραλόγως, præter rationem) ſitis extincta eſt.

59. Qui ad manus contactum reſiliunt, malo ſunt loco.

*Foëſius.* [In ægris iſtud diligenter eſt obſervandum: Aliquando enim ubi manus in carpum mittitur, quodammodo reſiliunt, & cum intermiſcentia revelli videntur, aut interdum ad pulſum aſſilire & leviter aſſurgere. Ἀναΐσσοντες πρὸς χεῖρα, dicuntur quibus pulſus velut reſilit, aut quaſi tremibundus ſubſultat, & ad manum apparet exiguus tremor. Fit hoc nervis & fibris febris incendio exſiccatis, motrice facultate infirmâ, viriumque languore concurrente. Convulſionem ergo, delirium, aut phrenitidem prædicit, nec leviter ſuſpectum eſſe debet.]

65. In

65. In febribus vehementes mentis emotiones (ἐκστάσεις) cum ſilentio, in eo qui voce non eſt captus, perniciem minantur. *Prorrh.* 54.

68. Febrium initio, ſi atra bilis ſurſum aut deorſum prodeat, lethale eſt. *Aph.* 22. *Sect.* 4.

[Excretionum quæ in vitio ſunt, quæque dominatu morbi ſuſcipiuntur & fiunt, nulla eſt omnino tam mortifera, quam bilis atræ. Eſt enim atra bilis peſſimum excrementum, quod feritate indomabili cæteris omnibus antecellit, triaque illa ſecum habet conjuncta, quæ vim naturæ adferunt, quæque illius præſidia maximè labefactant: *Τὸ δριμὺ, τὸ διαβρωτικὸν, καὶ τὸ ὀξῶδες. i. e.* Acre, erodens, acidum.] *Duretus.*

72. Quibus jam morbo fractis, videndi vis audiendique perit, aut etiam labiorum, palpebrarum, vel narium perverſio cernitur, mors inſtat.

74. In febribus acriſiæ, diuturnitatis quidem ſunt cauſæ, non tamen funeſtæ.

78. Quibus poſtridie quam invaſit, exacerbatio febris eſt, malè res eunt. At ſi perendiè mitius quarto iniquius exerceantur, graviſſimum habent malum.

80. Febres ſi alio die quam judicatorio deſierint, recidivam metuere oportet.

83. Qui cum feroci perturbatione ſomno excuſſi, è poteſtate ſui exeunt, graviſſimum habent malum, & convulſificum: Idque cum alias, tum ſi prorumpant ſudores.

[Ut rerum omnium quæ naturæ ad perfruendum tributæ ſunt, nihil eſt melius, nihil amicius, nihil denique magis conſociale, quam illa quies, quæ dono Divûm gratiſſima ſerpit; ita nihil, æquè peſtiferum atque moleſta vigilia: Quemadmodum enim ſomnus ægrotum reficit, & recreat ſpiritum inſtauratione, ciborum coctione, & morbificorum humorum pepaſmo, unde phre- *Duretus.*

nitis manſueſcit; ſic admirabile eſt quantam principiis trium facultatum labem adferat, quantum naturæ præſidia labefactet, quantiſque damnis ipſos ægrotos oneret, ſi quid vel in cauſis ſomniferis vel in ſomni ipſius neceſſitate peccetur.]

*Prorrh.* 5. 90. Quæ in phrenitide memorantur inſomnia, bonum denunciant. (Non turbulenta & tumultuoſa, ſed placida & tranquilla.)

97. In intenſa phrenitide, tremores lethales.

98. Quæ circa res neceſſarias verſantur deliria, peſſima, indeque ſi ingraveſcant, mortifera.

114. Quibus per febres aſſiduas puſtulæ toto corpore ſuboriuntur, mortiferum illud eſt; niſi purulento abſceſſu, qui hic potiſſimum ad aures erumpit, periculo defungantur.

115. In febre acutâ, exteriora perfrigerari, interiora vero ſic uri, ut etiam ſitim faciant, exitium portendit.

116. Febres continuæ tertio quoque die ingraveſcentes, ſupra modum periculoſæ.

127. Qui diuturno defuncti morbo, ex animi ſententia cibum capiunt, neque proficiunt, graviſſimè relabuntur.

128. Si venæ temporum in febribus pulſent, & facies benè habita fuerit, abſque hypochondrii mollitie; diuturnus erit morbus, qui non ſine liberali ſanguinis è naribus profuſione, aut ſingultu, aut convulſione, aut coxendicum dolore deſinet.

129. Alvus in febrè ardente affatim prorumpens, mortis periculum adfert.

133. Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente 4to die obveniens, malo eſt, niſi aliud quidpiam benè ceciderit. Quod ſi die 5to contingat, minus adfert periculi.

137. De

137. De febre ardente laborantibus dies 14, aut allevando, aut perimendo decernunt.

142. Si cui febricitanti rubor in facie luceat, unaque capitis dolor prægrandis, & venarum emicet pulſus, ferè profluvium ſanguinis è naribus inde venit. Quibus autem faſtidia ſtomachi, cordis morſus, & crebræ ſalivæ, in procinctu vomitio eſt: Quibus autem ructus adſunt, flatus ventris, ſonitus cum inflatione, iis alvus exturbatur.

[Magna expectatio eſt hæmorrhagiæ criticæ in morbis acutis, quam ſi neque medicus prævidere, neque prævіſam, cum in propinquo eſt, velut digito indicare poteſt, vix videtur ſummam vituperationem poſſe vitare.] *Duretus.*

144. Quibus autem ſæpiùs recidivæ contingunt, ſi ſextum menſem ſuperaverint, in tabem coxariam ferè incidunt.

149. Febricitare incipientibus ſanguinis è naribus ſtillicidia cum ſternutatione accedentia, ſiquidem urina 4to die hypoſtaſim habeat albam, vacationem morbi 7mo fore oſtendunt.

156. Quæ in febrem cadit convulſio, ſi eodem die quieſcat, benè eſt.

---

## Titulus Secundus.

## De Cephalalgia.

161. QUI capitis doloribus & aurium tinnitibus, citra febrem, aut tenebricosâ vertigine, & vocis tarditate, manuumque ſtupore tentantur, in iis aut apoplexiam aut epilepſiam, vel etiam lethargum ſperare convenit.

169. In cephalalgia æruginoſi vomitus cum ſurditate & ſomni vacuitate, inſaniam brevi denunciant. *Prorrh.* 10.

70. Qui-

*Prorrh.* 152. 170. Quibus capitis & cervicis dolor, ac totius corporis infirmitas quædam cum tremore adeſt, ab his hæmorrhagia liberat.

172. Cephalalgiam tollit pus è naribus effluens, aut ſputa craſſa & inodora: Liberat quoque & ulcerum eruptio, nonnunquam & ſomnus, & alvi fluxus.

174. Cephalalgia veternoſa cum gravitate ferè convulſifica eſt.

95. 176. Cephalalgici ſurdaſtri, qui manibus contremiſcunt, cervice dolent, nigra & aſpera meiunt, ac nigra quoque vomunt, planè ſunt deſperati.

177. Quibus cum ſudatiuncula caput dolet, alvo ſuppreſſa, convulſione tentantur.

---

## Titulus tertius.

## De Caro & Comate.

182. COmate, laſſitudine, ac ſurditate tentatos, alvus erumpens, & ad criſim rubra demittens, juvat.

183. Comatoſi, faſtidioſi, unaque dolenter hypochondriaci, ſæpe & parum vomentes, aurium abſceſſus habent.

187. Cerebro ſiderato, alii quidem tertio die, alii autem 7mo vitam finiunt, quibus elapſis periculo defunguntur; ſin autem inciſione factâ, os diſſociatum cernitur, ſine dubio moriuntur.

188. Cephalalgicis ex calvariæ poſticæ fractura, ſi craſſior è nare ſanguis rivuloſè prorumpat, grave malum denunciat.

*Duretus.* [Ictus illatus non minus oſſi craſſiſſimo calamitoſus eſt, quam mitior ictus temporibus atque fronti. Accedit, quod ſanguis niger proru-

ruptus, & ſphacelifmi metum adfert, & cerebro crudorem & vivacitatis extinctionem inducit.]

---

## Titulus quartus.
## De Aurium affectibus.

189. AUrium dolor intenſus cum febre acuta, cumque ſiniſtro quopiam ſigno, juvenes quidem 7mo die, aut etiam celerius, cum delirio interimit; niſi liberale ſit expuratum ex aure, aut ex naribus hæmorrhagia, aut aliud quoddam laudabile ſignum extiterit. Seniores autem & ſerius & rarius tollit; nam in his aures antè ſuppurant, & delirium minus infeſtat, ſed tamen pleriſque horum morbus revertit, & ſic moriuntur.

190. In acutis & turbulentis (*i e.* cum delirio) morbis obveniens ſurditas, malo eſt. Quin & in longis morbis malum portendit: Ac in his ad coxendicis labores convehit. *Prorrh.* 33.

191. In febre ſurditas alvum ſiſtit.

[Hujus ſurditatis cauſa in meatus auditorii oppilatione conſiſtit; ſuperioris verò in exolutione partis illius cerebri, unde vis audiendi manat. Proptereaque ut illa per ſe inſanabilis eſt, ita morbi acuti turbulentique conſectaria deſperationem ſalutis oſtendit.] *Duretus.*

193. In acutis morbis murmur edentes ac tinnientes aures, mortem prænunciant.

[Quod nec judicatorii ſint nec judicantes, & nobiliſſimæ partis exolutio oſtenditur ab exolventis cauſæ perennitate.] *Duretus.*

194. In calidis febribus ſonori aurium flatus cum viſus hebetudine & narium gravitate, ſanguine *Prorrh.* 18.

*Prorrh.* 147. guine non prorumpente, è poteſtate mentis abducunt.

195. Quibus aures obſurduerint, cum capitis gravitate, hypochondrii tenſione, & ſplendoris offenſione, ſanguis e naribus prorumpit.

197. Egregiè ſurdi, dum aliquid apprehendunt tremuli, lingua etiam capti & exoluti (νωθροι) graviſſimum habent malum.

---

## Titulus quintus.
## De Parotidibus.

199. QUÆ cum dolore aſſurgunt ad aures (parotides) perniciem minantur.

200. In febribus ex prægreſſo dolore (ſecundum Duretum exacto jam morbo) rubores ad aures ſubnaſcentes (parotides Dureto) ſigna ſunt eryſipelatis in facie naſcituri: Quin & convulſiones cum aphonia & exolutione, ad hæc conſequi par eſt.

*Duretus.* [Morborum naturam & cauſas tenere, eſt hoc ſanè aliquid, vel potiùs multum; at ſucceſſiones morborum quo ſe illi vertant, veluti e ſpeculo prævidere, profecto eſt artificis fulgore ſuo urentis, arteſque infrà ſe poſitas prægravantis.]

202. Parotides pravæ ſunt paraplecticis.

203. Parotides (in acutis) ſuppurati expertes, funeſtæ, ſed forſan his alvi feruntur.

*Prorrh.* 204. Parotides emolliunt tuſſiculæ cum ptyeliſmo orſæ.

167. 153. 205. In parotidibus urinæ citò & pauliſper mitificatæ, (*i. e.* modo pepaſmi participes, modo expertes) peſtiferæ; & quæ hujuſmodi eſt refrigeratio, peſſima.

*Duretus.* [Quia viciſſitudo eſt magiſterii inter naturam

&

& morbum, qui, ut vires acquirit eundo, ſic naturæ fatiſcentis præſidia labefactat.]

206. In diuturnis (Dureto acutis) morbis ſuppurati ad aures tumores, niſi pus admodum album, ac ſine odore reddant, interimunt; potiſſimum verò mulieres.

[Erit profecto catholicum hoc theorema quod unde ſalus vitæ ſperabilis, inde ſalutis deſperatio eſſe debet, ſi id meritò naturæ non fiat.] *Duretus.*

207. Inter acutos parotides potiſſimum in cauſis aſſurgunt, ac tum ſi febrem lege critica non expellant, nec ipſæ coquantur, nec ſanguis fundatur è naribus, nec verò urinæ craſſam excipiant hypoſtaſim, moriuntur: Sed abſceſſus ejuſmodi non raro ante reſidunt. (Ἀσήμως ſcilicet, καὶ ἀκριτῶς.

208. Si ad ſurditatem atque torporem ſubſtillum acceſſerit narium, aliquid ſiniſtri præ ſe fert. *Prorrh.* 141.

209. Ex ſurditate tubercula ad aures exoriri conſentaneum eſt. 159.

210. Surditatem ex febribus natam ſolvit profluvium ſanguinis è naribus, alvique commotio.

---

## Titulus Sextus.
## De Facie.

211. FAcies è tumeſcente reſidens, vox item blandior & mollior, tum ſpiritus rarior atque facilior, remiſſionem poſtridianam fore denunciant. *Lib. de diebus criticis.*

212. Facies cadaveroſa, mortifera. Sed ea minùs tamen, quæ ob vigilias, inediam, aut ventris ſolutionem ejuſmodi eſt. Atque talis corruptio his de cauſis orta, uno die finitur. *Progn.*

213. E-

*Prorrh.* 49. 213. Egregie colorata facies & tetrica (vultuoſa) in morbo acuto, peſtifera, inſuper frons contracta phrenitidem denunciat.

214. Benè colorata facies cum ſudoribus diffluentibus, abſque febre, fæces vetuſtas ſubſiſtere, aut irregularem diætam teſtantur.

---

## Titulus Septimus.

## De Oculorum Affectibus.

219. IN febre ortus oculorum rubor, diuturnam ventris afflictionem denunciat.

220. Erumpentes circa oculos eminentiæ, dum refectioni opera datur (ſeu ex morbo ægri recreantur) alvum prorupturam oſtendunt.

222. Lippitudine affecto ſuborta febris ſolutionem affert, ſin minus cæcitatis, aut mortis, aut utriuſque periculum eſt.

223. Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit, & longo tempore perſeverat, cæcitatis metus impendet.

224. Lippitudine laborantem ſpontè alvus profluens juvat.

*Prorrh.* 113. 226. Oculorum hebetudo (ἀμαύρωσις) cum animi defectione citam convulſionem denunciat. (Spiritu animali diſſipato, & nervorum principio læſo.)

Ti-

## Titulus Octavus.
## De Lingua, & reliquis oris partibus.

229. LIngua circa initia quidem rigidiuſcula, in eodem verò colore perſeverans, procedente verò tempore, ubi exaſperatur, liveſcit, & fit hiulca, ſeu finditur, mortifera: At verò quæ multum nigreſcit, intra 14 diem criſim (ſiniſtri judicii) fore oſtendit. Calamitoſiſſima eſt nigra, & ex virore palleſcens.

230. Lingua ad medianam lineam velut alba ſaliva obducta, febris remiſſionem indicat, idque eodem die, ſi quod ſuperinducitur craſſum eſt: Sin autem tenuius, poſtridie: Quod ſi adhuc tenuius, perendie: Eadem planè oſtendunt quæ ſunt ejuſmodi in extima lingua, ſed non ita certó. *Lib. de diebus criticis.*

231. Lingua tremula cum narium rubore, & liquida alvo, ſi nulla de pulmonibus ſignificatio ſit, grave malum denunciat, citaſque purgationes perniciosas indicat.

[Ut lingua omnis contra naturam tremula eſt multum terrifica, ſic eadem facit, ut medicus toto corpore perhorreſcat, quando ipſa contremiſcit cum conditionibus in hac prognoſi contentis.] *Duretus.*

235. Linguæ aſperæ, multumque ſiccæ, phreniticæ. Peſtiferum eſt dentes exareſcere. 234.

236. Dentis ſphaceliſmus abſceſſum ad gingivas enatum ſolvit.

Ti-

## Titulus Nonus.
## De Voce.

246. 85. DEliria pauliſper ferocia, mox erunt immania.

*Prorrh.* 91. 247. Quibus cum febre vox hæret, poſt acriſiam, tremuli moriuntur. (Et comatoſi.)

249. Qui ex dolore (*i. e.* acerbiſſima convulſione intercoſtalium muſculorum) voce ſunt capti, crudeliter moriuntur.

254. Si quis voce captus è poteſtate mentis exeat, morti eſt proximus.

255. Quæ à rigore incidunt aphoniæ, funeſtæ. Sunt hi nonnihil cephalalgici.

## Titulus Decimus.
## De Reſpiratione.

260. REſpiratio frequens & parva, inflammationem & laborem denunciat partium ſpirabilium; at verò magna & rara, dementiam aut convulſionem. Et frigidus quidem ſpiritus lethalis eſt. Lethalis eſt etiam æſtuoſus & fuliginoſus, minus tamen quam frigidus. Tum magnus foras efflatus, intrò parvus, & contrà, foras parvus, intrò magnus, peſſimus eſt & morti proximus. Quin etiam tarda, velox, obſcura, duplex intrò revocatio, qualis cernitur in iis qui ſuper inſpirant.

Ti-

## Titulus Undecimus.

## De Cervice.

268. FAUCIUM dolor prægrandis parotidas & convulſiones facit, item cervicis & dorſi acerbos dolores.

270. Cervicis & cubiti dolor eſt convulſificus. Id autem à facie (à capite) naſci ſolet.

273. Cervicis dolor cum in febre omni terrifi- *Prorrh.* 73.
cus, tum verò peſtiferus iis qui ſunt in metu inſaniæ.

276. Fauces exulceratæ in febre, cum alio ſigno difficili, periculoſum.

277. In febribus ſtrangulari repentè, nec deglutire poſſe, ſine tumore, malum.

---

## Titulus Duodecimus.

## De Hypochondriis.

281. TUMORES hypochondriorum recens obortos inflammationis expertes, & inde dolores natos, ſolvit borborygmus ſub hypochondrio fremens, maximè ſi aut ipſe per ſe ſecedat, aut cum urinis & dejectionibus; quin juvat is ipſe, ſi modo deſcendit.

283. Stomachi dolor & pulſus hypochondriorum, febre extinctâ, malum denunciant, idque cum aliàs, tum in ſudatiuncula.

284. Quæ cadunt in hypochondriacum dolorifica mala, cum aliàs prava ſunt, tum verò ſi faciunt profuſiores alvos; pejora autem quæ brevi

E naſ-

naſcuntur; tum quæ aſſurgunt ex his parotides multum terrificæ, ut cætera expurata.

285. A cardialgiâ cum torminibus ventris feræ (lumbrici) prorumpunt.

286. Dolorificum cordis malum (*i. e.* cardialgia cum ſyncope cordis) ætate jam grandi, crebro revertens, repentinam mortem oſtendit.

291. In dolore hypochondriorum cum borborygmo, lumborum ſuperveniens dolor in febribus, alvos profuſiores facit, niſi flatus erumpat, aut copia urinæ feratur.

*Prorrh.* 158. 292. In diuturno hypochondrii meteoriſmo, & alvo graveolente, abſceſſus qui ad aurem aſſurgit, necat.

295. Hypochondriorum, cordis, hepatis, partiumque circumpoſitarum dolores, excluſo ſanguine, (ſecundum Foëſium, cruenta alvi dejectione) periculo defunguntur; non excluſo pereunt.

297. Hypochondriorum dolores in febre, ægro fari nequeunte, ſi abſque ſudore ſolvantur, malum indicant. His dolores ad *iſchia* decumbunt.

287. 301. A ſuppreſſione alvi meteoriſmus hypochondriorum, gravis; maximè verò iis, qui ab inveteratione tabeſcunt, & quibus alvi profusè feruntur.

*Aph.* 11. *Sect.* 4. 304. Supra umbilicum labor ac lumborum dolor, qui remediis non cedit, in hydropem ſiccum deſinit.

---

## Titulus Decimus Tertius.

## De Dorſi & Lumborum affectibus.

306. LUMBORUM dolores ſanguinis profluvium excitant.

307. Quæ

307. Quæ ex lumborum dolore cientur hæmorrhagiæ, largæ.

308. Quibus ex dolore lumborum anadrome fit ad caput, torpidæ manus, cardialgiæ, aurium flatus ſonori, hæmorrhagiæ largæ, tum alvi profuſè feruntur, ac mentes perturbatæ ut plurimum.

[Sanè lumborum excurſus caput replet, ex eâque repletione, ſymptomatum capitis omnium paraphoricorum, cataphoricorum, cephalalgicorum & catarrhoicorum principia cauſæque ducuntur.] *Duretus.*

309. Quæ ex dorſi dolore principia morborum ducuntur, difficilia ſunt.

310. In dolore lumborum prægrandi, & larga dejectione, ab helleboro vomere ſpumantia multa, prodeſt.

311. Spinæ diſtortionem cum ſpirandi difficultate ſanguinis fluxus liberat.

314. Ex dolorifici lumborum mali aſcenſu oculorum perverſio malum. *Prorrh.* 69.

[Omnis afflictio cerebri alterati, quæ propagationem habet εἰς τὰ πεφυκότα, *i. e.* propagines, metum adferre ſolet; interitus, ſi febris adeſt acuta.] *Duretus.*

315. Dolor in pectore fixus cum torpore ſuborta febre, malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt. *Prorrh.* 70.

[Inter medicinæ leges, quæ ſanciuntur de acutorum morborum naturâ deque illorum cauſis atque ſymptomatis, nullæ ſunt magis medico neceſſariæ ad benè medendum, quam illæ quæ ex inſolentium rerum obſervatione naſcuntur. Quid enim minus eſt febris acutæ quam torpor, oblivio, coma? Sunt quidem hæc omnia crudi humoris flatulentique ſpiritûs ἔκγονα, non autem ſanguinis multâ bile perfuſi, qui regnare dicitur in febre acutâ, proptereaque non ſine cauſa videntur mortifera, quatenus longiſſimè abſunt a febre acutâ. Omnia enim quæ fiunt, quæque apparent *Duretus.*

contra naturam morbi & ægri, terrifica eſſe debent, ac ſæpe mortem ſubeſſe teſtantur.]

325. Quibus lumborum & lateris dolor caret evidenti cauſâ, icterici fiunt.

---

## Titulus Decimus Quartus.

## De Hæmorrhagiâ.

326. QUÆ diebus criticis ex hæmorrhagiâ incidit perfrigeratio eximia, peſſima.

Prorrh. 125. 327. Sanguinem è diverſo fluere, malum eſt, ut in liene magno, è dextris, & ſimiliter in hypochondriis.

Prorrh. 128. 328. Qui ex vulnere ſubinde rigentes (vel leviter ſudantes) ſanguinem profundunt, graviſſimum habent malum, ac inter loquendum derepentè moriuntur.

329. Quibus 5to die larga eſt hæmorrhagia, 6to rigor, 7to perfrigeratio, rurſuſque prægrandis ardor, iis in vitio ſunt alvi.

127. 330. Ab hæmorrhagiâ nigrorum dejectio, malum: peſtiferum eſt etiam prærubris & æruginoſis ferri alvum. Quibus hujuſmodi hæmorrhagiæ die 4to contingunt, tandem comate & convulſione conflictati moriuntur, nigris prodeuntibus & alvo inflata.

129. 331. Quæ poſt (exiguam) hæmorrhagiam & nigrorum dejectionem, in acutis, ſurditas venit, malum: Ibi dejectio ſanguinis mortifera eſt, ſurditas autem ſolvit.

335. Quæ circa initia profuſæ ſunt hæmorrhagiæ, dum vires recolligunt, (ſeu in refectione) alvos profuſè cient.

336. Pro-

336. Profuſa narium hæmorrhagia vi ſuppreſſa, interdum adducit convulſionem, ſanat autem phlebotomia.

337. Undecimum diem agentibus ſubſtilla ſanguinis mala ſunt, idque cum aliàs, tum ſi bis fiat & redeat. *Prorrh.* 148.

[Res malè geſtæ acceſſionem calamitatis adferunt, faciuntque ut ægri pejore ſint loco, ſi rerum ipſarum malè geſtarum cauſa ſit & occaſio, naturæ irrita, & inanis contentio, quando certamen ipſius & morbi eſt in procinctu. Præſtat enim naturam quieſcere, quam aliquid fruſtra moliri: Ob eam ſanè cauſam, quod omnis irrita proritatio morbum alioqui ſanabilem ex eventu reddit inſanabilem, aut ſiniſtri judicii.] *Duretus.*

338. Si largo ſanguinis profluvio ſupervenerit convulſio aut ſingultus, mortiferum.

339. In his qui ad 7 annum progreſſi ſunt cum coloris fœdatione, inter ambulandum ſpiratio coacervata, & terræ appetentia, ſanguinis corruptionem & exolutionem ſignificat.

[Hæc prognoſis aperit τέκμαρσιν vacuandi purgando, & ſanguinem detrahendo.] *Duretus.*

340. Quæ in diuturnis exigua apparent ſanguinis è naribus effluvia, mortifera. [Subſtillum ſanguinis eò pejus res ire denunciat, quo ſæpiùs redit.] *Duret.*

341. Quæ ab initio cientur vertigines, hæmorrhagia exolvuntur.

[Inter commoda hæmorrhagiæ non in poſtremis illud eſt, quod τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα prohibet eſſe mortifera, aut certe ſiniſtri judicii. Hæmorrhagiæ multæ difficilia multa diſſolvunt.] *Duretus.*

345. Qui ſtatis temporibus ſanguinem profundunt, ſi loco non profuderint, epileptici moriuntur. *Prorrh.* 131.

## Titulus Decimus Quintus.

## De Palpitatione, Tremore, & Convulſione.

*Prorrh.* 30. 347. QUI toto palpitant corpore, etiamne vitam finiunt voce capti?

348. Omnes qui tremuli convelluntur, ſudatiunculam habent obnoxiam recidivæ; atque iis rigore ſuperveniente fit criſis: Supervenit autem ventris ardore laceſſitis. Hic ſomni arctiores ſunt convulſifici, gravitaſque frontis, & mictio ipſa difficilis.

119. 349. Quæ cadunt in hyſtericas ſine febre (potiùs quam non conſuetæ) convulſiones, faciles.

162. 353. Quæ tremulis & anxiis parvæ aſſurgunt parotides, convulſionem denunciant, cum in vitio eſt alvus.

506. 355. Convulſio vulneri ſuperveniens funeſta.

*Aph.* 2. *Sect.* 5. 356. Convulſio febri ſuccedens periculum denunciat, minimum verò pueris.

357. Qui ſeptem annis provectiores ſunt, convulſione non tentantur in febre; ſin autem, deſperati.

358. Convulſionem ſanat exorta febris acuta, quæ priùs non fuit; quod ſi priùs fuerit, exacerbata: Quin etiam prodeſt urinam fluere albumineam, ſeu vitream (ὑαλοειδὲς) alvum ferri, & ſomnos inire.

*Prorrh.* 167. 359. In convulſione diu obmuteſcere, malum; at verò parumper, aut linguæ apoplexiam, aut brachii partiumque dextrâ ſitarum denunciat. Exolvitur autem urinis repente multis & cumulatè proruptis.

362. Quæ ſpeciem febris & opiſthotoni præ ſe ferunt, urinæ geniturales exolvunt.

Titu-

## Titulus Decimus Sextus.

### De Angina.

366. ERYSIPELAS (cynanchica) intus foras converti, utile; at foris intrò, mortiferum. Intrò autem convertitur cum rubore evaneſcente, pectus gravatur, ac difficiliùs ſpirat æger.

367. Quibus cynanche ad pulmonem inflectitur, *Aph.* 10.
alii quidem intereunt 7 diebus, alii cum evaſerint *Sect.* 5.
purulenti fiunt, nulla expurgatione pituitoſa ſurſum facta.

368. Quibus à forti ſtrangulatu repente (*i. e.* ſponte ſuâ) ſtercus excernitur, deſperatio eſt.

371. Inter anginoſos, qui cocta citò non expuunt, deſperati.

[Eſt πεπασμὸς, πέψις τῶν παρὰ φύσιν. Rerum *Duretus.*
è natura egreſſarum concoctio. Ut enim vera πέψις, *i. e.* coctio verè dicta, eſt τῶν εἰσιόντων, *i. e.* rerum ingredientium, ſic ὁ πεπασμὸς ſeu mitificatio, eſt τῶν ἀπιόντων, *i. e.* exeuntium. Utriuſque cauſa effectrix eſt partium ſolidarum vitale principium, & vivifica vis quæ manat à corde.]

372. In angina qui abs re prorepunt ad caput dolores cum febre, ſunt deſperatæ ſalutis.

375. In angina laborantibus abſque ratione (ἀσήμως) gracileſcentibus faucibus, dolor prægrandis ad pectus aut alvum progreſſus, purulentas dejectiones facit, ſi quidem aliter non exolvatur; alioqui tale quid ſolutionem præ ſe fert.

377. Ex anginâ ſputa glutinoſa, craſſa, multum alba, vi expreſſa, malum. Atque omnis pepaſmus hujuſmodi malus. Purgatio multa deorſum, tales paraplectico modo necat.

378. Sputa ex anginâ ſubarida, crebra, cum tuſſi & lateris dolore educta, mortifera. Quin etiam

quæ inter potandum per tuſſim rejiciuntur, quæque difficulter diglutiuntur, malum portendunt.

---

## Titulus Decimus Septimus.

## De Pleuritide & Peripneumoniâ.

379. INTER pleuriticos quibus initio variæ, (*παντοῖαι* Dureto) ſunt expuitiones (Foëſio *πάμπυοι*, *i. e.* purulentæ) ii tertio moriuntur, aut 5to; quos ſi evaſerint, nec dum multo illis ſit melius, 7, aut 9, aut 11, incipiunt ſuppurari.

381. Siccæ pleuritides & ſputi expertes, graviſſimæ. Terrificæ autem in quibus dolorifica ſurſum ſunt mala.

*Duretus.* [In magna pleuritide ſalutis deſperatio eſſe ſolet, ſi nihil fiat, nihil appareat, quod ſyſtrophicæ inflammationis laxitatem adferat, unde remiſſio ſit graviſſimorum ſymptomatum, quæ ab eâ inflammatione, dum viget, naſcuntur. Syſtrophicæ flammationis laxitatem adferunt, fomentum, detractio ſanguinis, & liberalis ac libera ſputi expurgatio, per quam ipſa pleuritis non rarò *αὐτομάτως* quieſcit.]

382. Pleuritides graviores quæ ſine divulſionibus, quam quæ cum divulſionibus contingunt.

*Duretus.* [*Σπάσματα* indicant vehementem thoracis motum, validamque facultatis animalis in expectorando ſputo contentionem]

383. Quibus pleuriticis circa initia lingua bile ſuffuſa eſt, 7mo judicantur: Quibus autem 3tio aut 4to, ad circiter nonum.

386. Pleuriticis dolores & alvum emolliri utile eſt, ſputa colorari, nullos in pectore ſtrepitus fieri, urinam rectè procedere: Eorum contraria difficilia ſunt, & ſputum dulceſcere.

387. Pleu-

387. Pleuritides bilioſæ ſimul & ſanguineæ, ut plurimum 9, aut 11, judicantur, ac ferè ſaluti concedunt. Quibus autem pleuriticis, initio quidem dolores ſunt mites, 5to aut 6to die ingraveſcunt, ferè ad 12 perveniunt, raroque ſervantur. Periclitantur autem potiſſimum 7 aut 12; quod ſi bis 7 evaſerint, periculo defunguntur.

[Sputum rubrum ſimul & flavum promoveri debet iis quæ expurgationem juvant, molliendo, leniendo & ſputum ciendo, non autem ſanguinis detractione retrahi & impediri, quod uſu venire videmus non ſine mœrore & nemeſi ab iſtis pragmaticis vulgo dictis, qui omnem pleuritidis curationem exigunt in ſanguinis detractione ſæpiùs iterata, quamdiu pleuriticus hujuſmodi ſputa expurgat cum ſpe ſalutis prædivite. O homines reipublicæ calamitoſos atque funeſtos! Ipſam pleuritidem, quæ ſuâ ſponte nullius operis indigens cum tali ſputo quieſceret, ex eventu reddunt mortiferam.] *Duretus.*

388. Quibuſcunque pleuriticis multum in pectore ſputum perſtrepit, unáque facies plena mœroris, & oculus icteritius & caliginoſus, moriuntur.

[Firmiora ſunt argumenta diſceſſionis vitæ aut morbi, quæ ducuntur è ſignis, quam è ſymptomatis.] *Duretus.*

389. Qui è pleuriticis facti ſunt purulenti, 40 diebus à ruptâ vomicâ expurgantur.

[Sanè in pleuritide & peripneumonia ſputum flavo exactè permixtum, quodque citam & facilem habet anacatharſin, recreat medicum, & conſolatur ſpe certa ſalutis: Ac tum juvat medicum ſpei plenum videre, celerem multùm atque fidelem, alacriter & vultu ſereno medicinam pleuritico facientem.] *Duretus, ad* 390.

[*Hippocrates* auctor eſt auſpicandam curationem à ſanguinis detractione, quotieſcunque duorum remediorum *Duret. ad* 394.

mediorum ſolennium, purgationis dico & phlebotomiæ, neceſſarius uſus incidit.]

397. Peripneumonia pleuritidi ſuccedens tutior eſt primigenia (potiùs gravior.)

398. Exercitata & denſa corpora celeriùs à pleuritide & peripneumoniâ intereunt, quam quæ in otio conflictantur.

399. In morbis pulmonis coryzas (*i. e.* catarrhos ferinos) & ſternutamenta præceſſiſſe aut conſequi, calamitoſum. In reliquis vero morbis (maxime exitialibus) adjumentum adferunt ſternutamenta.

*Coac.* 400. In pulmonis inflammationibus, ſi lingua tota alba fiat ac aſpera, ambæ pulmonis partes inflammatione vexantur; quibus vero dimidiata lingua, qua parte id apparet, inflammatio affligit. Et quibus ad unam claviculam dolor fit, his ſuperna pulmonis ala una ægrotat: Quibus vero ad ambas claviculas dolor extenditur, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotant: Quibus ad mediam coſtam, media: Quibus ad diſcriminationem (*i. e.* ad ſeptum tranſverſum) inferna.

*Duret. ad* 402. [Magna ſæpè incidit ſignorum controverſia, cum alia medicum ſpe conſolantur ſalutis, alia verò metu exterrent interitûs. Ac tum difficillima eſt tecmarſeos ineundæ ratio, ad prædicendum certò quid eventurum ſit. Sed ea ſic ineunda ex doctrinâ *Hippocratis*, ac primum τεκμήρια, *i. e.* ſigna ſyllogiſtica plus conferre ad tecmarſin, quam τὰ εἰκότα, *i. e.* veriſimilia. Deinde τὰ ὁμοειδῆ, *i. e.* quæ ſunt ejuſdem ſpeciei & inter ſe conſocialia, majorem habere vim, quam ἑτερογενῆ, *i. e.* diſſentanea, quæ ſunt alterius ſpeciei. Poſtremò certa comparatur τέκμαρσις, ad vitæ quidem præſagium, ſi cum remiſſione τῶν παθογνωμονικῶν, appareant commoda epiphænomena, ut in pleuritide miteſcente, ſputum flavo permixtum citò & copioſè editum: Interitus autem, ſi pathognomonica ſigna prægrandia, nimis opprimendo acceſſionem adjungant eorum quæ à pro-

propagatione morbi epigenomena nominantur; indeque faciant epiphænomena prava, quæ principatum obtinent in prædicendo de morbis acutis.]

403. Qui futuri ſunt purulenti, primum quidem expuunt ſalſa, mox dulciora.

404. Quibus in pulmone tubercula (φύματα) fiunt, (empyema Dureto) ei 40 diebus à ruptione pus expurgant; quos ſi ſuperent, ut plurimum tabidi fiunt.

405. In lateris dolore, ſubſtillum ſanguinis è naribus grave malum.

406. Quibus purulentis mitiora ſunt omnia, ſi poſtea pus edunt fœdi odoris, iis recidiva mortifera.

408. Quicunque ſpumantem expuunt ſanguinem, 450.
dextroque laborant hypochondrio, à jecore ſpuunt, multique intereunt.

409. Quibus concutiendo pus editur cœnoſum & fœdi odoris, ut plurimum moriuntur.

410. Quibus à pure coloratur ſpecillum (μήλη) tanquam ab igne, maximam illi partem intereunt.

414. Raucitas cum tuſſi & alvo liquida pus educit.

415. Quibus in peripneumoniâ urinæ, circa initia craſſæ, mox ante 4 diem tenues fiunt, mortiferum.

417. Pectora rubris maculis ſuperſparſa, talibus mortem ſubeſſe teſtantur.

419. Quæ ob puris intrò collectionem febres intermittunt, in his magnâ ex parte ægri tenuibus ſudoribus diffluunt.

422. Qui perhorreſcunt crebrò, ad ſuppurationem deveniunt, quin etiam febris talium ipſos ad ſuppurationem ducit.

427. Sanguinem expuentes juvat eſſe febris expertes, ac tuſſire leviter atque dolere; ipſum verò ſputum ad dies bis 7 craſſeſcere, (malè tenuari) ſed

ſed febricitare multum, itemque tuſſire, atque dolere, tum ſanguinem ſubinde novum expuere, calamitoſum.

428. Quibus intumuit latus atque incaluit, ſi cum in oppoſitam partem decumbunt, grave quippiam ſuſpenſum eſſe videatur, pus ab una parte collectum eſt.

429. Empyicis à pulmone pus duci per alvum, lethale.

430. Vulnere in thoracem accepto, ſi quidem externa vulneris pars ſanitatem receperit, interna verò nequaquam, ſuppurationis periculum impendet, & quibus tenera eſt intus cicatrix, diſrumpitur facilè.

---

## Titulus Decimus Nonus.

## De Phthiſi.

*Aph.* 13. *Sect.* 5. 433. QUI ſanguinem vomunt (*i. e.* pleno ore profundunt) ſpumantem, omnique dolore carent ſub diaphragmate, à pulmone vomunt. Et quibus in ipſo rupta eſt magna vena, & multum illi vomunt, & periculosè admodum: Quibus vero minor, minus rejiciunt, & ſecuriores ſunt.

*Aph.* 11. *Sect.* 5. 434. E phthiſicis quibus ad ignem ſputum olet graviter, ac tum capilli fluunt è capite, moriuntur.

435. Tabidis in aquam marinam expuentibus, ſi pus fundum petit, celerem perniciem denunciat. Sit autem marina aqua in æneo vaſe.

*Aph.* 12. *Sect.* 5. 436. E phthiſicis quibus defluunt capilli è capite, pereunt à diarrhœâ; & quibus phthiſicis diarrhœa incidit, moriuntur.

437. Quæ phthiſicis accidit ſputorum ſuppreſſio,

ſio, dementiam infert nugacem. His hæmorrhoidem ſpes eſt apparituram.

438. In metu ſunt maximo phthiſes, quæ ex ruptione venarum craſſarum à & catharro è capite contingunt.

439. Inter ætates illæ demum oſtentant periculum phthiſis, quæ ſunt ab anno 18 ad 35. *Aph.* 9. *Sect.* 5.

442. Hypochondriorum meteoriſmus, cum cæteros malè habet, tum veiò eos peſſimè, quos phthiſis exercet.

443. Qui ex longâ phthiſi conſumpti ſunt, & deſperati, nonnullis antè finem vitæ rigor cietur.

---

## Titulus Decimus Nonus.

## De Hepaticis.

447. IN hepatico mala eſt colliquatio cum raucitate, idque cum aliàs, tum ſi tuſſicula ſit.

448. Circa hepar dolentes, cardialgici, veternoſi, perhorreſcentes, alvo turbatâ, macri, ciborum faſtidioſi, ſudatiunculis crebri, purulenta per alvum profundunt (& ita moriuntur.)

449. Quibus jecur derepentè vehementer dolet, iis febris ſuccedens remedio eſt. *Aph.* 40. *Sect.* 6. &

451. Quibus inuſto hepate, velut amurca prodit, funeſtum. 52. *Sect.* 7.

## Titulus Viceſimus.

## De Hydrope.

453. IN ſicco hydrope ſtranguria prava eſt, ac prava quoque urina quæ hypoſtaſin habet exiguam.

644. 455. In bilioſis alvus turbata, quæ pauca exhibet ſimilia geniture, atque mucoſa, doloremque ad imum ventrem inferentia, nec urinæ faciles in meiendo, ex talibus deſinunt in hydropem.

456. Si cui aquoſo, cum febre urina pauca ſit, atque turbida, pernicioſum.

457. Ineunte hydrope, ſi aquoſa incidat diarrhœa cruditatis expers, morbum ſolvit.

458. Denunciato jam ſicco hydrope, ſi tormina ſint circa tenue inteſtinum, ingens malum.

454. 459. Quæ ex hydropicis veniunt epilepſiæ, mortiferæ.

460. Hydrops, qui medicinæ concedit ac revenit, deſperatus.

461. Qui ſecundum venas hydropici ſunt (*i. e.* leucophlegmatici) prorupta in alvum aqua (indeque diarrhœa ſuborta) ſanantur.

---

## Titulus Viceſimus Primus.

## De Dyſenteriâ.

462. DYSENTERIA quæ intempeſtivè ſiſtitur, abſceſſum facit, vel in lateribus, vel viſceribus, aut in articulis: Ac fortè quidem bilioſa

lioſa in articulis, ſanguinea verò in lateribus & viſceribus abſceſſum facit.

463. Dyſenteriâ laborantibus vomitio bilioſa initio, grave malum.

464. Quibus è dyſenteriâ ſævâ itur ad puriformia, qui ſuperſtat humor multùm albus erit, & multus.

465. Dejectiones dyſentericæ, quæ rubris, limoſis, cumulatè ducuntur, ſi cum facie rutilâ & ſaturo rubore ſuffuſa quieſcant, inſania eſt in metu.

466. Dyſenteria lienoſis non longa quidem, utilis: Longa verò peſtifera. Nam quieſcente illa, ſi vel hydropes veniant, vel etiam lienteria, mortiferum.

---

## Titulus Viceſimus Secundus.

### De Lienteriâ.

467. IN lientericis, cum feris alvinis, dolores ex inteſtinorum cruciatu ſoluti, articulorum partes attollunt, ac ex hujuſmodi tenues ſquammæ cum rubore & puſtulis fiunt: Ii poſt multos ac tenues ſudores, velut acceptis ex flagris vibicibus, rubeſcunt.

468. Quos longa exercet lienteria cum feris (*i. e.* aſcaridibus, alii ſæviſſimis ulceribus) torminibus & doloribus, cum hæc quieverint, intumeſcunt. His ſuperrigere malo eſt.

469. Lienterica, quæ cum ſpiratione difficili & lateris vellicatione conjuncta ſunt, tranſeunt in phthiſin.

470. Ileoſis vomere & obſurdeſcere malo eſt.

## Titulus Viceſimus Tertius.

### De morbis Veſicæ.

472. Calculosi ea figura ſiti, ut ne calculus procidat in urinæ ductum, facilius illi meiunt.

*Duretus.* [Temeraria eſt omnis medicina, peſtifera & ſæpè mortifera, quæ frangendo veſicæ calculo adhibetur. Cui profuerit, vidi adhuc neminem: permultos autem, quibus exitio illa fuit. Sed unicum illud remedium calculoſi, quod in ſectione poſitum eſt, tam præceps eſt, ut ſæpè in incerto ſit medico, quid agendum, ægro flagitante & implorante auxilium.]

473. At quibus tuberculum eſt circa veſicam, quod exhibet dyſuriam, quovis illi modo ſint collocati, torquentur: Sanatio hujus fit pure prorupto.

474. Quibus urina clam illabitur ad pudendum, exolvuntur deſperati.

475. Stranguriæ ileus ſuperveniens ſeptimo die perimit, niſi oborta febre, urina fluxerit cumulatè.

---

## Titulus Viceſimus Quartus.

### De Apoplexiâ, Paralyſi, & Paraplegiâ.

476. Torpores & ſtupores præter conſuetudinem evenientes, futura denunciant apoplectica.

477. Qui à vulnere (præſertim capitis) ſunt im-

impotentes corporis (*i. e.* in movendo pigres, & hebetes in ſentiendo) exortâ febre rigoris experte, ſervantur: Non exortâ verò, fiunt apoplectici, partim dextrâ, partim ſiniſtrâ.

478. Quæ apoplecticis veniunt hæmorrhoides, ſalutares; refrigerationes verò & torpores malum denunciant.

479. In apoplecticis ex magnâ ſpirandi moleſtiâ ſubortus ſudor mortem adfert. In his rurſus, ſi febris accedat, ſolutio contingit.

[Ultima pars hujus prognoſeos non eſt *Hippocraticæ* veritatis.] *Duretus.*

480. Apoplexia repentè oborta, ſolubilis; adveniente febre lenta, mortifera eſt.

[Fruſtra ciendo humorem, morbificum; quicquid enim humorem ciet, neque diſſipat, neque exhaurit, oppreſſionem infert majorem, & gravioribus malis auget ægrotum.] *Duretus.*

---

## Titulus Viceſimus Quintus.

## De Melancholiâ & Maniâ.

483. QUIBUS (melancholicis) à metu febris vacuo (vel cum refrigeratione) ad furorem egreſſio eſt, id febres cum ſudoribus & ſomni arctiores nec turbulenti exolvunt.

486. Quæ cum ſilentio ſunt mentis emotiones (ἐκστάσιες) inquietæ, oculos circum agentes, ac ſpiritum ſublimè intrò vel foras ducentes, mortiferæ; ſed tamen diuturnas inferunt paraplegias, quin etiam furioſi evadunt hoc modo affecti. Quibus autem alvo turbata exacerbatio eſt, iis ferè ſub criſin nigra ducuntur.

## Titulus Viceſimus Septimus.

## De Phymate & Phlebotomiâ.

491. DOLORES qui latus invadunt in febribus (melius ſinè febribus) æqualiterque ibi ſinè ſignis ſubſiſtunt, phlebotomia offendit. Ac ſi quem teneat cibi faſtidium, & ſi quis habeat tumidum hypochondrium, tum quibus perfrigeratio eſt cum torpore, non ſinè febre, ſanguinem detraxiſſe nocet. Nam cum ſibi mitius eſſe putant, intereunt.

---

## Titulus Viceſimus Octavus.

## De Prognoſtico omnibus totius corporis morbis communi.

HUNC titulum ſupra pete in libro prognoſticorum, ex quo totus deſumitur.

---

## Titulus Viceſimus Nonus.

## De Pertuſionibus Capitis.

498. QUIBUSCUNQUE tempora præciduntur, convulſio incidit è diverſo partis præciſæ.

499. Quibus concuſſum eſt cerebrum, doluitque percuſſis aut lapſis, continuò voce capti, nec vident, nec audiunt, ac ferè moriuntur.

500. Qui-

500. Quibus cerebrum vulneratur, iis ut plurimùm febris & bilis vomitio incidit, & corporis apoplexia. Tales autem ſunt deſperati.

501. Oſſium capitis fracturæ cognitu difficillimæ quæ circa ſuturas fiunt. Fiunt autem potiſſimum gravibus ac rotundis telis, tum ex adverſo illatis, non ex plano. At oſſa, de quibus fiſſa ſunt necne ambigitur, ſic diſcernas, ſi utrâque buccâ mandendum exhibueris caulem aſphodeli, vel ferulam, atque animum advertere juſſeris, num ipſi os aliquod ſtrepere videatur; confracta namque ſtrepere videntur. Sed procedente tempore fiſſa quidem (ἐῤῥωγότα; Dureto, rima occulta) 7mo die, tum 14, tum aliàs quoque ſui ſignificationem edunt. Nam & caro (*i. e.* pericranium) ab oſſe abſcedit, aut os liveſcit; dolores item ichorum diffluentium excitantur, eaque jam remediis ægrè cedunt.

---

## Titulus Trigeſimus.

## De Vulneribus & Fiſtulis.

502. QUIBUS omentum procidit, ut putreſcat neceſſe eſt. *Aphor.* 58. *Sect.* 6.

503. Si quod præciſum fuerit tenuium inteſtinorum, non coaleſcit, *Aphor.* 24. *Sect.* 6.

504. Præciſus nervus, aut quod in gena eſt tenue, aut præputium, non coaleſcit. *Aphor.* 19. *Sect.* 6.

505. Si quando in corpore vel os exectum fuerit, vel cartilago, numquam augetur.

507. Bilis vomitus vulneri ſuccedens, malum denunciat, præcipue in capitis vulneribus.

508. Nervi quicunque craſſi (*i. e.* inſignes) vulnus accipiunt, ut plurimum claudos reddunt: Maximè

mè ſi obliquum vulnus fuerit, ac in muſculorum capitibus, præſertim femorum.

*Aphor.* 18. *Sect.* 6. *Lib.* 1. *de Morb.* 509. Interit autem potiſſimùm è vulneribus; ſi cui vulneratum ſit cerebrum, aut ſpinalis medulla, aut jecur, aut diaphragma, aut cor, aut veſica, aut quædam grandis vena. Moriuntur etiam ſi in arteriam (aſperam ſcil.) & pulmonem inſignes valde plagæ inflictæ ſunt, adeò ut pulmone ſaucio minor ſit expiratio per os, quam illac excidit, ubi eſt ipſa pertuſio. Intereunt verò quibus nervi interiores, ſive tenuis aliquis, ſive craſſus, vulnus acceperint, ſi plaga tranſverſa fuerit & magna: Quod ſi parva & recta, nonnulli periculo eximuntur. Sed illi perraro intereunt, qui ſauciantur ubi nulla eſt corporis partium prædictarum, vel abſint ab iis longiſſime.

511. Ex fiſtulis moleſtiſſimæ ſunt, quæ in partibus cartilagineis & carne vacuis enaſcuntur, ibique ſunt cavæ & cuniculoſæ (longè excurrentes) ac ſanie diffluunt continenter, tum verò caruncula ipſarum adnaſcitur orificio. Sed illæ facilius ſaneſcunt, quæ in partibus mollibus & carneis, nervoque carentibus oriuntur.

---

## Titulus Trigeſimus Primus.

## De morbis Mulierum.

513. 536. IN muliebribus, quæ ante partum aquoſa prodeunt, malum denunciant.

514. Ora aphthoſa in gravidis, bono non ſunt: Ac forte etiam alvi humectantur.

515. Ex ilibus ad tenue inteſtinum migrantes dolores in morbis longis, ex abortu, neque admodum purgatâ muliere, perniciem denunciant.

516. Quæ

516. Quæ ex partu & abortu copioſa celeriter cum impetu feruntur, ſi ſubſiſtant, moleſtiam exhibent. His rigor inimicus eſt, & alvi perturbatio, præcipue verò ſi laborent ex hypochondrio.

519. Quæ cum ſuſpirio foras effertur ſpiratio, & colliquatio præter rationem, gravidis abortum denunciant.

522. Salutare eſt muliebria non cohiberi: Nam inde veniunt epilepſiæ: Quibuſdam autem ventris longa profluvia: Nonnullis etiam hæmorrhoides.

523. Quæ pariunt facilè, rigore ſubinde priùs correptæ, iis à partu reliqua difficillima.

528. Uterinæ duritates in alvo admodum dolorificæ, crudeliter atque citò pernicioſæ.

531. Convulſionem ſolvunt muliebria (*i. e.* menſtrua) quæ primum aut ſtatim apparent, atque id ſinè febre.

534. Quæ cum ſopore & gravitate incidunt 517. cephalalgiæ gravidis, peſſimè ipſas habent. His *Prorrh.* autem fortaſſe profuerit quippiam convulſionis ad- 103. eſſe.

538. Ante partus ſubinde rigere, & citra dolorem parere, periculum indicat.

541. Horrore ſubinde tentatis, laſſitudine & capitis gravitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

551. Sterilibus vomitio ſanguinis ad concipiendum prodeſt.

552. Oculorum caligines crebris apparentibus menſibus ſolvuntur.

554. Quæ fiunt hyſtericis febre vacuis convulſiones, faciles: Sicuti Dorcadi.

555. Quibus à rigore febris eſt laborioſa, promoventur muliebria. His dolens cervix hæmorrhagiam cict.

 Titulus

## Titulus Trigeſimus Secundus.

### De Vomitibus.

556. MORTEM adfert ruber vomitus, maximéque ſi ægrè vomatur.

*Prorrh.* 79. 558. Vomitiones exiguæ bilioſæ, malum denunciant; tum verò præcipuè ſi pervigilio conflictentur ægri.

565. Ex ſinceris vomitibus ſingultus malus eſt; mala quoque convulſio. Quin etiam idem exiſtimandum eſt in immodicis purgationibus, quas inferunt pharmaciæ.

566. Qui vomituri ſunt, priùs illi ſalivant.

568. In omni ſuperfluâ purgatione, frigus cum ſudore exitiale. Tum qui ſubinde vomunt & ſiticuloſi ſunt, male habent. Qui verò anxietate laborant cum lumborum dolore, iis alvus humectatur.

---

## Titulus Trigeſimus Tertius.

### De Sudoribus.

574. QUI unà cum febre incidit ſudor, ſi eſt acuta, malus.

[Reliqua huc pertinentia ex libro prognoſticorum petenda.]

Titulus

## Titulus Triceſimus Quartus.

### De Urinis.

575. CITAM dimiſſionem febris oſtendit urina, quæ ex confuſâ quippiam pingue oſtentans aqueſcit. Quæ autem ſubrubra eſt, habetque ſubrubram hypoſtaſin & levem, ſiquidem antè ſeptimum diem (*i. e.* 4to) fuit hujuſmodi, ſeptimo die ſolutionem fore deſignat. Sin autem poſt 7, tardiorem aut plane diuturnam. Et quæ 4to die ſubrubram nubeculam capit, ſeptimo die liberat, ſi cætera convenienter ſint conſtituta. Tenuis autem & billioſa, ac ne vix quidem exiguam habens hypoſtaſin, tum quæ in melius, modo in pejus mutatur, temporis diuturnitatem poſtulat. Quod ſi iſta diutius perſeverat, aut ad criſin diuturnitas temporis requiratur, periculo non vacat.

576. Aquoſa verò & alba in diuturnis morbis perſeverans, difficilem & non ſecuram judicationem facit. (Quia in eâ cruditatis ſumma ſunt omnia, ita ut vix ſperabilis ſit pepaſmus.)

577. At verò nebulæ in urinis albæ quidem & verſus fundum, utiles; rubræ autem & nigræ, lividæ item, difficiles.

578. In acutis morbis periculum denunciat urina bilioſa, non ſubrubra, & quæ craſſius commolitam farinam refert, albas habens hypoſtaſes, & quæ colore ac hypoſtaſi variat, & maximè in rheumatiſmis è capite. Perniciem etiam præ ſe fert, quæ ex nigra, in bilioſam tenuem tranſit, & quæ ſedimentum habet divulſum.

579. Urinæ derepentè præter rationem parum concoctæ, vitioſæ ſunt. Atque omnino quicquid præter rationem coctum eſt in acuto, malum eſt.

Prava autem & illa, quæ ab his prærubra, virulenti quippiam efflorefcentis continet. Quæ autem alba funditur & pellucida, mali eſt ominis, præcipuè in phreniticis apparens. Prava eſt item quæ mox à potu effluit, maximéque pleuriticis & peripneumonicis. Mala eſt etiam quæ ante rigorem oleoſa redditur. Malum eſt etiam in acutis cum vireſcentes urinæ ſunt, nec in ſuperficie tenus. (Vel nec in colore perſiſtunt.)

580. Peſtifera autem eſt inter urinas, quæ & hypoſtaſin habet nigram, & ipſa quoque eſt nigra. Sed pueris peſtifera eſt magis aquoſa. Pernicioſa eſt omnis urina quæ clam emittitur. Peripneumonicis pernicioſa eſt, quæ initio coctionem habet, verùm poſt quartum diem tenuis evadit,

581. Pleuriticis urina cruenta, obſcura, cum varia hypoſtaſi & indiſcretâ, ut plurimùm intra dies 14. mortem adfert. Sed illud confeſtim mortiferum eſt in pleuriticis urinam reddi porraceam cum nigrâ hypoſtaſi aut furfuraceâ.

582. Quæ emittitur urina habens pinguem hypoſtaſin, febrem denunciat: (Abire ſecundum Duretum.) Cruenta verò circa initia reddita, morbi eſt longi, at perturbata cum ſudore, recidivæ; ſicut & alba qualis eſt jumentorum, cephalalgiæ, pelliculoſa autem, convulſionis. Quæ vero ſputiformes habent hypoſtaſes, aut limoſas, rigorem denunciant. Quæ aranearum telis ſimilia quædam habet, colliquationem; quæ in erraticis febribus ſunt nigræ nubeculæ, quartanas denunciant. Decolores autem quæ nigra oſtentant enæoremata, idque cum vigiliis & perturbata mente, phreniticæ. Cinereæ (vel potiùs lixivio ſimiles) cum dyſpnœa ſunt hydropiſicæ.

583. Urina aquoſa vel conturbata friabili aſperitate, liquidam fore alvum denunciat. Quæ verò admodum tenuis ſpiſſa evadit, fortaſſe erupturum

ſudorem

ſudorem indicat; jam autem erupiſſe, quæ ſpumam in ſe ipſam inſidentem habet.

585. Urina, quæ utilem habet hypoſtaſin, & mox non habet, laborem & mutationem oſtendit: Quæ autem perturbata, hypoſtaſin habet reſidens, rigorem circa criſin denunciat, fortaſſe etiam tranſitum in tertianam aut quartanam.

586. In pleuriticis, urina ſubrubra, quæ hypoſtaſin habet levem, ſecuram criſin denunciat. Subviridis autem (vel aliquantulum pallida) & florida, cui eſt alba hypoſtaſis, citam quoque criſin oſtendit. Sed admodum rubra & florida, quæ viridem (pallidam) habet hypoſtaſin, lævem, exactam, longi & valdè turbulenti eſt morbi, in alium tranſeuntis, non tamen funeſti. Aquoſa verò & alba quæ ſimilem craſſioris farinæ hypoſtaſin rubram habet, dolorem & periculum denunciat: At quæ viridis (pallida) rubram & inſtar craſſioris farinæ hypoſtaſin habet, longi & periculoſi eſt morbi.

588. Veſica intercepta quippiam habet convulſificum, idque cum aliàs, tum ſi acceſſerit cephalalgia; quæ in his torpidè exolvuntur, difficilia ſunt, non tamen mortifera. Ac fortè etiam aliquantulum dèſipiunt. *Prorrh.* 120.

589. Renum repentè dolor obortus, cum urinâ ſuppreſſâ, lapillos, aut craſſam urinam meiendo reddendam oſtendit.

592. In bilioſis (Duretus in ileoſis) urina intercepta citam mortem adfert.

593. Urina in febre denſitatem habens divulſam, morbi reverſionem, aut ſudorem portendit.

594. In longis febribus, exiguis & erraticis, urinæ tenues meiendo emiſſæ, lienoſæ.

595. In febre interdum varias reddi urinas, longi eſt morbi.

597. Qui-

597. Quibus urinæ paucæ & grumoſæ, febre non carentibus, tenuium copia ex his emiſſa prodeſt. Tales autem emittuntur ab initio, vel citò habent hypoſtaſin.

598. Quibus urina citò hypoſtaſin habet, celeriter illi judicantur.

599. Epilepticis, urinæ præter morem tenues & crudæ, ſi repletio nulla adſit, de inſtanti caſu admonent. Idque cum aliàs, tum ſi ad acromium, cervicem aut dorſum, dolor & tenſio urget. Vel corporis obrepit ſtupor, vel perturbata inſomnia obverſantur.

600. Quæ parva copia apparent, veluti ſtillæ ſanguinis, urinæ, vomitiones, & dejectiones, malum denunciant: Peſſimum verò, ſi exiguis intervallis ſeſe conſequantur.

## Titulus Triceſimus Quintus.

## De Dejectionibus.

603. UBI alvus modicè intercepta, nigra ſtercoribus caprarum ſimilia, nec niſi coacta demittit, hoc caſu naſus erumpens malo eſt.

604. Glutinoſa, ſincera & alba dejectio, prava eſt: Prava item quæ multum eſt fermentata, & aliquantulum pituitoſa: Prava etiam cum ex his quæ concreta feruntur, quod ſubſidet, aliquantulum liveſcit, purulentum ac glrulentum eſt.

605. Sanguis ſplendidus alvo per ſeceſſum rejectus, malo eſt, præſertim ſi dolor aliquis adſit.

606. Spumans dejectio eximiè bilioſa (aut circumfuſa bile) prava: Tum inde fiunt icterici.

608. Prava

608. Prava eſt purulenta & ſanguinis atri dejectio, cum febre & aliás. Prava quoque varia & abundè colorata dejectio, & tanto pejor, quo colore formidanda magis; ſecus in pharmaciâ; tum namque periculo vacat, copiâ non exuperans. *Aphor.* 21. *Sect.* 4.

[Nulla quæ ſuâ ſponte movetur ſanguinis atri dejectio, in bonis ducenda; ſemper omnino peſtifera eſt, ac citâ morte non rarò funeſta. Nam qui à morbo emarcuerunt, cum nigra dejecerint, poſtridie moriuntur. Sed mirum illud, ac pene dixerim miraculo apponendum, quod hæmorrhoicus ater ſanguis tot commodis beat ægrotum, & idem dejectus augeat multis damnis, tantumque periculo vitæ adjiciat, ut cita inde mors veniat. Tum illud etiam ſubit mirari, quod nigra dejectio ſponte ducta, periculo & maleficio eſt apponenda; ſperabili autem ſaluti ac beneficio, quam movet pharmacia convenienter præſcripta.] *Duretus.* *Aphor.* 23. *Sect.* 4.

611. Liquida dejectio in ſopore & torpore detentis, peſſima eſſe ſolet. Lethale etiam eſt, multum ſanguinem grumoſum ex alvo effluere, itemque candidum & liquidum excrementum cum alvi tumore.

615. Exactè candicans dejectio in febre, non eſt judicii fauſti.

616. Alvus perturbata, ut pauca ſæpiſſimè ſubducat, diſtendit buccas, rubores etiam faciei delet.

617. Stercoracea cum tenſione dejectio laborem alvi denunciat, ac pituitoſa facta protinus cum oris ventriculi dolore, dyſenteriam fortè & lumborum dolorem. His diſtenta alvus, quæ coacta & ægrè liquida reddit, ocyuſque intumeſcit, habet aliquid convulſorium, iiſdem novus ſubinde rigor periculum creat.

618. Qui nigra egerunt, ii tenuibus & frigidis 632.

gidis ſudoribus diffluunt. (Qui ſunt mortis rudimenta.)

619. Alvus initio perturbata cum paucis urinis, labentibus inde diebus facta ſiccior, cum urinis tenuibus (crudis) & copioſis, abſceſſum in articulos prævidendum exhibet. (Si frigida cauſa eſt, calida aures petit.)

620. Frequentes deſidendi labores, rigores adferunt: Et quibus alvi excrementum vitioſum eſt, id maximam moleſtiam exhibet, ſi 4to die initium fecerit.

621. Frequentes & ex parvis intervallis deſidendi labores, aliquantulum viſcida excernentes, cum paucis ſtercoraceis, hypochondrii & lateris dolore, icterum prænunciant. Animadvertendum autem, num ex iſtorum ſuppreſſione, ii cum virore palleſcant. Eos verò etiam exiſtimo ſanguinem profundere: Hos quoque lumborum dolores affligunt, & his ſanguinem profundentibus, ſanguis ſplendidus prodit. Cum ſopore & capitis dolore, ſubinde incaleſcere, perniciem denunciat.

625. Squalida cutis malæ affectæ alvi index eſt. In his prærubræ carunculæ purulentæ ferè ex alvo prodeunt.

*Aphor.* 28. & 60. *Sect.* 4.

627. Bilioſas alvi dejectiones ſurditas, & ſurditatem bilioſa alvi dejectio ſedat.

629. Virium exolutio dolorem ſolvens alvum maximè humectam reddit.

630. Quæ circa ſedem cum dolore ſuppurant, alvum conturbant.

631. Exitialis eſt dejectio pinguis & nigra, ac livida cum odoris gravitate, item bilioſa ſimile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti florulentos ſanguinis grumos, & infantium egeſtionem odore referens, ac varia, eademque diu perſeverans; talis etiam fuerit cruenta, ſtrigmentoſa, bilioſa, nigra, viridis, & ſimul

mul & per vices excreta. Exitioſa quoque quæcunque prodeundo ſenſum ægri fallit.

638. Si cui, poſt diuturnum alvi profluvium, bilioſa vomenti & cibos averſanti ſudor effluit multus, repente interimit.

639. Ab aſſumpto medicamento, ſi tum in ipſo purgationis fluxu, tum poſteà, ſanguis liquidus confeſtim exit, malum.

645. Lingua tremula, nonnullis ſignum eſt alvi proruptur æ.

647. In humectâ alvo, perfrigeratio cum ſudore, mala.

648. Qui è gingivis, alvo liquidâ, ſanguis effluit, lethalis.

649. Dejectio pura cum ſudore, febrem exolvit.

---

## Sectio Tertia.

Τὰ φυσικὰ κ̀ Ἀιτιολογικά.

## De Naturâ Hominis.

Περὶ φύσιος Ἀνθρώπȣ.

SI unum eſſet homo, nunquam doleret, non enim quicquam eſſet ex quo doleret, ſi unum exiſteret: Quinetiam ſi doleret, neceſſarium foret, etiam huic unicum tantum remedium eſſe. At nunc plura ſunt, ſiquidem multa inſunt in corpore, quæ cum mutuò inter ſe præter naturam caleſcunt & refrigerantur, ſiccanturque & humectantur, morbos pariunt. Ita ut plurimæ morborum ideæ ſunt, unde & varia eorum medela.

Cor-

Corpus hominis continet in ſe ſanguinem, pituitam, & geminam bilem, nimirum flavam & nigram, ex quibus corporis ipſius natura conſtat, & per quæ ægrotat ac ſanum eſt. Sanitate tum maximè fruitur, quando hæc inter ſe moderatè affecta fuerint temperie, facultate, & copia, & maximè ſi optimè mixta fuerint. Ægrotat verò vehementer, quoties horum aliquod, aut parcius, aut copioſius fuerit, aut etiam à cæteris divortium fecerit in corpore, neque cum reliquis cunctis commixtum fuerit.

In immodicis purgationibus, ſolâ vacuatâ bile, nullus unquam mortuus eſt. Verum epoto medicamento quod bilem ducat, primum ſanè quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque atram bilem, idque pèr vim, ſub mortem verò etiam ſanguinem purum evomet.

Per hiemem augetur in homine pituita, at vere ſanguis increſcit, æſtate bilis, autumno verò atra bilis.

Cum hæc ita ſe habeant, par eſt, morbos qui augentur hieme, æſtate finiri; et qui æſtate augentur, hieme deſinere; niſi intra certum dierum circuitum ſolvantur; quicunque autem morbi vere fiunt, horum diſceſſum autumno expectare oportet. Quicunque verò autumnales morbi ſunt, horum diſceſſum neceſſe eſt vere fieri. Quod ſi quis morbus hæc tempora tranſgreſſus fuerit, eum annuum fore ſcito.

*Aphor.* 22. *Sect.* 2. *De Flatibus.*

Hæc quoque noſſe oportet, quod morbos quos repletio parit, ſanat evacuatio, & qui ex evacuatione oriuntur, repletione curantur, & qui ex immoderato labore fiunt, eos quies ſanat, quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur.

Omnino medicum ſua prudentia obviam ire convenit morbis inſtantibus, & naturis, & anni tem-

temporibus, & ætatibus, contentaque ſolvere, & ſoluta intendere.

Ubi complures uno morbo, eâdem tempeſtate, vexantur, in id, quod maximè commune eſt, quoque omnes utimur, potiſſimum rejicienda cauſa eſt: Id autem eſt quod inſpirando trahimus.

In dorſi & coxendicum doloribus, ex malleolis externis venæ ſectiones fieri debent; in lumborum verò & teſtium doloribus, ex malleolis internis. *Lib de Oſſium Natura.*

Probe noſſe convenit hominem primâ ætate in omni vitâ eſſe calidiſſimum, poſtremâ verò frigidiſſimum.

---

## De Genitura.

Περὶ γονῆς.

GENITURAM ex toto corpore, & ex ſolidis, & mollibus partibus, & ex univerſo totius corporis humido, ſecerni aſſevero. Cujus rei iſtud eſt argumentum, quod ubi rem veneream exercemus, tantillo emiſſo imbecilles evadimus. Semen verò è corpore etiam emittit mulier.

In venere exercendâ longe minorem, quam vir, voluptatem mulier percipit; vir verò etiam diuturniorem.

Qui juxta aures ſectionem experti ſunt, ii venerem quidem exercent, verum ſemen paucum, imbecillum & infœcundùm emittunt. Maxima ſiquidem ſeminis pars è capite ſecundum aures in ſpinalem medullam fertur.

Humidi 4 ſunt ſpecies, ſanguis, bilis, aqua & pituita.

Sic autem ſe res habent mulierum, ſi quidem cum viris rem habeant, magis ſanæ ſunt: Sin contra,

contra, minus benè habent. Nam & coitu uteri humidiores evadunt, qui ſi plus æquo ſiccefcant, vehementer contrahuntur, ſicque contracti, corpori dolorem afferunt; coitus etiam ſanguinem excalefaciens, & humectans cauſa eſt, ut menſes facilius profluant, quibus minimè prodeuntibus, morbis obnoxiæ mulieres redduntur.

---

## De Natura Pueri.

Περὶ φύσιος παιδίυ.

SI genitura ab utroque parente profecta, in mulieris utero permanſerit, primum quidem ſimul permiſcetur, condenſatur, & calore incraſſeſcit, deinde ſpiritum concipit, tum quia loco calido exiſtit, tum quia mater ſpirat. Ubi ſpiritu repleta fuerit, viam ipſe ſibi fóras facit, quâ per mediam genituram exeat; ubi verò via facta, ſpiritus ille calidus foras erupit, alium rurſus frigidum à matre ad ſe attrahit, idque toto tempore perſeverat.

Ubi genitura tota incaluit, & flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circumducitur, per quam ad mediam genituram intrò & foràs ſpiritui tranſitus fit. Equidem genituram 6 diebus in utero retentam & foras prolapſam ipſe vidi, & qualis tunc meo judicio viſa eſt, ex eo reliquorum conjecturam facio. Quânam autem ratione iſtud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari, perelegans erat fidicina, quæ cum viris converſabatur, & quam minimè decebat gravidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat quæ mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foràs egredi. Quibus auditis & intellectis, ea ſem-

ſemper in animo habuit: Cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad dominam detulit, quæ ad me etiam pervenit. Quo audito, ipſa ut in terram deſiliret, juſſi. Quod cum jam ſepties feciſſet, genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectavit, ego verò qualis erat referam: Ut ſi quis ovo crudo externam teſtam undique auferat, in quo, interiore membranâ contentus humor pelluceat; ad hunc fere modum ſe habebat ille liquor, prætereaque ruber erat & rotundus. Conſpiciebantur autem fibræ albæ & tenues, in membranâ, cum ſanie craſſâ & rubrâ contentæ, & ipſa membrana exteriore parte cruore, adinſtar ſugillatorum ſuffuſa erat: In cujus medio tenue quiddam extabat, quod mihi umbilicus eſſe videbatur, & per illum primum reſpiraſſe, ex eoque protendebatur membrana tota genituram complectens.

Cum genitura in membranâ continetur, ſpirationem intrò & foràs habet, & ſanguine, à matre in uterum delapſo, incrementum accipit.

Caro dum increſcit à ſpiritu diſcernitur, in eâque ſimile quodque, ad id quod ſibi ſimile, fertur, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum; ferturque unumquodque in proprium locum, ad id cum quo cognationem habet, & ex quo etiam ortum eſt.

Membrorum diſtinctio in fœmina fit 42 diebus, in maſculo verò 30, quod longiſſimum. Ut plurimùm enim intrà hoc tempus, vel paulò minus vel majus, iſta diſtingui contingit. Nam & purgatio à partu fit iis quæ fœminam ſuſceperunt, 42 diebus, quæ verò maſculum, 30. Purgationes autem à partu eâ de cauſâ mulieribus contingunt, quod primo tempore ad 42 dies in fœminâ, in maſculo verò ad dies 30, pauciſſimus ſanguis in pueri alimentum cedit; ex eo verò ad par-

tum uſque tempore, copioſior; ac ſanè purgationem in partûs purgamentis reddi, & foras exire pro dierum ratione oportet.

Poſtquam ſingulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primò quidem quantum hemina Attica una & dimidia, vel paulo plus aut minus pro ejus ratione, dum ceſſet. Prodit autem velut à victimâ ſanguis, ſi benè habeat & benè habitura ſi mulier, citóque concreſcit.

Niſi à partûs purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitæque periculum incurret, niſi quis celeri adhibitâ curatione, convenientem purgationem promoveat.

Partûs purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde ſenſim imminuuntur, donec deſinant.

Ad maſculi motum trium menſium tempus conceditur, fœminæ verò, quatuor. Sic enim ut plurimùm contingit. Etſi etiam quidam pueri antè hoc tempus moventur. Primum autem mas movetur, quod fœmellâ ſit robuſtior. Cum autem fœtus movetur, tunc ſanè lac de ſe ſignificationem matri exhibet.

Pecora cum uterum gerunt, niſi morbo aliquo laborent, potu ciboque pinguiora evadunt; itidemque mulier, ex eo quod uterus fœtu intumeſcens, fœtæ ventrem comprimat, quâ compreſſione, quod in cibo & potu pinguiſſimum eſt, foras in omentum & carnem proſilit.

Arbores quæ ex aliorum inoculatione proveniunt, eæ non illarum ſimilem, in quas inſitæ ſunt, fructum ferunt. Quod hoc modo contingit. Primo quidem oculus germinare incipit, cum alimentum habeat primum quidem ab arbore à quâ avulſus eſt; tum verò ab eâ in quam inſitus eſt. Ubi pullulârit, tenues ex ſe radices in arborem demittit, primúmque arboris humore, in quam inſitus

inſitus eſt, fruitur, deinde temporis ſpatio radices in terram demittit, per eam in quam inſitus eſt, & attracto à terrâ humore fruitur, indeque alimentum ſumit. Ut proinde mirum minimè videri debeat, ſi inſitæ arbores alios fructus proferant, cum è terrâ vivant.

Puer ubi in utero exiſtit, manibus ad genas adhæret, caputque pedibus proximum habet, neque certò dignoſcere queas, etiamſi puerum in utero videas, utrum caput ſurſum an deorſum vergat.

Quando mulieri partus inſtat, tum ſe movente puero, & manibus ac pedibus ſe jactante, membranam quandam abrumpi contingit. Quâ ruptâ, cæteræ imbecilliores fiunt, primúmque rumpuntur quæ illam contingunt, deinde poſtrema. Ruptis autem membranis, fœtus vinculo exolvitur, & agitatus foras prodit. Cum verò puer prodit, utero dilatato, qui mollis eſt, vi ſibi viam aperit, & in caput fertur, ſi ſecundum naturam exiêrit.

Quamdiu autem in uteris manet (fœtus) validior ſemper evadit, dum membranas decimo menſe perrumpat, quando matri partus inſtat. Quod ſi vis quædam puero contingat, etiam antè præfinitum tempus foràs prodit: Quin etiam ſi alimento à matre priùs deſtituatur, ſic quoque antè tempus partio ingruit. At verò, ſi quæ ultra decem menſes utero geſtare ſibi viſæ ſunt (quod jam ſæpe audivi) ſibi ipſis imponunt. Cur autem non longiore quam 10 menſium ſpatio, fœtum utero geſtari contingat, referam. Poſt exactos 10 menſes, ubi fœtus grandior eſt, alimentum & incrementum, quod à matre demittitur, non ampliùs puero ſufficere poteſt: Quod in ſanguine enim dulciſſimum eſt, ad ſe attrahit ſimulque aliquantulâ lactis portione fruitur. Quæ cum ipſi pauciora ſint, puerque jam plenior fa-

ctus, plus alimenti quam adſit, requirat, ipſe ſe jactans, membranas diſrumpit.

Procreatur avis ex ovi luteo, alimentum verò & incrementum, quod in ovo eſt candidum. Quod omnibus qui animum adverterunt conſpicuum eſſe poteſt. Cum autem alimentum ex ovo pullo deficit, neque ſatis ei ſuppetit unde vivat, copioſius alimentum poſtulans, vehementer movetur in ovo, & membranæ circumcirca diſrumpuntur. Et ubi avis pullum vehementer moveri ſenſerit, putamen tundendo excavans, ipſum excludit. Atque hæc intrà dies 20 contingere ſolent, idque ita ſe habere manifeſtum eſt: Nam ubi volucris ovi teſtam contundendo excavârit, nihil penitus humoris quod alicujus ſit momenti in eâ ineſt, quod totus in pullum abſumptus ſit.

Si quis ova 20, aut plura, gallinis duabus aut pluribus, ut excludantur, ſupponat, & ſingulis diebus à ſecundo exorſus, ad ultimum uſque quo ovi putamen detrahetur, ſubtrahat, frangat, & diligenter inſpiciat, is eo, quo dixi, modo, omnia ſe habere deprehendet; ſi modo avis naturam cum humanâ conferre licet. Ex umbilico enim membranas portendi, aliaque omnia quæ de puero dicta ſunt, eodem prorſus ſe habere modo, in ovo gallinaceo comperies.

---

## De Carnibus ſeu de Principiis.

Περὶ σαρκῶν ἢ ἀρχῶν.

Quod calidum vocamus, id mihi immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, videre, & audire, ſentireque omnia, tum præſentia tum futura. Duæ ſunt à corde venæ cavæ, & hæc quidem arteria, illa verò vena cava nominatur. Arteria

teria calidi plus continet quam vena cava, & ſpiritûs penus eſt.

Puer dum in utero eſt, compreſſis labris ex matris utero, tum alimentum ſugit, tum etiam ſpiritum, qui in puero calidiſſimus eſt, matre reſpirante, in cor attrahit. Quod ſi quis roget, unde quis hoc ſciat, quod puer in utero trahat & ſugat, huic ita reſpondendum: Pueri naſcuntur ſtercus in inteſtinis habentes, & quam primum nati fuerint, tum homines, tum pecora, ilicò alvum deponunt; atqui nullum haberent ſtercus, niſi in utero ſuxiſſent, imo neque mammam ilicò ut natum eſt animal ſugere noſſet, ſi non in utero ſuxiſſet.

Hominibus pleriſque quarto ſeptenario annorum duo dentes enaſcuntur, qui moderatores nominantur (σωφρονιστῆρες.)

Genitura intra 7 dies habet quæcunque ex corpore ei accedere neceſſe eſt; ut multoties vidi. Eâ enim in aquam conjectâ, ſi acuratiùs inſpexeris, membra omnia habere deprehendes, & oculorum regiones, & aures, & brachia; quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquum totum corpus in conſpicuo eſt.

Mulier ubi concepit, ſtatim inhorreſcit, & incaleſcit, ac dentibus ſtridet, & articulos reliquumque corpus convulſio prehendit, & uterum torpor.

Puer 7 menſe natus, certa ratione in lucem prodit & vitalis eſt. Octavo autem menſe natus nullus unquam vixit. Novem autem menſium & decem dierum fœtus editus, & vitalis eſt, numerumque ad hebdomadas exactè reſpondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum dies ſunt 280, hebdomadarum autem decuriam dies ſeptuaginta conſtituunt. At 7 menſe editus partus, tres hebdomadarum decurias obtinet, quæ faciunt dies 210. Forte quis mirabitur fœtum 7 menſe naſci, atque id quidem certè & ſæpiùs

vidi. Quod ſi quis volet, id facilè deprehendet, obſtetrices quæ parturientibus præſunt adeundo & percontando.

## De Septimeſtri Partu.

Περὶ ἑπλαμήνε.

SEPTIMESTRES naſcuntur diebus centum & octoginta duobus, & inſuper additâ quâdam diei particulâ.

Ex his qui ſeptimo menſe nati ſunt, ſuperſunt quidam, licèt ex multis pauci.

Mulieribus de partu fides habenda eſt; quæ ſemper proferunt & affirmant, 7 menſe & 8vo, & 9, & 10, & 11, partus in lucem prodire, & ex his 8vo menſe natos minimè ſupereſſe.

Pueris ubi 7 menſes attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tum eo tempore dentes apparere incipiunt.

## De Octimeſtri Partu.

Περὶ ὀκ]αμήνε.

QUOD ad partum qui 8vo menſe editur, attinet, fieri non poſſe aſſevero, ut duas continenter conſequentes afflictiones pueri perferant. Ideoque eos qui 8vo menſe naſcuntur, minimè ſupereſſe. Hic etenim accidit, ut eâ quæ in utero eſt, & eâ quæ in partu fit afflictione, conſequenter laborent. Propterea eorum qui 8vo menſe eduntur, nullus eſt ſuperſtes. Decimeſtres nuncupatos 7 dierum quadragenariis potiſſimum, in lucem edi ſentio.

ſentio. Perfectiſſimus fœtus eſt primis quadraginta diebus.

---

## De Superfœtatione.

Περὶ ἐπικυήσιος.

CUM fœtus mortuus fuerit, tum aliis ſignis conjicere licet, tum etiam jubere oportet, ut modo quidem dextrum in latus jaceat, modo etiam in ſiniſtrum convertatur; dilabitur enim fœtus in utero, quocunque ſe vertat mulier, velut ſaxum, aut aliud quidpiam, ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet.

Si parturienti, antè fœtum multus ſanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum eſt ne fœtus mortuus exeat, aut minimè vitalis edatur.

Mulier prægnans ſi venerem non exerceat, partu faciliùs liberabitur.

Prægnantem mulierem vel oculi retracti & caviores redditi tibi indicabunt, & oculorum candidum albedinem nativam non habens, ſed lividius.

Prægnantibus ſi terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in fœtûs capite, ubi in lucem editus fuerit, horum ſignum apparet.

Mulier quæ præter naturam craſſa & pinguis evaſit, & pituitâ repleta, eò tempore non concipit; quæ verò ſuâ naturâ talis eſt, horum gratia concipiet, niſi aliud quid impediat.

Quæ citò concipiebat, ſi concipere deſinat, bis in anno manuum & crurum venam ſibi ſecari jubeat.

Si cui dolores in coxendice, aut in capite, aut in manibus, aut aliquâ aliâ corporis parte fuerint,

rint, cum verò prægnans eſt, deſinunt; conceptu autem ab utero exoluto, rurſum inſunt. Odorata & bibere, & ad uteri os apponere conducit.

*Lib. περὶ ἀφορῶν.* Si noſcat mulier ſe genituram ſuſcepiſſe, tunc ne virum adeat, ſed quieſcat: Id autem cognoſcet, ſi quidem vir ſe ſemen emiſiſſe dicat, mulier verò præ ſiccitate ignoret. Sin uterus genituram ad pudenda remiſerit, & mulier humecta evadat, rurſus cum viro concumbat, quoad concipiat.

*Lib. περὶ ἀφορῶν.* Mulier quæ concipit quidem, fœtus autem bimeſtres perdit, eo exacto tempore, neque priùs neque poſteriùs, idque bis aut ter illi contigit, quin etiam ſi trimeſtres, aut quadrimeſtres, aut etiam majores fœtus ad eundem iſtum modum perdat, his uteri in majorem amplitudinem non ampliùs increſcunt.

*Lib. περὶ ἀφορῶν.* Vernum tempus ad conceptum maximè accommodatum.

Virgini, ſi menſes ſuo tempore non appareant, multum & febricitat, & dolet, ſitit, eſurit, vomit, inſaniâ vexatur, & rurſus ad mentem venit.

---

## De Dentitione.

### Περὶ ὀδοντοφυΐας.

EX lactentibus, qui urinam multam reddunt, minimè per annum durant.

Quibus alvus multum fertur, ſi benè concoquunt, ii melius habent.

Quibus cum dentes erumpunt, alvus, crebriùs demittit, minùs convulſione tentantur, quam quibus ſic raró alvus ſubducitur.

Qui-

Quibus in dentitione febris acuta accedit, ii rarò convulſionibus tentantur: Qui cum dentitione benè habito corpore permanent, gravi ſomno premuntur, periculum eſt ne eos convulſio prehendat.

Quibus hieme dentes erumpunt, ſi cætera ſimiliter ſe habeant, ii melius degunt.

Non omnes dentibus erumpentibus convulſione tentati, moriuntur, plerique etiam ſervantur.

Qui cum tuſſi dentiunt, iis tardius dentes erumpunt, in ipſâ autem punctione, magis extenuantur.

---

## De Corde.

Περὶ καρδίης.

HUMIDITATEM cor tantum habet quanta maximè ad æſtuantis medelam ſatis ſit.

Cor muſculus eſt validus admodum, duos diſcretos habens in uno amictu ventriculos, utrinque quidem unum, qui nullo modo inter ſe ſunt ſimiles.

Mens humana in ſiniſtro ventriculo à naturâ inſita eſt. Et reliquæ animæ imperat.

---

## De Glandulis.

Περὶ ἀδένων.

CEREBRUM ipſum quaſi glandula eſt. De capite fluxiones velut ſecretione contingunt, per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares,

res, tres numero. Aliæ per palatum in fauces, in gulam, aliæ per venas in ſpinalem medullam, in ſanguinem, omnes numero ſeptem; eæ ſi diſcedunt, cerebri purgamenta ſunt, & niſi diſcedant, ipſi morbum creant, non ſecus ac reliquo corpori, ſi intrò & minimè foras diſceſſerint.

## De Oſſium Natura.

*Περὶ ὀςέων φύσιος.*

DANDA eſt opera, ut quam maximè procul à locis in quibus dolores fieri, & ſanguis colligi ſolet, venæ ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum continget minimè magna repente mutatio, & tranſlata conſuetudine efficiet, ut ne ampliùs ad eundem locum coeat. Oſſa corpori firmitatem, rectitudinem, ac formam præbent, nervi verò flexionem, contractionem & diſtentionem; carnes autem & cutis omnium colligationem ac connexionem. Venæ per corpus diffuſæ, ſpiritum, fluxionem & motum exhibent, ab unâ multas propagines emittentes. Atque hæc una unde exordium ſumat, & ubi deſinat, non ſatis mihi compertum eſt; circulo enim facto principium non invenias.

## De Aere, Aquis, & Locis.

*Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων.*

QUI artem medicam rectâ inveſtigatione conſequi volet, is primum quidem anni tempora in conſiderationem adhibere debet, quid horum

horum quodque poſſit. Deinde verò ventos tum calidos, tum frigidos, præcipue quidem eos, qui omnibus ſunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni ſunt familiares. Quin etiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim guſtu & pondere, ita & facultate, ſingulæ plurimum differunt. Terra etiam ipſa inſpicienda, nudane ſit, & aquis careat, an denſa & irrigua; & an cavo loco ſita ſit & æſtuoſo, an verò ſublimi & frigido. Hominum quoque victûs ratio, quânam maximè delectentur, inſpicienda, an potui, & cibis & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeant, & an edaces ſint, & à potu ſibi temperent, & ex his ſingula reputare oportet. Hæc enim, præcipue quidem omnia, aut certè plurima, probè qui agnoverit, cum ad urbem ſibi ignotam pervenerit, cum neque morbi regioni familiares, neque communium quæ ſit natura, latere poterit, ut neque in eorum curatione hæſitare aut aberrare poſſit. Qui verò iſta rectè cognoverit, is cujuſque temporis impendentis, & anni ſtatum prædicere poterit, & quinam morbi tam æſtate, quam hieme in urbe communiter ſint graſſaturi, tum etiam quinam cuique privatim ex victûs mutatione impendere debeant.

Ad artem medicam aſtronomia plurimùm confert.

Hieme frigidâ homines capita humida & pituitâ redundantia habere æquum eſt, & pituitâ ex capite defluente, eorum alvos crebrò exturbari, eoſque ut plurimùm habitu corporis eſſe debiliore, ac neque probè edere nec bibere poſſe.

Quibus autem capita debilia fuerint, ii nunquam egregii potores erunt, quod eos crapula magis vexet.

Calidæ ſunt aquæ, ubi aut ferrum naſcitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen,

alumen, aut bitumen, aut nitrum: Hæc enim omnia caloris vi proveniunt.

Optimæ ſunt aquæ quæ ex profundiſſimis fontibus proveniunt, maximè verò commendantur, quarum fontes ad ſolis exortus præſertimque æſtivos decurrunt; limpidiores enim, & boni odoris, & leves eſſe neceſſe eſt.

Qui ſanus eſt ac valet, is nullo habito diſcrimine, ſemper aquam quæ adeſt, bibat.

At verò de aquis ſalſis, propter imperitiam falluntur quidam, quod alvum ſolvere exiſtimentur, cum maximè alvi dejectionibus repugnent.

Aquæ ex imbribus collectæ leviſſimæ & dulciſſimæ ſunt, tenuiſſimæ & limpidiſſimæ. Sol enim quod imprimis in aquâ eſt tenuiſſimum & leviſſimum, ſurſum educit & rapit. Quin etiam ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leviſſimum humorem educit; cujus rei maximum eſt indicium, cum homo veſtibus indutus in ſole ambulaverit, aut ſederit; quaſcunque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ nullum ſudorem emittunt; ſol enim quicquid ſudoris comparet, ad ſe rapit, quæ verò veſte conteguntur, hæ exudant; cum verò ad umbram pervenerit, tum corpus æqualiter ſudore diffluit.

Pravæ omnes aquæ quæ ex nive & glacie fiunt: Ubi enim ſemel concreverint, non ampliùs ad priſtinam naturam redeunt. Sed quod in his eſt ſplendidum & leve & dulce excernitur & evaneſcit; remanet verò quod turbidiſſimum & ponderoſiſſimum. Quod hâc ratione deprehendas; ſi enim hiemis tempore vaſculum, certâ aquæ menſurâ affusâ, ſub dio exponere voles, ut maximè congeletur, deindè poſtridiè in locum calidum delatum, ubi glacies maximè liqueſcat, cum ſoluta fuerit, iterum aquam metiaris, aquam multo pauciorem reperies.

De

De annis hoc modo conſideratione adhibitâ quis ſtatuat, qualiſnam annus futurus ſit, numne ſalubris, an morboſus. Siquidem ſecundum rationem, in ſiderum ortu & occaſu ſigna appareant, ſi per autumnum pluat, & hiems ſit moderata, neque admodum blanda, neque præter modum frigida, & vere ac æſtate aquæ tempeſtivæ eveniant, ſic annum ſaluberrimum eſſe conſentaneum eſt.

Quod ſi hiems ſicca fuerit & aquilonia, ver *Aph.* 11.
verò pluvium & auſtrinum, æſtatem febribus abundare, & lippitudines inducere neceſſe eſt. Ubi *Sect.* 3.
enim ab imbribus vernis, & ab auſtro terra humectata fuerit; & plenior æſtus derepente ſupervenerit, tum à terrâ madidâ & calidâ exiſtente, tum à ſole adurente, ardorem conduplicari neceſſe eſt, hominum ventribus minimè conſiſtentibus, neque reſiccato cerebro. Neque enim, ubi ver tale extiterit, fieri poteſt, quin corpus & caro nimio humore diffluant, ita ut omnibus, ac maximè pituitoſis, acutiſſimæ febres immineant. Mulieribus verò, & naturis maximè humidis, dyſenterias contingere par eſt. Ac ſiquidem ſub Caniculæ exortum aqua & hiberna tempeſtas ſuvervenerit, eteſiæquæ ſpiraverint, quietis ſpes eſt, autumnumque ſalubrem fore: Alioqui periculum eſt ne pueri & mulieres moriantur, minimè verò ſenes, aut ne qui evaſerint in quartanas tandem incidant, & ex quartanis in aquam intercutem.

At ſi hiems quidem auſtrina, pulvioſa & pla- *Aph.* 12.
cida fuerit, ver verò aquilonium, ſiccum & *Sect.* 3.
tempeſtuoſum, primùm quidem mulieres prægnantes, quibus partus in ver imminet, abortionem facturas eſt veriſimile, quæ verò pepererint, adeo imbecillos ac morboſos fœtus parituras, ut aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles & valetudinarii vivant. Atque hac quidem mulieribus;

lieribus; reliquis verò, dyſenterias & lippitudines ſiccas, nonnulliſque defluxiones à capite in pulmonem.

Si verò æſtas pluvioſa fuerit & auſtrina, & autumnus ſimiliter, morboſam eſſe hiemem neceſſe eſt, iiſque qui pituitâ abundant, & 40 annum exceſſerunt, febres ardentes contingere æquum eſt; bilioſis verò, pleuritides & pulmonum inflammationes.

*Aph.* 13. *Sect.* 3. At ſi æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus verò pluvius & auſtrinus, ſub hiemem, capitis dolores, & cerebri ſiderationes fieri par eſt, ac præterea raucedines, gravedines, & tuſſes, & nonnullis quoque tabes.

*Aph.* 14. *Sect.* 3. Quod ſi aquilonius & ſiccus fuerit autumnus, ac neque ſub Canem, neque ſub Arcturum pluvioſus, pituitoſis quidem, naturâque humidis, & mulieribus confert; bilioſis verò hoc eſt maximè adverſum: Admodum enim reſiccantur, iiſque lippitudines aridæ contingunt, & febres acutæ ac diuturnæ, quibuſdam etiam melancholiæ. In bile namque quicquid eſt humidiſſimum & aquoſiſſimum conſumitur, quod verò craſſiſſimum & acerrimum remanet, quod in ſanguine eâdem quoque ratione accidit, unde ii morbi illis contingunt. Pituitoſis verò hæc omnia auxilio ſunt.

Præcipuè maximæ anni temporum mutationes obſervandæ ſunt, ut neque medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neque partes circa ventrem uramus, aut ſecemus, ante dies 10 aut etiam plures; ſufficiunt tamen 10: At maximi periculi plena ſunt ambo ſolſtitia, præcipuè æſtivum; periculoſiſſima etiam ambo æquinoctia exiſtimantur, maximè verò autumnale. Siderum quoque ortus obſervandi, præcipuè Caniculæ, deinde Arcturi, & Vergiliarum occaſus. His enim potiſſimum diebus morbi judicationem ſubeunt,

&

& alii quidem perimunt, alii verò deſinunt, aliique omnes in alium ſtatum tranſeunt.

[Oriuntur Vergiliæ ſeu Pleiades circa finem Aprilis, & occidunt ſub initium Novembris, Arctu-rus oritur menſe Septembri. Hiems durat à Pleiadum occaſu uſque ad æquinoctium vernum; ver, à verno æquinoctio ad Pleiadum uſque exortum: Æſtas verò à Pleiadum ortu, ad ortum Arcturi; autumnus denique ab ortu Arcturi ad Pleiadum occaſum.]

De macrocephalis circa Mæotidem paludem degentibus, quemadmodum ſe habeant, mihi dicendum eſt. Initio quidem hominum inſtitutum longitudinis capitis cauſa fuiſſe videtur. Nunc verò natura etiam ad inſtitutum accedit. Longiſſima enim habentes capita generoſiſſimos exiſtimant. Hujuſmodi eſt inſtitutum: Cum primum editus eſt infans, caput ejus adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem adoleſcere cogunt, vinculis & idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & longitudo augeatur. Hoc inſtitutum primum hujuſmodi naturæ dedit initium. Succeſſu verò temporis in naturam abiit; ut proinde inſtituto nil ampliùs opis eſſet. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus provenit, ex ſanis quidem ſanum, & ex morboſis morboſum. Si igitur ex calvis calvi gignuntur, & ex diſtortis ut plurimùm diſtorti, quid prohibet, cur non etiam ex macrocephalo, macrocephalus gignatur?

Cur Aſiatici Europæis minus bellicoſi exiſtant, & moribus ſint lenioribus, anni tempeſtates in cauſâ ſunt, quæ non magnas, tum ad calorem, tum ad frigus, permutationes faciunt, verùm ſimiles permanent: Unde neque mens ſtupore percellitur, neque corpus vehementer à ſuo ſtatu dimovetur. Ex quibus iram exaſperari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis æquum eſt,

eſt, quam ſi eodem ſemper ſtatu permaneant: mutationes enim inter omnia, hominis mentem ſemper excitant, neque ſinunt quieſcere. Quas ob cauſas mihi Aſiaticorum genus omni ope deſtitutum videtur; quibus præterea eorum inſtituta accedere debent. Multo enim maxima Aſiæ pars regum imperio regitur. Qui verò ſui poteſtatem non habent, neque ſui juris ſunt, ſed dominis ſubditi, ii rerum bellicarum nullam curam habent, ſed ut ne bellicoſi videantur.

Scythæ carnibus coctis veſcuntur, & lacte equino in potu utuntur. Et hippaco (ἱππάκῃ) *i. e.* caſeo equino victitant. Plerique Scythæ eunuchi fiunt, & evirati, & effœminati evadunt, ex eo quod ex defluxione ob diuturnas equitationes laborantes, & circa coxendicem claudicantes, ſibi ipſis medentur, utramque venam poſt aures incidendo. Hac enim curatione ſeipſos perdunt; juxta aures quippe venæ ſunt, quæ inciſæ ſterilitatem inducunt.

---

## De Flatibus.

### Περὶ φυσῶν.

MEDICUS non niſi quæ periculo ſunt proxima intuetur, & quæ ſunt ingrata contrectat, atque ex aliorum calamitatibus ſibi dolorem conciliat.

Ægrotantes verò artis operâ, maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte, vindicantur. His enim omnibus medicina manifeſtam medelam adhibere deprehenditur.

*Indigna prorſus Hipboc. ſententia.*

Hujus artis vilia noſſe difficile, ſeria verò facile, ac vilia quidem ipſis medicis, vulgo autem minime ſunt cognita, cum mentis non coporis opera

opera exiſtant. Obſcuriſſimos & maximè difficiles morbos opinio magis quam ars judicat. Etſi in his plurimum imperitiæ peritia præſtat.

Qui morbi cauſam cognoverit, is utique ex his quæ in corpore inſunt, adeptâ per contraria morborum cognitione, facilè poterit quæ conferunt offerre. Ipſa enim ars medica maximè à naturâ ineſt.

Plenitudinem evacuatio ſanat, evacuationem plenitudo, laborem otium, & otium labor. Atque, ut uno verbo dicam, contrariorum contraria ſunt remedia. *De naturâ Hominis*

Medicina additio eſt & ſubſtractio; eorum quidem quæ exuperant, ſubſtractio; eorum verò quæ deficiunt, additio. Qui verò iſtud optimè facit, is optimus medicus exiſtimandus eſt, quique plurimum abeſt ab eo præſtando, is plurimum in arte medica deficere cenſetur.

Hominum & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cibo, potu, & ſpiritu.

Tanta corporibus omnibus ſpiritûs ineſt neceſſitas, ut ſi quis aliis omnibus, & cibis & potionibus abſtineat, duos tamen, & tres, vel plures dies poſſit vitam ducere. At ſi quis ſpiritûs in corpus vias intercipiat, vel exiguâ diei parte, homini pereundum ſit; adeò neceſſarius eſt uſus ſpiritûs in corpore.

---

## De Morbo Sacro.

*Περὶ ἱερῆς νόσου.*

Morbus hic nihil habet aliis morbis divinius aut ſacratius, ſed eandem, ex quâ reliqui morbi oriuntur, naturam ſortitus eſt. Homi-

nes verò ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & cauſam divinam ineſſe cenſuerunt, quod nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet.

Hic morbus pituitoſis contingit, bilioſis verò minimè. Ac originis initium ſumit, cum adhuc fœtus in utero exiſtit.

Quibus in puerili ætate ulcera in caput, in aures, & reliquum corpus erumpunt, ſi ſalivoſi mucoſique extiterint, ii procedente quidem ætate facillimè degent. Tunc enim pituita, quam in utero repurgari oportuerat, emittitur & purgatur; quique ſic purgati fuerint, ferè hoc morbo comitiali minimè corripiuntur. Qui verò puri fuerint, ut neque ulcus ullum habuerint, neque mucus aut ſaliva ulla prodierit, periculum eſt, ne ii hoc morbo corripiantur.

Oves, & præſertim capræ frequentiſſimè hoc morbo prehenduntur.

Cum inveteraverit morbus, ampliùs curari non poteſt.

Quibus morbus jam in conſuetudinem venit, ii ſe correptum iri præſentiunt, & hominum conſpectum fugiunt, domumque, ſi propè ſit, ſe conferunt; ſin minus, in ſolitudinem, quo quam pauciſſimi eos cadentes videant, ſtatimque ſe contegunt, propter affectionis verecundiam, & non (ut plerique exiſtimant) propter numinis metum.

Oportet medicum non augere morbum, ſed properanter profligare, id quod cuique morbo eſt maximè adverſum, non amicum aut familiare exhibendo.

SECTIO

# SECTIO QUARTA,

## Continens τὰ διαιτητικά.

## De Salubri Victûs Ratione.

### Περὶ διαιτῆς ὑγιεινῆς.

CRASSI qui tenues fieri cupiunt, ii jejuni omnes exercitationes ſubire, & adhuc ex labore anhelantes, nec dum refrigerati, cibos aggredi debent, priuſque vinum bibere dilutum non admodum frigidum. Quin & ſemel cibus capiendus, & duriter cubandum.

Sex Hibernis menſibus vomitus ciendus, quod tempus hoc æſtivo plus pituitæ gignat, & morbi circa caput & regionem eam, quæ eſt ſupra ſeptum tranſverſum, excitantur. At ubi æſtas viguerit, infuſis utendum. Hæc enim anni tempeſtas æſtuoſa eſt, & corpus bile magis abundat, gravitates etiam lumbos & genua infeſtant, calores oboriuntur & venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum, & quæ ſurſum attolluntur, deorſum ex iſtis locis deducenda.

Obeſi ac minimè tenues jejuni vomant. Graciliores autem & imbecilliores, a cibis vomitum cieant.

Qui ſingulis menſibus bis vomere conſuevit, hunc præſtat duobus ex ordine diebus vomitum ciere, quam decimo quinto die.

Qui poſtridie cibos eructant, & quibus præcordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior ſomnus confert.

## Liber Primus.

## De Victûs Ratione.

*Περὶ διαίτης, τὸ πρῶτον.*

NULLUS eorum qui antè nos ſcripſerunt, reprehendendus, quod omnia invenire non potuerint, quin potiùs laudandi omnes, quod quædam inveſtigatione aggreſſi ſunt.

Si inventus fuerit cujuſque naturæ conveniens cibi modus, & laborum numerus, qui neque ſupra, neque infrà, modum excedat, ſanitas ſanè hominibus exactè inventa fuerit.

Non enim morbi derepente hominibus contingunt, ſed paulatim collecti, acervatim ſe produnt.

Omnia tum animantia, tum homo ipſe, ex duobus facultate quidem diverſis, uſu verò conſentientibus, conſtant, igne inquam & aqua. Quæ duo ſimul juncta, tum aliis omnibus, tum ſibi invicem ſatis ſunt: Utrumque verò ſeorſum, neque ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum utrumque hanc obtinet facultatem. Ignis ſi quidem omnia ſemper movere, aqua verò omnia ſemper nutrire poteſt.

Irrepit in hominem animus (ψυχὴ) ignis & aquæ temperationem ſortitus, corporis humani portionem.

Ars medica ab eo quod moleſtum eſt, liberat, & id, ex quo quis ægrotat, auferendo, ſanitatem reddit: Idem & natura per ſe facere novit.

Liber

# Liber Secundus.

## De Victûs Ratione.

*Περὶ διαιτῆς, τὸ δεύτερον.*

INSULÆ continenti vicinæ, rigidiores habent hiemes, marinæ verò tepidiores, propterea quod nives & glacies in continenti perdurant, & ventos frigidos ad vicinas inſulas mittunt: In his verò quæ in alto ſitæ ſunt, per hiemem non perdurant.

Venti omnes natura quidem refrigerant & humectant, verum ex regionum & locorum ſitu, per quæ ad regiones quaſque obveniunt, inter ſe differunt, & frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, & ſalubriores exiſtunt.

Hordeum naturâ quidem frigidum & ſiccum. Ineſt & quiddam quod purget ex palearum ſucco.

Lac ovillum alvum ſiſtit; caprinum verò magis alvum ſubducit, bubulum minus, equinum & aſininum per alvum magis demittitur.

Triticum hordeo valentius eſt, & magis nutrit; minus autem alvum ſubducit tum ipſum, tum ſuccus.

Panis ex farina integra nec excuſſa, ſiccat & alvum ſubducit; purus verò, plus quidem nutrit, minùs autem alvum dejicit.

Ex panibus autem, fermentatus quidem levis eſt, & per alvum ſecedit; at non fermentatus, minus quidem alvum dejicit, plus verò nutrit.

Fabæ alimentum quoddam alvum ſiſtens & flatuoſum exhibent; piſa minus quidem inflant,

magis alvum dejiciunt. Cicer album alvum & urinam movet, & nutrit. Lentes æſtuoſæ ſunt, & turbant, & neque alvum dejiciunt, neque ſiſtunt. Lini ſemen in cibo ſumptum alvum ſiſtit, & aliquantulum refrigerat.

Carnes bubulæ validæ ſunt, & alvum ſiſtunt, nec facilè in ventriculis concoquuntur, quoniam craſſi & multi ſanguinis eſt hoc animal. Caprinæ carnes his leviores ſunt, & magis alvum dejiciunt. Suillæ his quidem magis corpus roborant, & abunde alvum dejiciunt. Agninæ ovillis ſunt leviores, & hœdinæ caprinis, quia exangues magis & humidæ. Vitulinæ carnes ad bubulas eodem ſe habent modo: At porcellorum carnes ſuillis ſunt graviores. Hoc enim animal naturâ carnoſum & exangue, quamdiu tenellum eſt, ſuperabundantem habet humiditatem. Sylveſtris ſuis caro ſiccat, robur affert, & alvum dejicit; cervi verò, ſiccat & minus alvum dejicit, magis autem urinam provocat. Leporina ſicca eſt, & alvum moratur, urinam tamen quodammodo ciet.

Omnia ferè volucrum genera quadrupedibus ſicciora exiſtunt; nam quæ veſicam non habent, neque urinam reddunt, neque ſalivam fundunt, prorſus ſicca ſunt. Palumbis caro ſicciſſima, deinde columbæ, 3 loco perdicis & galli, ac turturis, anſeris verò maximè humida. Anatis carnes, & reliquarum avium quæ in paludibus, aut aquis degunt, omnes humidæ exiſtunt.

Ex piſcibus leves ſunt ſaxatiles ferè omnes, velut turdus, gobio.

Vinum calidum & ſiccum, habet & purgans quiddam à materiâ. Vina nigra & auſtera ſicciora ſunt, neque per alvum ſecedunt, neque urinam movent, ſed corporis humiditatem abſumendo ſiccant, & caliditatem inferunt. Dulcia nigra humidiora ſunt, calefaciunt autem & inflant

flant, cum humiditatem inducunt. Alba verò & auſtera calefaciunt, magis autem urinam movent, quam alvum dejiciunt. Vina recentia alvum magis movent, quod muſto ſint propiora; & nutriunt item odora magis quam inodora ejuſdem ætatis, quia facilius concoquuntur; & craſſa quam tenuia. At tenuia dulcia, urinam magis & alvum movent, corpuſque humectant, & ſanguinem imbecillum reddunt, cum adverſarium corpori ſanguinem augeant. Muſtum flatum movet, & ſubducit, turbationemque in ventre ſuo fervore excitat, alvumque dejicit. Vina acida refrigerant, extenuant & humectant. Sapa calefacit, humectat & ſubducit.

Allium calidum, urinam & alvum movet, oculis minimè bonum. Naſturtium calidum eſt, & carnem liquefacit, pituitam album ſiſtit, proindéque ſtranguriam infert. Sinapi calidum eſt, & alvum dejicit, ſed & hoc urinæ difficultatem parit. Apium urinam magis quam alvum movet, radices etiam magis quam ipſum alvum movent.

Ruta urinam magis quam alvum movet, & præpota adverſus venena valet.

Aſparagus ſiccus eſt & alvum ſiſtit. Salvia ſicca eſt & alvum ſiſtit.

Solanum refrigerat, & in ſomnis veneris ludibria prohibet.

Mentha calefacit & urinam ciet, vomitionemque ſiſtit, ac ſi quis eam ſæpè comedat, ejus genitale ſemen ita colliquefacit, ut effluat, & arrigere prohibet, corpuſque imbecillum reddit.

Braſſica calefacit, per alvum ſecedit, & bilioſa educit.

Betæ ſuccus quidem alvum dejicit, olus autem ipſum cibo ſumptum, ſiſtit. Radices verò alvum magis movent.

Rapum æſtuoſum eſt, humectat autem, & cor-

pus conturbat, non tamen per alvum ſecedit, verum urinæ difficultatem adfert.

Mora calefaciunt & humectant, per alvumque ſecedunt. Pyra matura alvum dejiciunt, cruda verò ſiſtunt.

Veneris uſus extenuat, humectat & calefacit.

Alvum coactam vomitio ſolvit, & plus æquo fluidam ſiſtit, illam quidem humectando, hanc verò ſiccando.

Otium humectat, & corpus imbecillum reddit; quieſcens enim animus, corporis humidum minimè abſumit. Labor ſiccat, corpuſque validum efficit.

Semel die ſumptus cibus extenuat & ſiccat, alvumque ſiſtit; quoniam animi calore, ventris & carnis humidum abſumitur.

---

## Liber Tertius.

## De Victûs Ratione.

### Περὶ διαίτης τὸ τρίτον.

Annum plerique in quatuor partes omnibus notas dividunt, hiemem, ver, æſtatem & autumnum. Ac hiemem quidem à Vergiliarum occaſu ad æquinoctium vernum; ver autem ab æquinoctio ad Vergiliarum exortum; æſtatem à Vergiliarum ortu ad Arcturi exortum: Autumnum verò ab Arcturo ad Vergiliarum occaſum.

Vomitionibus poſt cibos cujuſvis generis, humidiores ter in menſe utantur, ſicciores verò bis.

A cœna minimè deambulandum, ſed tantum ſtandum. Mane verò deambulationibus utendum. Soles vitandi, & frigora tum matutina, tum veſpertina

pertina, quæcunque à fluminibus, aut ſtagnis, aut nivibus ſpirant.

Cum inteſtinum humiditatem non habeat, ſtercus ambiens intumeſcit, viaſque obſtruit, & dolorem parit, calor prehendit, & quicquid biberit aut comederit, evomit, tandem etiam ſtercus vomitione rejicit: Quo cum pervenerit, minimè hic vivere poteſt.

## De Inſomniis.

Περὶ ἐνυπνίων.

QUI de his, quæ per ſomnos contingunt, rectè conjectaverit, is ea per omnia magnam habere vim comperiet. Quiſquis igitur rectè iſta dijudicat, is non minimam ſapientiæ partem aſſequitur.

Oportet manus admoventem Deorum opem advocare.

Quæ inſomnia, de diurnis actionibus mens humana veſperi ſub noctem in ſomnis affert, & eodem modo reddit, quo per diem in re juſta, geſta, aut conſulta ſunt, ea bona, & ſanitatem portendere exiſtimanda ſunt; propterea quod animus neque plenitudine ulla, neque evacuatione, neque aliâ re quâvis extrinſecus irruente, ſuperatus, in diurnis conſiliis perſeverat. At inſomnia quæ diurnis conſiliis adverſantur, perturbationem in corpore denunciant. Sol, luna, cœlum, ſtellæ, pura quæque & ſuo motu agitata, in ſomnis viſa, bona ſunt; ſanitatem enim corporis, omniumque ejus partium ſignificant. Quod ſi quid contra contingat aliquem corporis morbum portendit. Aſtris quidem exterior corporis ambitus reſpondet, ſoli medius, lunæ verò, qui ad cavitates ſpectat: Si quod

quod igitur iſterum ſiderum extingui, aut lædi, aut evaneſcere, aut curſum ſuſtinere (alii, à curſu deflectere) videatur, in illa parte morbum eventurum indicat.

Quod ſi in ſtagno, aut mari, aut fluminibus quis natare videatur, bonum non eſt, cum humiditatis exuperantiam indicet. Huic autem victûs ratio ſicca, & labores conferunt. At febricitanti bonum eſt, quoniam calor ab humoribus extinguitur.

Mortuos nitidos & candidatos videre bonum eſt, bonum quoque quid purum ab ipſis ſumere. Quod ſi contra quis nudos, aut atratos, aut ſordidos, aut aliquid accipientes, vel ædibus exportantes videat, minimè eſt accommodatum; morbum enim indicat.

Per ſomnum, ſi quis ſolitos ſibi cibos, aut potus edere videatur, alimenti inopiam, animique abjectionem indicat.

Fluviorum tranſitus, hoſtes armati, monſtra difformia, morbum, aut furorem præſagiunt.

---

## De Alimento.

Περὶ τροφῆς.

ALIMENTUM in pilos, in ungues, & in extimam ſuperficiem ab internis partibus pervenit, rurſuſque ab externis partibus extimaque ſuperficie ad interna redit.

In alimentorum genere, id quod alit, alimentum eſt, quod alimento eſt proximum, & quod alimentum eſt futurum.

Confluxio una, conſpiratio una, conſentientia omnia.

Venarum origo tanquam radix, hepar eſt, & arteriarum

teriarum cor. Ex his per omnia ſanguis & ſpiritus pervagatur; calorque per hæc permeat.

Medulla oſſis alimentum, ideò callo firmatur.

Facultas omnia auget, & alit, ac propagat.

---

## De Ratione Victûs in Morbis acutis.

Περὶ διαίτης ὀξέων.

MAXIME eum medicum probaverim, qui in morbis acutis longè melius cæteris ſe gerat. Sunt autem hi, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardens, & quicunque alii morbi ad hos conſequuntur, quorum febres omninò continuæ interficiunt.

Eadem omnia videntur plebeiis dicere medici tum meliores, tum deteriores.

Ptiſana rectè videtur omnibus frumentaceis eduliis præferri in morbis acutis, eoſque qui eam prætulerunt laudo. Nam & lentorem habet lævem, continuum & ſuavem, ac lubricum, mediocriter humeſcentem, ſitim minimè inferentem, & ſi quid elui indiget, probè abluentem; neque adſtringit, neque malam turbationem adfert, neque in ventre intumeſcit, nempe inter coquendum quoad maximè fieri potuit, intumuit.

Si lateris dolore continuo, neque ad calida fomenta remittente, ſputoque minimè prodeunte, verum citra concoctionem, extremè glutinoſo reddito, niſi quis dolorem, vel ventre emollito, vel ſecta vena ſolverit, aut utrum horum conducere videbitur, exhibuerit, ptiſanam autem ita affectis dederit, præcipites eos in mortem adducit. Has igitur ob cauſas, aliaſque hujuſmodi, qui tota utuntur ptiſana 7 die, aut citiùs, moriuntur, alii quidem mente perculſi, alii verò ab orthopnœa ſtertore ſuffocati.

La-

Lateris dolorem ſive per exordia, ſive poſteà incidat, fomentis calidis tentare diſſolvere, abſurdum non eſt. Quorum quidem optimum eſt aqua calida, in utre vel veſica, vaſe æneo, aut teſtaceo adhibita. Verum molle quippiam lateri, quo lenior fotus fiat, ſupponere oportet; utiliter admovetur ſpongia mollis & magna ex aqua calida expreſſa, fomentumque linteo involvendum, ut longiore tempore ſufficiat & perduret. Hordeum item & ervum in aceto ita temperato, ut paulo acidius ſit quam quis bibere queat, macerata & fervefacta ſacculis conſuta apponere oportet; furfureſque eodem modo. Ad ſiccum autem fomentum ſales & milleum torrefactum in ſacculis laneis, maximè accommodantur. Quod ſi ad calida fomenta dolor non remittat, non multo tempore calefacere convenit, quod id pulmonem exſiccet, & pus intrà thoracem colligat.

Venæ ſectio non æque dolorem ſolvit, niſi dolor ad jugulum pertingat; tunc ex interna cubiti vena quam citiſſimè copioſum ſanguinem detrahere convenit, eouſque dum multo rubicundior, aut pro puro & rubro, lividus effluat; utrumque enim uſu venit. Si verò eas, quæ ſunt ſub ſepto tranſverſo, partes dolor affligat, nullamque ad jugulum de ſe ſignificationem præbeat, alvum veratro nigro, aut peplio emollire oportet.

Ptiſanam quidem, ubi epotum eſt medicamentum, inſuper ſorbendam ſtatim dare oportet, neque admodum minore quam conſuetum eſt quantitate. Sed rationi conſentaneum eſt, media in purgatione ſorbitionem non exhibere.

Multo gravius ferunt inſuetam cibi abſtinentiam, qui parte ſuperiore ventris ſunt bilioſi (*πικρόχολοι τὰ ἄνω.*)

Maximæ mutationes morbos potiſſimum pariunt.

Non ita peritos medicos video, ut virium infirmitate

firmitates in morbis dignoſcant, quæ vel ex vaſorum inanitione perficiuntur, vel ob aliud quoddam irritamentum, quæque ob dolorem & morbi vehementiam, quamvis hæc cognita aut ignorata ſalutem aut mortem afferunt. Majus ſiquidem malum eſt, ſi ob dolorem aut morbi vehementiam debilitato, quis potum, aut ſorbitionem copioſiorem, aut cibum exhibeat, ob vaſorum inanitionem debilem eſſe ratus. Indecorum autem eſt, probroque vertitur, ſi quis ex vaſorum inanitione ægrè habentem non agnoſcat, & victus ratione opprimat.

Aceti aciditas bilioſis naturis magis confert, quam melancholicis: Amara enim diſſolvuntur, & in pituitam tranſeunt, dum ab ipſo in ſublime attolluntur. Nigra verò fermentantur, in ſublime attolluntur, & multis partibus augentur: Acetum namque nigra ſurſum educit. Mulieribus quam viris acetum longe magis eſt adverſum, nempe cum uterum dolore afficiat.

In morbis acutis ſanguinem detrahes, ſi vehemens fuerit morbus, & qui ægrotant ætate florenti fuerint, & virium robore valuerunt.

Si angina, aut aliquis alius lateris morbus ægrum divexarit, medicamentis quæ delinguntur repurgato; ſin verò detracto copioſo ſanguine æger debilior videatur, infuſum alvi per clyſterem tertio quoque die exhibebis, donec in tuto æger fuerit, & fame opus habeat.

Pulmonum & laterum inflammationibus hæc inſtituenda curatio. Si quidem dolor ſurſum ad jugulum tendat, vel ad mammam & brachium, internam brachii venam ſecare oportet, eâ parte qua dolor affligit, & ſanguinem detrahere pro corporis habitu, anni tempore, ætate & colore, pluſque & cum majori fiducia, ſi dolor acutus fuerit, ad animi uſque deliquium ducere, poſteà clyſma injicere.

Allium optimè editur ei, qui ſe ad compotationem comparare volet, aut jam ebrius eſt.

Suillæ carnium optimæ ſunt, præſtantiſſimæ verò quæ neque vehementer pingues, neque contra vehementer graciles, neque veteris victimæ ætatem aſſecutæ, edendæque ſinè pella & ſubfrigidæ.

Si cui ſanguinem detrahere confert, alvum firmam reddere oportet.

Potionem hydrope laboranti ita concinnabis, ſi cantharidum trium, ablato cujuſque capite, pedibus & alis, corpora, in tribus aquæ cyathis contrita, exhibueris. Ubi verò ex epoto medicamento laborarit, calida perfundatur, ex oleo tamen priùs inunctus, jejunus bibat, edatque panes calidos ex oleo.

Ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita, (hæmorrhoidas vocant) intruſo in acum quam craſſiſſimo & maximo lanæ ſuccidæ filo, deligabis. Securior enim evadit hæc curatio. Deinde compreſſas medicamento putrefacies, neque perfundes donec deciderint, unamque perpetuò relinques.

---

## De Locis in Homine.

*Περὶ τόπων τῶν κατὰ ἄνθρωπον.*

QUICUNQUE à venis morbus oritur, is levior eſt, quam qui à nervis, diffluit enim una cum humore in venis contento, neque quieſcit.

Ars medica ut citò addiſcatur fieri nequit, propterea quod in ea firma aliqua doctrina tradi non poteſt.

Qui artis medicæ cognitionem habet, is minimum ex Fortuna pendet, ſed & citra fortunam & cum fortuna, rectè eam adminiſtrabit. Firma enim eſt ars tota Medica, ejuſque præceptiones ex quibus

quibus conſtat pulcherrimæ, fortunâ minimum indigere videntur.

Si in medullum fluxio contingat, tabes occulta ac inconſpicua oboritur.

Cum ambo latera dolent, peripneumonia eſt, cum alterum tantum, pleuritis.

Qui ex pulmonis inflammatione, aut morbo laterali pus intro colligunt, minimè moriuntur, ſed convaleſcunt.

---

## Sectio Quinta.

### Continens Θεραπευτικά

## De Morbis, Lib. 1.

### Περὶ νούσων, ά.

QUI de morborum curatione, tum ſcitè interrogare, tum ad quæſita reſpondere volet, & commode objecta refutare, hæc ſecum reputare convenit. Primum quidem ex quibus morbi omnibus hominibus oriuntur: Deinde verò, qui morbi, cum neceſſarias cauſas habent, aut longi ſunt, aut breves, aut lethales, aut minimè lethales, num pars aliqua corporis mutila reddatur, necne. Et qui ubi exorti ſunt, eventa habens dubia, aut mala, aut bona, & ex quibus in quoſnam tranſitiones fiant, quæque medicis, in ægrorum curatione proſperè ſuccedunt, & quæ ægrotantibus in morbis mala aut bona contingunt, quæque intempeſtivè dicuntur, aut fiunt à medico erga ægrum, aut ab ægro erga medicum, quæ etiam in arte exactè fiunt, aut dicuntur, & quæ in eâ recta vel non recta, &c.

Moritur,

*Coac.* 509. Moritur, ſi quis vulneratum habet cerebrum, aut ſpinalem medullam, aut jecur, aut ſeptum tranſverſum, aut veſicam, aut venam aliquam multum ſanguinem effundentem, aut cor: Ex vulnere autem minimè mori contingit, ſi his partibus vulnus acceptum non fuerit; ſed ab his quam longiſſime abſit.

Hi morbi ex neceſſitate, cum adſunt, mortem adferunt, tabes, hydrops, mulierem utero gerentem, ſi pulmonis inflammatio, febris ardens, pleuritis, aut phrenitis prehendat, aut ſi eryſipelas in utero oriatur.

Hi verò morbi dubium habent vitæ exitum, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, uva, hepaticus & ſplenicus affectus, nephritis, dyſenteria, in muliere ſanguinis fluor.

Iſti verò minimè lethales, niſi quid ipſis accedat, diuturnæ in articulos fluxiones (κέδματα dictæ) melancholia, podagra, coxendicum affectus, teneſmus quartana, tertiana, ſtranguria, opthalmia, lepra, impetigo, arthritis.

Ferè in morbis & vulneribus, ubi mala malis ex cauſis neceſſariis ſuccedunt, cum iſta contingunt, in medicum cauſam conferunt, neque talia ex neceſſitate fieri agnoſcunt. Et ſi ad febricitantem aut vulneratum ingreſſus, & oblatum quamprimum remedium non juvet, ſed poſtridiè æger pejus habeat, in medicum culpam rejiciunt; quod ſi proſit, id tamen non perinde laudant, cum id ei contingere oportere exiſtimant.

Suppuratus fit, ſi pituita ex capite ad pulmonem deſtillet, ac primum quidem ut plurimum latenter defluit, tuſſemque tenuem exhibet, ſputumque paulo amarius ſolito exiſtit, calorque tenuis adeſt. Temporis autem progreſſu, exaſperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putreſcente, pondusque in pectore, &

dolorem acutum ante & retro exhibet, corpus vehementer incaleſcit, & pulmo à calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpore, & maximè à capite: Caput verò calefactum ex corpore, & hanc putreſcentem ſubcraſſam expuit. Quanto enim longius tempus proceſſerit, tanto ſincerum magis pus expuit, & febres acutiores fiunt, tuſſiſque crebra & vehemens, inedia vexat, & tandem alvus infernè turbatur. Cum eò pervenit, perit.

Cerebri ſphaceliſmus, ſeu corruptio. Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & ſudor eſt, & ſomni expers eſt, & ex naribus ſanguis fluit; ſæpe etiam ſanguinem vomit; non audit, & derepentè privatur voce.

---

## De Morbis, Liber 2.

Περὶ νέσων, β'.

Quod ſi in cerebro venæ ſuperevomuerint (ſuperevomunt autem ubi bilis & pituita venas ſubierit) caput dolor, tenebricoſa vertigo, & gravitas occupat: Dolor quidem ex ſanguinis nimiâ caliditate; vertigo verò tenebricoſa, cum ſanguis conferta copia ad faciem proceſſerit; gravitas autem, cum ſanguis turbidior & morboſior in capite majore ſit copia quam intrinſecus. Aures etiam ſonitum percipiunt, & nihil audiunt. Et ſi manus, caput, aut alia corporis pars ita affecta ſecetur, ſanguis ater & turbidus, ac morboſus effluit.

Si venulæ copiam ſanguinis circa cerebrum ſuperevomuerint, & cerebrum calefecerint, febris ac dolor vehemens ad tempora, ſinciput, & po-

ſteriorem capitis partem detinet, aures tinniunt, flatibus implentur, nihil audit, æſtuat, & præ dolore ſe ipſe incontinenter jactat; hic 5to aut 6to die moritur. Cum ſic habuerit, caput calefacito. Si per aures aut nares aqua proruperit, periculum effugit.

Alius morbus. Si venæ in caput ſuperevomuerint, dolor levis (alii gravis) totum caput detinet, & ad cervicem pertingit, interdumque ad alias capitis partes tranſmittit; deinde ubi ſurrexerit, eum tenebricoſa vertigo occupat, febris non prehendit. Cum ſic habuerit, deraſo capite, niſi calefactoriis ceſſarit, à capite frontem, qua capillus deſinit, ſcindito; ſectam autem diducito; ubi ſanguis defluxerit, tenuiſſimo ſale conſpergito. Poſteà verò quam ſanguis defluxerit, totam ſectionem duplici filo involutam componito, deinde ſplenium cera & pice illitum, ulceri inferiore parte imponito, lana ſuccida appoſita deligato, & ſinito ad dies ſeptem, niſi dolor detineat, qui ſi detineat, ſolvito. Aquam autem, in quâ farina hordei craſſior macerata fuerit, quoad convaluerit, ei bibendam exhibeto, ptiſanæ verò ſuccum ſorbendum, aquam etiam ſuperbibendam dato.

*Lib. περὶ παθῶν.* Si tertiana febris detineat, ſi quidem poſt tres acceſſiones, quarta prehendat, medicamentum deorſum purgans propinato. Quod ſi medicamento tibi minimè indigere videatur, pentaphylli radices, acetabuli quantitate, in aquâ tritas bibendas dato.

Tabes dorſalis ex ſpinali medulla oritur, præcipue verò recentes ſponſos & libidinoſos corripit, febris ſunt expertes, bene comedunt, & colliquantur. Quod ſi ita affectum perconteris, aſſeret ſibi videri, ex ſuperioribus partibus à capite velut formicas in ſpinam demitti, cumque urinam aut ſtercus reddit, ſemen genitale copioſum & liquidum ei prodit, neque generatio fit, & inter dormiendum,

miendum, cum uxore dormiat nec ne, veneris ludribia patitur. Cumque alias, tum præcipuè per locum arduum, iter fecerit, aut cucurrerit, anheloſus & imbecillis evadit. Caput gravatur & aures ſonant. Hic temporis progreſſu vehementibus febribus correptus, perit ex lipyria febre. Purgato ſurſum & deorſum corpore, lac bubulum per quadraginta dies bibendum exhibeto.

Hydrops pulmonis. Si hydrops in pulmone fiat, febris & tuſſis tenet, & acervatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur, & patitur talia, qualia is qui ſuppuratus eſt, ſed debilius ac diuturnius. Et ſi quid infundas, aut fomentum, aut ſuffitum adhibeas, pus non ſequitur, atque ex hoc ſanè cognoveris, non pus, ſed aquam intus eſſe. Et ſi multo tempore, aure ad latera adhibita, audire tentaveris, ebullit intrinſecus velut acetum: Et hæc quidem aliquamdiu patitur, poſteà erumpit ad alvum & ſtatim ſanus eſſe ſibi videtur, ac à morbo liberatus; verum progreſſu temporis alvus incenditur, eademque illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumeſcunt ventre, ſcroto, ac facie.

---

## De Morbis, Lib. 3.

### Περὶ νέσων, γ΄.

ORIUNTUR volvuli ex incaleſcente ventre ſuperiore, inferiore verò refrigerato. Reſiccatur enim inteſtinum & conſtipatur ex inflammatione, ita ut neque flatum, neque alimenta tranſmittat; ſed venter durus ſit, & vomat interdum, imprimis quidem pituitoſa, deinde verò basilioſa, tandem etiam ſtercus; ſitis & dolor maximè cir-

ca præcordia detinet, totus etiam venter dolet & inflatur, ſeſe jactat, febres invadunt. His ea curatio inſtituenda eſt. Venter ſuperior quam citiſſimè purgandus, ſanguis ex capite & cubitis detrahendus, ut alvus ſuperior caleſcere deſinat. Partes ſuprà ſeptum tranſverſum, excepto corde, refrigerandæ. Inferiores autem partes, homine in aquæ calidæ ſolio collocato, & oleo ſemper illito, calefaciendæ, & calefacientia humida admovenda. Collyrium ex ſolo melle decem digitorum longitudinis, ſumma ejus parte felle taurino illitum, bis aut ter ſubjiciendum, ut exuſta omnia circa rectum inteſtinum ſtercora educas. Quod ſi ſic ſucceſſerit, poſteà infuſum per clyſterem injiciendum. Sin minus, folle fabrili indito, in ventrem flatus immittendus, ut tum ventrem, tum inteſtinum contractum diſtendas. Deinde extracto folle, infuſum per clyſterem injiciendum.

Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, ſpiritum frequentem ac calidum reſpirat, anxietas adeſt, & impotentia, & jactatio, dolor ſub ſcapulis, & ad claviculam & mammam, & in pectore gravitas, quandoque etiam delirium. Quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſſire inceperint. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Salivam tenuem ac ſpumoſam primum ſpuit. Lingua flava eſt, verum progreſſu temporis nigreſcit. Si in principio nigreſcat, citiùs morbus finitur: Sin poſterius, tardius. Tandem verò etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas, inhæret: Hæc patitur homo minimum diebus 14, ad ſummum uno & viginti: Et per hoc tempus tuſſit vehementer, ſimulque cum tuſſi, primum quidem copioſum & ſpumoſum ſputum expuit; 7 verò & 8 die, cum febris in vigore fuerit, humidaque peripneumonia ſit, craſſius

ſius procedit; ſin minus, non; nono & decimo aliquantum cum virore palleſcens & ſubcruentum; duodecimo ad 14 uſque copioſum & purulentum. Atque hæc fiunt, quibus naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus vehementior eſt. At quibus natura & morbi conditio ſicca eſt, hi minus conflictantur. Si quidem igitur decimo quarto die reſiccatus fuerit, neque purulentum ampliùs tuſſi rejecerit, ſanus eſt: Sin minus, ad decimum octavum, aut vigeſimum primum diem animadverte, & ſi tunc ſputum illud quieverit, evadit: Sin minus, an dulcius ſputum fuerit interroga: Quod ſi affirmaverits pulmonem purulentum eſſe ſcito, morbumque annuum fore, ſi non quadraginta diebus pus ſurſum eduxerit: At ſi ingratum ſputum eſſe dixerit, hic morbi ſtatus lethalis eſt; verum primis potiſſimum diebus iſtud in his eſt conſpicuum. Si igitur de his affectibus aliquid abfuerit, noſſe oportet quænam ægro ſint neceſſaria, & quænam medico aggredienda ſint. Quod ſi pauca ex his ſignis habeat, non eſt quod decipiatur, cum hæc pulmonis inflammatio levis ſit, & minimè lethalis.

Cum pleuritis corripit, hæc contingunt, dolor latus occupat, febris & horror detinet, crebra eſt ſpiratio, ſpiritus non niſi erectâ cervice trahitur, ſubbilioſa, colore mali Punici putamen referentia per tuſſim rejicit, niſi quid intus ruptum fuerit; quod ſi ſic, etiam ſanguinem poſt ruptiones. Cruenta pleuritis eſt, in qua ſubcruenta expuit: Bilioſa quidem mitior eſt, niſi ægro ruptum quid intus fuerit, alioqui gravior quidem, ſed non adeo lethalis: Cruenta autem vehemens, & gravis, & lethalis.

Si pleuritis in empyema tranſeat, & ad latera ſui ſignificationem exhibeat, ſecato aut inurito.

 At

At ſi neque pus expuatur neque de ſe in coſtis ſignificationem præbeat, jejunum, poſt copioſæ calidæ balneum, & minimè potum in ſella firma collocato, cumque alter eum ex humeris apprehenderit, tum ipſe eum concutito, aurem coſtis admovens, ut noſcas quânam ex parte ſui ſignificationem præbeat. Votum autem eſt, ut id ad ſiniſtra magis contingat, quod inuſtio aut ſectio in dextris mortem magis afferat. Quo enim dextra valentiora ſunt, eo in ipſis vehementiores morbi apparere ſolent. Quod ſi propter craſſitudinem humor non fluctuet, neque ſtrepitus edatur in pectore, crebrum autem ſpiritum trahat, pedes intumeſcant, & tuſſicula quædam vexet, ne decipiaris videto, ſed ſcito thoracem pure plenum eſſe. Linteo itaque tenui, in rubrica liquida admodum trita & tepida intincto, thoracem in orbem obtegito; quâque parte primum reſiccatum fuerit, eâ ſectionem aut uſtionem facere oportet, ut quam proximè ad ſeptum tranſverſum accedas, ea tamen adhibita cautione ne ipſum attingas. Multi autem ſimul illinunt, ne partes quæ primum illinuntur, reſiccentur. Poſt ſectionem aut uſtionem penicillo ex lino crudo utere, & paulatim pus emittito.

---

## De Morbis, Lib. 4.

*Περὶ νȣ́σων, τὸ τέταρτον.*

HABET tum mulier, tum vir in corpore quatuor humidi formas, ex quibus morbi oriuntur. Hæ verò ſunt, pituita, ſanguis, bilis & aqua.

Sanguinis fons eſt cor, pituitæ caput, aquæ lien, bilis locus in jecore.

Ca-

Caput velut cucurbitula corpori incumbens, ex ventriculo pituitam attrahit.

Caput & lien morbis maximè ſunt obnoxia.

Lumbricos latos, in puero dum adhuc in utero eſt, gigni aſſero; neque enim ubi ſemel uterum egreſſus eſt, tanto tempore ſtercus in alvo manet, ut ex eo putrefacto & diutius permanente, tantæ magnitudinis animal in ea concreſcere poſſit. Qui enim ſanus futurus eſt, heſternum ſtercus ſemper quotidiè per alvum demittit.

Qui latum lumbricum habet, is quale quid cucumeris ſemen, ſubinde cum ſtercore per alvum egerit, idque lumbrici partum eſſe quidam affirmant; ſed malè, non enim ab uno animali tot pulli naſci poſſunt. Lumbricus hic non parit, ſed circumcirca abrumpitur.

Calculus in veſica quinque habet ſigna; cum urinam reddere vult, dolore affligitur, & urina paulatim, velut urinæ ſtillicidio laborantibus, effluït, interdumque ſubcruenta eſt, utpote veſica à calculo exulcerata, & veſica inflammatione vexatur. Verum id non apparet, indicio tamen eſt ſumma præputii pars, interdum arenoſa per urinam reddit, interdum verò duos aut plures calculos.

---

## De Affectionibus.

Περὶ παθῶν.

MORBI omnes hominibus ex bile & pituita oriuntur.

In dentium doloribus, ſi quidem dens eroſus fuerit & mobilis, eximendus. Quod ſi neque eroſus fuerit, neque moveatur, ſed dolorem infe-

rat, uſtione reſiccandus. Profunt etiam quæ commanducantur.

*Lib. 2. de Morb.* Si polypus in naſo innaſcatur, eximitur laqueo ad os pertractus.

Morbus lateralis, pulmonum inflammatio, febris ardens & phrenitis, hi quidem acuti vocantur, & fiunt maximè quidem & vehementiſſimi hieme. Oriuntur etiam æſtate, ſed minus & leviores.

Pleuritis eſt, cum febris detinet, lateris dolor, ſpiratio difficilis & tuſſis. Sputum per initia quidem aliquantum bilioſum expuit, ubi verò 5tum & 6tum diem attigerit, etiam aliquantum purulentum.

In phrenitide, confert caput multa calida lavare.

Ex omnibus fere morbis, acuti præcipue & interficiunt, & maximos labores excitant; iique plurimâ obſervatione, & accuratiſſimâ curatione indigent; neque ab eo qui curat malum aliquod inferri debet, ſatis enim ſunt quæ à morbis adſunt; verum ut boni aliquid præſtet, pro viribus curandum eſt. Quod ſi cum probè quidem curet medicus, morbi magnitudine ſuperetur æger, hæc medici culpa non eſt.

In doloribus qui infrà umbilicum contingunt, alvus molli infuſo eſt abluenda; quod ſi non ſedentur, medicamentum deorſum purgans exhibendum.

Si quartana prehenderit, ſi quidem impurgatus fuerit, primum quidem caput purgandum, & tribus aut 4 interjectis diebus, ſub ipſam acceſſionem medicamentum ſurſum purgans exhibendum; rurſus aliquo intervallo interjecto, aliud medicamentum deorſum purgans in ipsâ acceſſione dandum.

Qui magnum habent lienem, & bilioſi ſunt, malè colorati evadunt, prava ulcera contrahunt,

os graviter olet, graciles ſunt, lien durus eſt, ſemperque æqualis magnitudinis, neque ciborum reliquiæ per alvum demittuntur.

In morbis ubi alter alteri ſuccedit, is plerumque interficit; corpus enim ex præſenti morbo imbecillum redditum, ſi alter morbus acceſſerit, ex imbecillitate priùs perit, quam alter qui poſterior acceſſit morbus deſinat.

Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ juncturam & ſummas nates: Tandem etiam per totum crus dolor vagatur. Huic confert mollire, in quâcunque tandem cruris parte dolor hæſerit, per balnea & tepefactoria, ac fomenta; & alvum ſubducere. Ubi verò quieverit dolor, pharmacum dandum eſt infrà purgans, & poſteà bibat lac aſininum coctum. Si verò in unum aliquem locum incubuerit dolor, & conſtiterit, & medicamentis non fuerit exactus, urito quocunque loco fuerit dolor; urito autem lino crudo.

Pedum dolor his omnibus, qui circa articulos contingunt, violentior quidem exiſtit, & maximè diuturnus, quique ægerrimè ſolvitur.

Cum verò ad ægrotum perveneris, quænam patiatur, & quânam ex causâ interrogandum, & ex quot jam diebus; an etiam venter demittat, ac quânam victus ratione utatur.

Eos qui vulnera acceperunt fame conficito, & quæ inſunt ex alvo per infuſum ſubducito.

Pinguia inflammatis minimè conferunt, neque ſordidis, neque putreſcentibus. Verum ad inflammata frigida conferunt, ad ſordida verò & putreſcentia, acria, & quæ morſum quendam excitando purgant. Cum verò carnem generare voles, pinguia & calida magis conferunt. Ab his enim caro ſuccreſcit. Cum cibos aut potiones addere vel detrahere cœperis, paulatim & additiones & detractiones faciendæ.

Sin-

Singula edulia quæ juvent & noceant habent.

Cibi, qui aut flatum, aut odorem, aut morſum, aut repletionem excitant, aut tormina, ab hujuſmodi liberat vinum merum ſuperbibitum.

---

## De Internis Affectionibus.

Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

QUI phthiſi laborat hæc patitur. Febris lenta initio invadit, & rigor, & pectoris ac dorſi dolor, interdum verò vehemens tuſſis urget, & ſputum copioſum, liquidum & ſalſum expuit. Et hæc quidem per morbi exordia contingunt: In progreſſu verò totum corpus extenuatur, exceptis cruribus, hæc autem intumeſcunt, & pedes ungueſque contrahuntur, ab humeris extenuatur & debilitatur, fauces ſono implentur, & velut per arundinem ſibilum reddunt, ſitis vehemens per totum morbum vexat, & movendi impotentia multa corpus occupat. Hic ubi ad hunc habuerit modum, intrà annum malâ tabe perit.

Hydrops pectoris gignitur, ubi tubercula in pulmone exorta fuerint, et aquâ repleta in pectus eruperint: Hydropem quandoque oriri ita mihi argumento ſunt boves, oves & ſues; in his enim fere quadrupedibus pulmonis tubercula oriuntur, quæ aquam continent, ſectione namque facta, citiſſimè cognoveris, effluet enim aqua. Talia autem multo magis etiam in homine quam pecoribus fieri videntur, quanto morboſâ magis victus ratione utimur. Plerique verò exortis tuberculis purulenti etiam extiterunt. Hæc igitur per morbi initia (iis) contingunt: Tuſſis ſicca, & fauces ſtridulam quandam aſperitatem habere videntur,

ri-

rigor & febris, erectæque cervicis reſpiratio (ὀρθοπνοίη) contingit, corpus & pedes intumeſcunt, ungues contrahuntur, interdum ad latus intumeſcit, & quâ parte ſecandum ſit, indicat. Quod ſi non indicet, multa calida lotum, humeris comprehenſum concutito, deinde quonam latere magis fluctuet, auſcultato. Quod cum intellexeris, tertiam ab ultima coſtam, ad os uſque ſecato, deinde terebra (τρεπάνῳ) acuta ulterius perforato, cumque perforata fuerit, paucam aquam educito, qua educta, penicillum ex lino crudo in vulnus immittito, & mollem ſpongiam ſuperapponito, deinde ne penicillus decidat, deligato. Per 12 autem dies, ſemel die aqua educenda: Poſt 12 verò diem, 13 die, tota aqua educenda. Et de cætero, ſi ſuſcitetur, aqua emittenda, venterque cibis ſiccis reſiccandus.

Lienis morbus quidam. Venter inflatur, poſteà verò lien intumeſcit, durus eſt, eique dolores acuti contingunt; color autem immutatur & niger cernitur, pallidus, & qui malicorium forma referat, ex aure & gingivis gravis odor exhalat, eæque à dentibus diſceſſionem faciunt, & in tibiis ulcera, qualia puſtulæ nocturnæ erumpunt, membra extenuantur, neque ſtercus per alvum demittitur.

Convolvulus ſanguineus (εἰλεὸς αἱμαλίτης.) Ex ore malus odor expirat, à dentibus gingivæ abſcedunt, & ex naribus ſanguis effluit, interdum verò ex cruribus ulcera erumpunt, & hæc quidem ſaneſcunt, alia verò exoriuntur, color niger eſt, cutis tenuis, ad deambulationem & exercitationem (non) alacriter ſe habet.

## De Natura Muliebri.

Περὶ γυναικείης φύσιος.

SI ex partu minimè purgata fuerit, venter & crura intumeſcunt, rigor & dolor imum ventrem & lumbos occupat. Quandoque etiam ad viſcera progreditur, & animo deficit. His per morbi exordia afficitur, procedente verò tempore, cavæ faciei partes multum rubeſcunt. Cùm ita habuerit, poſt fomentum uteris admotum, cyclaminum in ſubdititio apponito.

Cum fluor albus ſubortus fuerit, urina qualis aſini apparet, & dolor imum ventrem, lumbos ac laterum inanitates (κενεῶνες) detinet, crura ac manus intumeſcunt, oculorum cava elevantur; & oculi humeſcunt, color auriginoſus & albus redditur, cumque deambulat, anhelatione corripitur. In uteri ſtrangulatu, graveolentia omnia in ſuffitu naribus adhibenda, bitumen ſcilicet, ſulphur, cornu, lucernæ funiculus, vituli marini adeps, caſtoreum, pudendis verò odorata.

Cum mulieri uteri duri evadunt, & ad pudenda prominent, inguinaque indurantur, & ardor in pudendis ineſt, cancri initia ſuſpecta ſunt.

Olivas albas priuſquam oleum inſit in tenues partes diſſectas ſiccato, deinde tuſas & cribratas in vinum injectas, bibendas exhibeto. Hoc & menſes detrahit, & ſecundas ejicit. Dictamnum creticum oboli pondere, ex aquâ potui exhibeto. Quo epoto, ſi ſecundas ejicere non potes, ſambuci ſuccum coctum pro fotu injicito, & cantharidem ſubter apponito. Hoc etiam fœtum expellit.

Si uteri ad cor irruentes ſtrangulârint, viticis & pœoniæ ſemen ex vino bibendum dato.

Si

Si cum jam movetur fœtus, corrumpatur & ſuffocetur, venter imus intumeſcit, & ad contactum velut ex ulcere dolet, febris, & dentium fremitus eam prehendit, dolorque gravis & vehemens, ipſa pudenda, imum ventrem, coxendices, laterum inanitates & lumbos detinet.

---

## De Morbis Mulierum, Liber I.

*Περὶ γυναικείων, πρῶτον.*

Mulier, quæ nunquam peperit, majore cum moleſtiâ & celerius afficitur ex menſibus profluentibus, quam quæ partum experta eſt. Ubi enim peperit, venulæ ei ad menſium deſcenſum inſunt ampliores.

Mulierem rariore & molliore carne eſſe quam virum cenſeo.

Si intra trimeſtre ſpatium mulieri menſes non prodeant, in ſuffocationem ſubinde incidet, febriſque ac horror & lumborum dolor ſæpè invadet. Intrà verò quadrimeſtre ſpatium, niſi progreſſi menſes prioribus viam fecerint, etiam tunc trimeſtres omnes afflictiones eam magis affligent, maximéque quo tempore menſes decurrere conſueverunt, poſteà minus; plerumque verò doloris expers videtur. Erunt autem in quartis menſibus etiam hæc ſigna, urinam copioſam & craſſam ſubinde reddet, ei venter indureſcet, majorque erit quam anteà, dentium ſtridor aderit, ciborum faſtidium, & inſomnia. Si verò curetur, etiam in his ſana evadit. Intra quintum menſem, niſi ei copioſi menſes deſcenderint, dolor adhuc fortior accidit. Sexto verò menſe, jam incurabilis erit, & juxta quidem priora ſigna magis affligetur. Deinde ad ea etiam hæc aderunt, anxia erit,

&

& ſubinde ſeipſam jactabit, & animo deficiet, & pituitam vomet, & vehemens ſitis eam corripiet, incenſo nimirum ventre, ab uteris ſanguine redundantibus, & ad contactum, maximéque circa pubem dolebit, ſubindeque acute febricitabit, uteri frequenter murmur edent, neque pro more venter dejiciet, neque veſica urinam percolabit, ſpinæ & totius dorſi dolore vexabitur: Nonnullis etiam lingua fræ-natur, vox deficit, animi deliquium adeſt, ſtomachus mordetur, urina mingitur rubra, dolet univerſum corpus, potiſſimum cervix, ſpina, lumbi, & inguina. Cumque eo devenerit, tum venter attollitur, tunc crura, & tibiæ, ac pedes, plus æquo intumeſcunt, & mors inſtat.

Mulieribus nonnullis, cum copioſi menſes duorum menſium ſpatio in uteris extiterint, ubi intercepti fuerint, ad pulmonem feruntur, eademque omnia his contingunt, quæ in tabe dicta ſunt, neque inde ſupereſſe poſſunt.

Infœcunda erit mulier etiamſi meliuſcule habeat, ſi magna in uteris orta ulcera fuerint, quamvis curentur, propter cicatrices.

Prodeunt menſes craſſiores & copioſiores in intermediis diebus, pauciores verò & tenuiores cum incipiunt vel deſinunt.

In omni autem muliere ſi ſana ſit, euntes menſes moderatâ quantitate prodeunt ad duarum Atticarum heminarum menſuram, aut paulo plures aut pauciores, idque ad biduum vel triduum: Longius autem tempus, aut breviùs, morbum aut ſterilitatem portendit.

[Hemina attica continet uncias IX.]

Quod ſi quæ à viro emittuntur non ſint ei manifeſta, cruribus diſtentis & alternatim poſitis quieſcat.

Concipiendi facultatem habet ea, quæ neque humiditate redundat, neque etiam exareſcit, niſi horum aliquid ex priſcâ naturâ inſit.

Ad

Ad virum autem eam accedere oportet, curatione receptâ, deſinentibus aut incipientibus menſibus, præſtiterit tamen ubi deſierint.

Sunt quæ ſi acre quiddam, aut amarum præter conſuetudinem ederint, aut biberint, fœtus perdunt, cum adhuc tenellus puellus intus exiſtat.

Ubi uterum geſtat mulier, tota pallida redditur, quoniam qui in ea purus eſt ſanguis, ſemper quotidiè è corpore aliquantulum ſtillat, & ad fœtum fertur, eique alimentum cedit.

In omnibus morbis, in quibus fotus conducit, præſtiterit poſt fotum, pingui aliquo perungi.

Si lac deficiat, porra trita & aqua macerata potui exhibeto, calidâ lavet, & in cibo porra & braſſicam comedat, quin & fœniculi, necnon radicis illius decoctum propinato, & hordeum decorticatum, unâ cum butyro coctum & refrigeratum potui exhibeto. *Lib. de natura Muliebri.*

Molæ conceptus hæc eſt cauſa, ubi copioſi menſes extiterint & paucum ac morboſum ſemen conceperint, & minimè genuinus conceptus gignitur, & venter tanquam utero gerentis impletur: Nihil autem in ventre movetur, neque lac in mammis innaſcitur, pectus verò turgeſcit. Hæc igitur biennium ſæpe etiam triennium ſic affecta eſt. Et ſi quidem una caro naſcatur, mulier perit, neque enim ſupereſſe poteſt. Sin verò multæ, copioſus ei ſanguis, & carnoſus per pudendum erumpit; quod ſi id moderatè fiat, ſervatur, alioqui profluvio correpta perit. *Lib. περὶ ἀφορῶν.*

Quod ſi prægnans diutius immoretur, & parere non poſſit, ſed pluribus diebus partus doloribus diſcrucietur, ſit autem juvenis & ætate florens, multoque ſanguine redundet, venas in malleolis ſecare oportet, & virium habitâ ratione ſanguinem detrahere.

Ad

Ad fœtum excludendum, mulierem ex axillis comprehenſam vehementer concutito.

## De iis quæ uterum non gerunt.

Περὶ ἀφορῶν.

SI uterorum os à pudendo averſum fuerit, non concipiunt.

Si uteri lubrici fuerint (id quibuſdam naturâ contingit, & ſi innata ulcera magnas cicatrices intus reliquerint) mulier utero non concipit, ſemen enim foras elabi ſinunt.

Si noſſe velis an mulier conceptui ſit idonea, butyrum & lac mulieris puerum lactantis potui exhibeto, & ſi eructaverit concipiet, ſin minus, minimé.

Allium caput unicum habens, capite depurgato & deraſo, in uterum ſubdito, & proſtridiè ſpectato, num odor ad os perveniat; quod ſi ſic, concipiet; ſin minus, minimè.

Si mulier noſſe velit an conceptura ſit, aniſum ex aquâ quam tenuiſſimè tritum bibat, & dormiat; quod ſi quidem pruritus circa umbilicum eam corripiat, concipiet; ſin minus, minimé.

Quæ utero gerentes maculam in facie velut ex ſolis aduſtione (ἔφηλιν vocant) habent, eæ femellam geſtant. Quæ verò benè coloratæ permanent, marem plerumque.

Si papillæ ſurſum converſæ fuerint, marem geſtant; ſi deorſum fœminam.

Latæ fœminas, parvæ verò & concluſæ mares procreare videntur.

Ad conceptum ſummè faciens; Melanthium (ni-

( nigellam ) mulieri ex vino rubro acerbo exhibeto.

Mulierem juvenculam fluor muliebris ruber infeſtabat, & medicamento ſumpto, capite purgato, vena ſecta, nihil proficiebat. Hæc autem ei cauſa eſſe videbatur ne conciperet: Ei autem radicum aſpalathi decoctum, ex vino albo mane & ante cœnam exhibebam, fluorque ceſſavit, & non longe poſteà concepit & marem peperit.

---

# SECTIO SEXTA.

Continens Τὰ χειρεργεμένα.

## De Officina Medici.

Κατ' ἰητρεῖον.

PRINCIPIO quænam ſimiliter, aut diſſimiliter ſe habeant videndum, idque ex his quæ maximi ſunt momenti, aut facillimè cognoſcuntur, aut quâvis viâ & ratione comprehenduntur: Quæ & viſione, & tactu, & auditione percipiuntur; quæque in viſionis, auditionis, tactus, narium, linguæ & intelligentiæ ſenſum cadunt, ex quibus omnis noſtra cognitio conſtat.

[In ſequentibus omnia percurrit *Hippocrates* à quibus, per quæ, quibuſcum, & circa quæ, chirurgia exerceatur. Communia etiam tradit præcepta de recta deligandi ratione.]

Frictio vim habet ſolvendi, vinciendi, carnem augendi, minuendi. Dura quidem vinciendi, mollis ſolvendi, multa minuendi, mediocris implendi.

## De Fracturis.

Περὶ ἀγμῶν.

TRIGINTA ad ſummum diebus, cubiti oſſa in totum coaleſcunt. Nihil tamen eſt perpetuum. Nam natura à naturâ, & ætas ab ætate plurimum diſtat.

Pauciore victu ad decimum uſque diem utendum, præſertim cum ex toto quieſcant. ac obſonia liquida exhibenda, quæ ventrem modicè deducant. Vino verò & carnibus abſtinendum. Poſt hæc paulatim reficiendi.

Firmatur autem brachii os diebus ferè quadraginta. Quos ubi exceſſerit, reſolvendum, minuſque adſtrictis faſciis, ac paucioribus vinciendum.

Machinas admovere ubi res non exigit abſurdum eſt.

Septimo, aut nono, aut undecimo die, in fracturis ferulæ ſunt admovendæ.

Canales, qui cruribus fractis ſupponuntur, ſubjici debeant, nec ne, ambigendum mihi videtur. Proſunt etenim, non tamen quantum exiſtimant qui eos ſupponunt. Nam neque in quiete, ut putant, crus continent, neque dum reliquum corpus in hanc vel illam partem convertitur, canales prohibent quominus crus ſequatur, niſi homo ipſe diligenter advertat. Quin etiam durum videtur & aſperum lignum ſubjici, niſi ſimul molle aliquid in ipſum imponatur. Maximè tamen eſt uſui, cum ſtratum ſubſternitur, ac dum ad deſidendum æger progreditur. Poteſt igitur cum canali (vel gloſſocomo) & ſine eo, benè vel malè res confici.

Tibiæ

Tibiæ oſſa quadraginta diebus, ſi rectè curentur, firmantur. Femur verò quinquaginta diebus firmatur.

Imprimis confert noſſe, quâ ratione faſciæ initium injiciendum ſit, & quâ parte maximè comprimendum, quantum item conferat, ſi quis faſciæ initium rectè circumdet, & quâ parte maximè convenit, comprimat; tum quantum detrimenti ſequatur, ſi neque quis probè faſciæ initium circumjiciat, neque quâ maximè parte convenit, ſed hinc & inde comprimat.

Turpe eſt, & ab arte abhorrens, aliquid molientem in ipſo artificio deficere.

Ex omnibus machinamentis, quæ convenienter ad uſum homines comminiſcuntur, violentiſſima hæc tria exiſtunt, aſelli circumactio, per vectem molitio, & cunei adactio. Negligenda non eſt per vectes molitio: Hâc ſiquidem ratione aut nullâ aliâ, oſſa in ſuas ſedes reconduntur.

Repoſito oſſe, multo magis excitabitur nervorum diſtentio quam non repoſito; quod probè noſſe convenit. Etenim ſi repoſito oſſe, nervorum diſtentio ſupervenit, in anguſto ſpes eſt. Præſtatque, ſi id ſinè moleſtiâ fieri poſſit, os retro compellere. Neque enim his, quæ plus juſto laxiora ſunt, nervorum diſtentiones accedunt, ſed his quæ magis intenduntur.

Nullus articulus, ac minimè omnium cubitus, dum febris adeſt, in ſuam ſedem compellendus eſt.

---

## De Articulis.

### Περὶ ἄρθρων.

HUMERI articulum, uno modo, in alam videlicet, excidere vidi, nunquam autem in ſuperi-

periorem aut exteriorem partem. Non tamen excidat, nec ne, contenderim; licet de eo aliquid dicere poſſim. Verum neque in priorem partem unquam vidi, nec excidere poſſe exiſtimo.

Humerus calce reponitur, in alæ cavum priùs immittendo rotundum aliquid, velut parva pila & dura. Niſi enim tale quid indatur, ad brachii caput calx pervenire nequit. Eſt & alius reſtituendi modus, cum in erecti & ſtantis humerum, æger manu apprehenſus ſuſtollitur. Alius repoſitionis modus per tranſverſum in ſcala lignum rectè obitur. Piſtillo quinetiam quidam humerum in ſuam ſedem compellunt. Sed omnium optimus reponendi modus eſt per machinam ἄμβην dictam.

Multarum rerum experientiam medicum habere oportet, ac certè etiam frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem evenire conſuevit: Nam & juſto laxiorem articulum frictio vincire, & juſto duriorem ſolvere poteſt.

Non ſatis eſt artem tantum ratione noſſe, ſed & in uſum exercitatione traducenda eſt.

Manus articuli ſi intrò luxentur, digiti inflecti, ſi extra, intendi nequeunt. Ut reſtituantur, collocentur digiti ſuper ſcamnum, & in diverſas partes diſtendantur: Quod extat ex oſſe, vel prominentiori palmæ parte, aut calce, ſimul repellatur, & in anteriorem & inferiorem partem urgeatur: Ab inferiore verò parte, juxta os alterum, molle aliquid in tumorem ſublatum, ſi ſuperiore quidem parte extat, manui converſæ, ſin inferiore, ſupinæ eſt ſupponendum. Curatio linteis perficitur.

Digiti articulus ubi exciderit, facilè quidem videtur. Reſtituitur verò in directum contendendo, & quod eminet propellendo, contrarium autem in alteram partem impellendo. Curatio faſciis fit & linteis.

Optima medicina interdum eſt, medicinam non facere.

Tur-

Turpe eſt cum in omni arte, tum verò in arte medendi, vel maximè poſt multum exhibitum negotium, multum apparatum, multam de ſe excitare opinionem, tandemque nihil opis adferre.

Femoris articulus ubi coxendice excidit, quatuor in partes promovetur, in interiorem quidem ſæpiſſimè, deinde in exteriorem, interdum verò in poſteriorem, & anteriorem, ſed raró.

Quibus interiorem in partem exceſſit, iis crus alteri collatum, longius duabus de cauſis merito apparet. Oſſi enim quod à coxendice procedit, & ad ſuperiorem pectinis partem fertur, femoris caput inſidet, & articuli cervix in acetabulo fertur; rurſus exteriore parte nates excavatur: Summa item femoris pars ad genu, & tibia ſimiliter, ac pes in exteriorem partem ferri coguntur.

Qui ad perfectum incrementum nondum devenere, iis ſi prolapſus articulus non reconditur, femur, tibia, & pes breviora evadunt. Neque enim iis oſſa æque in longum augentur, verum breviora fiunt, ac præcipue femur.

Ferunt nonnulli, Amazonas maſculam ſuam prolem ſtatim ab infantia, partim ad genua, partim ad coxendices, luxare conſueviſſe, quo videlicet claudi fierent, ne mares fœminis inſidias tenderent, & ut iis ad manuarias operas uterentur.

At quibus in exteriorem partem femoris caput exceſſit, iis crus juxta alterum extenſum, meritò quidem brevius apparet. Exteriore autem parte, nates in gibbum magis extumeſcit. Extrema verò femoris pars ad genu, & tibia, & pes introrſum ſpectare conſpiciuntur. Quibus jam adultis luxatus articulus reconditus non fuerit, iis crus totum brevius conſpicitur, neque ingreſſu terram calce contingere poſſunt.

Prædictiones laude dignæ ex eo exiſtunt, quod dignoſcimus quonam, & quânam ratione, aut quando, res quæque exitum habitura ſit, ſive eo tendat ut curationem recipiat, ſive curationis ſpem adimat.

Quibus tibiæ oſſa luxata, accedente vulnere, commiſſura, quæ eſt ad pedem penitus eminent, ea ſive intro, ſive extra vergant, minimè reponenda ſunt, ſed ſinenda. Id enim manifeſtò noſſe oportet, eos, quibus iſta repoſita permanſerint, interituros, paucisque diebus duraturos. Convulſione namque ſublati pauci diem ſeptimum ſuperant. Sed & pes & tibia ad gangrænam deveniunt, eaque ſic affore certo noſſe convenit. Quod ſi neque repoſita, neque ab initio tentata fuerint, eorum plerique ſuperſunt.

Eadem quoque ratio eſt, ubi cubiti oſſa ad manus articulum, facto vulnere, vel interiorem in partem vel exteriorem emineant. Certo enim tenendum eſt, eum cui recondita oſſa permanſerint, ſuprapoſito mortis genere, intrà paucos dies interiturum. Eadem ratio eſt in reliquis articulis, ſi cum vulnere luxentur. Ea omnia ſi reconduntur, mortem, non repoſita, ſpem ſalutis afferunt. At iis qui evadunt claudicatio adeſt.

## De Capitis Vulneribus.

*Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων.*

TOTIUS capitis os id tenuiſſimum, & maximè imbecillum quod ad ſinciput eſt, idque quam minimam & tenuiſſimam carnem hâc capitis parte in ſe habet, cerebrumque plurimum eo loco ſubeſt. Cumque hæc ita ſe habeant, ab ictu, os hâc capitis parte magis colliditur, frangitur & me-

medium deſidit, ſub eoque caſu magis moriuntur ægri, ægriuſque curantur, & mortem evitant, quam ſi quâlibet aliâ capitis parte iſtud accidat.

Ex vulnere capitis, quâcunque parte acceptum ſit, ubi alioqui ex vulnere quis fuerit periturus, hieme quam æſtate diutius vivit.

Fracturarum oſſium capitis quinque ſunt genera: ῥωγμὴ & ῥῆξις, rima ſeu fiſſura, φλάσις & θλάσις, contuſio ſeu colliſio, ἔσφλασις ſeu ἔνθλασις depreſſio, ἕδρη, ſedes, & ξυμφορὰ, infortunium.

Capitis ulcus nulla re madefaciendum, ac ne vino quidem, aut quam minimum.

In capitis ſectione, cæteræ quidem capitis partes tuto ſecari poſſunt, tempus verò ſecari non debet; nervorum enim diſtentione prehenditur qui ſectus eſt. At ſi ſiniſtra tempora ſecta fuerint, dextra convulſio prehendit. Sin ad dextra ſectio fuerit, ſiniſtra convelluntur.

Poſtquam os ſcalpro eraſeris, ſi quidem oſſis vulnus ad ſectionem tendere videatur, intrà triduum ad ſectionem veniendum, neque id ſpatium citra ſectionem ſuperandum, idque præcipue ſi calida anni tempeſtas fuerit.

Ubi quis ex capitis vulneribus periturus eſt, neque ullâ ratione ſervari poteſt; his ſignis hoc dignoſcere poteſt. Convulſio pleroſque invadit in aliâ corporis parte, ſi in dextrâ parte fuerit vulnus, ſiniſtra convellitur, & è contra, ante decimum, quartum diem hieme plerumque febris invadet, æſtate verò poſt ſeptimum. Quod ubi contigerit, ulcus coloris expers evadit, ex eoque ſanies parva effluit, & quod in eo inflammatum eſt, emoritur, glutinoſumque fit, ac ſalſamentum refert, colore fulvum & aliquantulum lividum, tuncque os corruptione vitiari incipit, & nigreſcit, læve exiſtens, ad extremum autem ſubpallidum & albicans eva-

 dit.

dit. Cum verò jam purulentum extiterit, puſtulæ in linguâ exoriuntur, & cum delirio mors contingit.

Inter ſecandum capitis os, ubi parum abeſt ut totum os ſectum ſit, jamque os labat, ab ipſa ſectione deſiſtendum, permittendumque ut os ſponte ſuâ diſcedat; ſecto enim oſſi & inter ſecandum relicto, mali nihil contingere poteſt. Inter ſecandum etiam terebra ſæpiùs, ne os incaleſcat, auferenda, & in aquam frigidam demergenda.

---

## SECTIO SEPTIMA.

Continens Τὰ ἐπίμικτα.

### Liber Primus.

### De Morbis Epidemicis.

Ἐπιδημιῶν, τὸ πρῶτον.

---

### Sectio Secunda.

CONCOCTIONES celeritatem judicationis, & ſecuritatem ſalubrem (certam ſalubritatem) ſignificant.

Præterita diſcito, præſentia cognoſcito, prædicito futura; hæc meditator.

Duo circa morbos elaboranda ſunt, ut proſis, aut non noceas.

Ars ex tribus conſtat, morbo, ægroto, medico artis miniſtro; adverſari morbo ægrotum cum medico oportet.

Sectio

## Sectio Tertia.

QUIBUSDAM icterus ſexto die accidit, ſed hos aut per urinam purgatio, aut alvus turbata juvabat, aut larga ſanguinis è naribus profuſio. *Sect. 2.*

Cum febres ardentes inciperent, ſignificabant quibus lethalia impenderent: Statim enim incipientibus, febris acuta, parum rigebant, inſomnes, anxii, ſitibundi, faſtidioſi, paulum exudantes circa frontem, & claviculas, ſed nullus per totum: Multum delirabant, timores, triſtitiæ, extrema ſubfrigida, pedes extremi, præcipue autem manus: Acceſſiones diebus paribus; plurimis quarto die dolores maximi, & ſudores plurimum ſubfrigidi, & extrema, jam non recaleſcentia, ſed livida, ſubfrigida permanebant, neque amplius ſitiebant. Adhuc his urinæ nigræ, tenues, paucæ, & alvi ſiſtebantur, neque fluebat ſanguis ex naribus ulli eorum quibus hæc accidebant, ſed paucus ſtillavit: Nulli horum res venit ad recidivam, ſed ſexto die mortui ſunt cum ſudoribus.

In hac conſtitutione (quæ magna ex parte fuit frigida & ſicca) ex quatuor præcipue ſignis ſervabantur: Quibuſdam enim ex naribus ſanguis fluebat, aut per veſicam multa urina, multum ſedimentum & bonum habens, procedebat; aut perturbata alvo, bilioſa tempeſtivè excernebant, aut dyſenterici fiebant. Multis autem contigit non ex uno ſupraſcriptorum ſignorum judicari, ſed plurimus per omnia excurrere, & videri habere gravius. Servabantur autem omnes quibus hæc contigerunt. Fœminis autem & virginibus contigebant omnia anteà ſcripta ſigna: Quibus autem horum aliquid benè fiebat, aut muliebria largiter ap-

apparebant, per hæc ſervabantur, & judicabantur: Et nullam novi mortuam earum quibus horum aliquid benè fiebat. Philonis namque filia, cum liberaliter ex naribus ſanguis effluxiſſet, quod 7mo die intempeſtivè cœnaſſet, mortem obiit.

Moriebantur plurimi ex his morbis ſexto die, velut Epaminondas, Silenus & Philiſcus Antagoræ filius.

*Sect. 3.* Videndæ ſunt quæ fiunt morborum viciſſitudines, & ex quibus, in quos, ſuccedant.

Quæ diebus paribus exacerbantur, paribus judicantur, quorum autem paroxyſmi in imparibus fiunt, judicantur in imparibus.

Febrium omnium tutiſſima eſt quartana, placidiſſima & longiſſima. Non enim ſolum per ſe ipſa talis eſt, verum etiam ab aliis magnis morbis vindicat. Septimana longa eſt, non tamen lethalis. Nonana hâc adhuc longior, ſed non lethalis. Tertiana exacta celerem habet judicationem, neque lethalis eſt. Quintana omnium eſt peſſima: Hæc enim ante tabem, aut jam contabeſcentibus, ubi ſupervenerit, perimit. Semitertiana etiam præcipue lethalis.

## Ægroti Quatuordecim.

### Primus Ægrotus.

PHILISCUM qui propè murum decumbebat, primo die febris acuta invaſit, ſudavit per noctem laborioſe, 2do omnia exacerbata ſunt: Veſperi verò poſt clyſterem benè habuit, noctem quiete tranſegit. Tertio mane & uſque ad meridiem vide-

videbatur eſſe ſine febre. Ad veſperam verò febris acuta invaſit cum ſudore & ſiti; exaruit lingua. Minxit nigrum. Nox laborioſa. Non dormivit. Omninò deliravit. Quarto, omnia exacerbata ſunt, urinam nigram reddidit, noctem habuit minus moleſtam & urinas melioris coloris. Quinto, circa meridiem, parum de naribus ſtillavit ſincerum. Urinæ variæ, habentes pendentia quædam rotunda, genitali ſemini ſimilia, ſparſa, non ſudavit. Suppoſita glande, flatuoſa pauca exierunt. Noctem laborioſe tranſegit. Somni exigui, verba cum delirio. Omnia extrema frigida non amplius recaleſcentia; minxit nigra. Dormivit parum. Sub diem obmutuit. Sudavit frigidum. Extrema livida. Ad meridiem obiit ſexto die. Huic ſpiritus ad finem uſque velut recordanti, (Foëſio intro revocanti & ingeminanti) rarus & magnus fuit. Splen intumuit tumore rotundo. Sudores frigidi uſque ad finem. Paroxyſmi paribus diebus.

---

## Ægrotus Secundus.

Silenum qui in Platamone habitabat juxta Eualcidis ædes, ex laboribus, compotationibus & exercitationibus intempeſtivis, ignis ( πῦρ ) *i. e.* febris vehementiſſima prehendit. Cepit autem lumborum dolore & capitis gravitate laborare cum cervicis diſtentione. Ex alvo primo die, bilioſa, ſincera, ſpumoſa, abundè colorata, & multa fluebant. Urinæ nigræ, nigram hypoſtaſin habentes. Siticuloſus. Lingua arida. Nocte nihil dormivit. Secundo, febris acuta, dejectiones plures, tenuiores, ſpumoſæ, urinæ nigræ. Noctem difficulter tulit, parum deliravit. Tertio, omnia exacerbata ſunt: Hypochondrii contentio utrinque ad umbilicum promiſſa, ſubmollis. Dejectiones tenues, ſub-

ſubnigræ, urinæ turbatæ, nigræ. Nocte nihil dormivit. Verba multa, riſus, cantus, non poterat ſe continere. Quarto cum iiſdem. Quinto, dejectiones ſinceræ, bilioſæ, læves, valde pingues, urinæ tenues, pellucidæ, paucæ. Mente conſtitit. Sexto circa caput parum ſudavit. Extrema frigida, livida. Magna jactatio. Nihil demiſit alvus. Urinæ ſuppreſſæ ſunt. Febris acuta. Septimo die ſine voce. Extrema non amplius recaluerunt. Minxit nihil. Octavo, ſudor frigidus emanavit è toto corpore. Exanthemata cum ſudore, rubra, rotunda, parva, velut vari permanebant, nec faciebant abſceſſum. Ex alvo irritatione parva, ſtercora tenuia, velut cruda, multa reddebantur cum dolore. Mingebat cum dolore, mordacia, ſincera, pauca. Recaleſcebat, ſomni leves, comatoſi, obmutuit. Urinæ tenues perſpicuæ. Nono cum iiſdem. Decimo potum non capiebat. Comatoſus, ſomni autem tenues erant, & à ventre ſimilia prodibant. Mingebat confertim craſſum, ſubſidens. Sedimentum (κριμνώδης) farinæ ſimile, album. Extrema rurſum frigida. Undecimo obiit. A principio huic uſque ad finem, ſpiritus magnus & rarus, hypochondrii palpitatio perpetua; circiter viceſimum ætatis annum agebat.

---

## Ægrotus Tertius.

HEROPHONTEM corripuit febris acuta, à ventre pauca, qualia per teneſmum ſolent, inter initia egerebantur. Poſt hæc tenuia dejecit, bilioſa, copioſa. Somni non aderant. Urinæ nigræ, tenues. Quinto die mane ſurditas. Exacerbabantur omnia. Lien intumeſcebat. Hypochondrii contentio. Ex alvo pauca nigra exibant. Deſi-

Deſipuit. Sexto deliravit. Sub noctem ſudor, refrigeratio, delirium permanebat. Septimo circumfrigebat. Siticuloſus fuit. Deſipiebat. Ad noctem rediit in mentem: dormivit. Octavo, febricitavit, lien ſubſidebat, intelligebat omnia. Doluit ad inguen, primumque tumor ortus eſt ſecundum rectitudinem lienis. Deinde dolores in ambas tibias deciderunt. Noctem facilè tulit. Urinæ melioris coloris, ſubſidentiam habebant exiguam. Nono ſudavit, judicatus eſt. Intermiſit. Quinto repetiit. Statim autem ſplen intumuit. Febris acuta. Rurſuſque ſurditas. Poſt recidivam tertio ſplen ſubſedit. Surditas minor. Crura dolebant. Noctu ſudavit. Judicatus circa 17, neque deliravit in recidiva.

## Ægrotus Quartus.

IN Thaſo, Philini uxorem quæ filiam pepererat cum ex naturæ præſcripto purgationes procederent, & alia leviter tranſegiſſet, decimo quarto poſt partum die, febris ardens cum rigore corripuit. Huic in initio oris ventriculi dolor contigit, & in hypochondrio dextro. Dolores muliebrium locorum. Purgatio ceſſavit. Appoſito autem balano vel peſſo, hæc leviora ſunt facta. Capitis verò & colli & lumborum dolores permanebant. Somni non aderant, extrema frigida, ſiticuloſa. Venter uri videbatur. Pauca dejecit. Urinæ tenues & per initia decolores. Sexto die ad noctem deliravit multa, rurſuſque ad mentem rediit. Septimo ſiticuloſa. Dejectiones bilioſæ, coloratæ. Octavo riguit. Febris acuta. Convulſiones multæ cum dolore. Multum deliravit. Glande ſubdita ad deſidendum exſurrexit, multaque dejecit cum fluxu bilis. Somni non aderant.

Nono

Nono convulſiones. Decimo nonnihil ſapuit. Undecimo dormivit. Omnium recordata eſt: Sed ſtatim rurſus deliravit. Minxit autem cum convulſionibus confertim multum & raró (niſi admonita) craſſum, album, quale fit in urinis ſubſidentibus cum perturbantur. Repoſitum per multum tempus non ſubſidebat. Color & craſſities qualis in jumentis. Decimoquarto die totum corpus palpitationes occupârunt. Verba multa. Paululum mente conſtitit, ſed confeſtim rurſus deſipuit. 17mo. obmutuit. 20. obiit.

---

## Ægrotus Quintus.

Epicratis uxorem, quæ decumbebat prope Archegetem, vicinam jam partui, rigor fortis apprehendit. Non incaluit ut ferebant; ſequenti die eadem adfuerunt. Tertio die peperit filiam, & alia omnia ſecundum rationem proceſſerunt. Secundo die poſt partum apprehendit eam febris acuta, cordis & muliebrium locorum dolor. (Inſomnis erat.) Subdito peſſo hæc facta ſunt leviora. Capitis autem & colli & lumborum dolor invaſit. A ventre pauca bilioſa, tenuia, ſincera reddidit. Urinæ tenues, ſubnigræ. Sexto veró poſtquam eam febris arripuit, ſub noctem deliravit. Septimo omnia exacerbata ſunt. Sine ſomno deliravit, ſiticuloſa: Dejectiones omnes bilioſæ, ſurbrubæ. Octavo riguit; dormivit copioſius. Nono cum iiſdem fuit. Decimo, crura cum labore dolebant, cordis (oris ventriculi) rurſus dolor invaſit, cum capitis gravitate, non deliravit, dormivit magis, venter reſtitit. Undecimo (ſudavit) minxit urinas melioris coloris, ſubſidentiam habentes copioſam, melius ſe habuit. Decimo quarto riguit. Febris acuta. Decimo quinto

quinto vomuit bilioſa, flava, ſubcrebra, ſudavit, ſine febre fuit: Per noctem autem febris acuta; urinæ craſſæ albam habentes ſubſidentiam. 16, exacerbationem nocte habuit, & cum difficili tolerantia, non dormivit, deliravit. 18, Siticuloſa: Lingua exaruit. Non dormivit. Deliravit multum, dolebant ei crura. Ad diem autem 20 mane parum riguit. Comatoſa, quieta, dormivit, vomuit bilioſa pauca & nigra, ſub noctem ſurda facta eſt. Circa 21, lateris ſiniſtri gravitas undique cum dolore infeſtavit: parum tuſſiit. Urinæ autem craſſitiem habentes, turbidæ, ſubrubræ, repoſitæ non ſubſidebant. Cetera verò levius habebat, non ſine febre. Statim à principio, in faucibus dolorem & ruborem habuit, & gurgulionem revulſum, fluxio acris, mordax, ſalſa uſque ad finem perſeveravit. Circa 27, ſine febre fuit. Urina habuit ſedimentum. Latus nonnihil dolebat. Circa 34, febris eam corripuit. Venter bilioſis turbatus eſt. 40, vomuit pauca bilioſa. Judicata eſt perfectè, & à febre liberata eſt.

---

## Ægrotus Sextus.

CLEONACTIDEM, qui ſupra Heracleum decumbebat (πῦρ) febris ardens corripuit incerta periodo. A principio dolor capitis & ſiniſtri lateris adfuit, cæterorumque membrorum, perinde ac ex laſſitudine, labores. Febriles exacerbationes ſubinde & ſine ordine invadebant. Sudores quidem nunc aderant, nunc minime. Maxima ex parte incidebant paroxyſmi in dies decretorios præcipue. Circa 24, frigeſcebant ei (Valeſio ἐπόνησεν, doluerunt) extremæ manus. Vomuit flava, bilioſa, ſatis multa, paulo poſt virulenta, quibus

bus omnibus ſublevatus eſt. Circa 30 diem cepit ſanguis fluere ex utrâque nare. Et hæc erraticè & paulatim ad judicationem uſque. Non abhorruit a cibo, neque ſitiit per totum tempus, neque ſomno caruit. Urinæ tenues, non tamen ſine colore. 40 autem, minxit ſubrubra, ſedimentum multum ſubrubrum habentia. Sublevatus eſt. Poſt hæc variarunt urinæ, nunc quidem ſedimentum habebant, nunc non. 60, urinis ſedimentum multum & album & læve adfuit. Remiſſa ſunt omnia. Febris intermiſit. Urinæ rurſus tenues, ſed boni coloris. 70, ſine febre fuit. Intermiſit dies decem. Octogeſimo riguit. Febris eum arripuit acuta, ſudavit multum. Urina habuit ſedimentum rubrum, læve, perfecte judicatus eſt.

---

## Ægrotus Septimus.

*Æger octavus.*

ERASINUM, qui prope Bootæ torrentem habitabat, febris ardens poſt cœnam corripuit; noctem perturbatè tranſegit, diem primum quietum, noctem moleſtam habuit. Secundo omnia exacerbata ſunt, ſub noctem deliravit. Tertium laborioſè tranſegit, deliravit multum. Quartus fuit moleſtiſſimus. Noctè autem nihil dormivit. Inſomnia aderant & cogitationes. Deinde pejora & magna & periculoſa, timor, difficilis tolerantia. Quintò manè recreatus eſt. Intelligebat omnia. Multum verò antè meridiem furiit, continere ſe non poterat. Extrema erant frigida, ſublivida. Urinæ crudæ. Mortuus eſt ſub ſolis occaſum. Huic febres ad finem uſque cum ſudore erant. Hypochondria ſublimia (μετέωρα) contentio cum dolore. Urinæ nigræ habentes ſuſpenſiones rotundas, nec ſubſidebant, ex ventre autem reddebat

reddebat ſtercus. Sitiebat uſque ad finem, non tamen vehementer. Convulſiones multæ cum ſudore circa mortem uſque ad finem.

---

## Ægrotus Octavus.

Metonem febris vehemens corripuit cum lumborum gravitate & dolore. 2do. Cum multum aquæ biberet, alvus benè egeſſit. 3tio. Capitis gravitas; dejectiones tenues; bilioſæ, ſubrubræ. 4to. Omnia exacerbata ſunt. Fluxit à dextrâ nare ſanguis paululum bis, noctem laborioſè tranſegit. Dejectiones quales tertio die. Urinas nigras habebat; in quibus pendebant ſubnigra ſparſa. Non ſubſidebant. 5to. Copioſè ſanguis fluxit ſincerus ex nare ſiniſtrâ. Sudavit. Judicatus eſt. A judicio inſomnis erat, delirabat. Urinæ tenues, ſubnigræ. Capitis perfuſione uſus eſt. Dormivit. Mente conſtitit. Morbus non repetiit. Sed fluxit ſanguis ſæpe poſt judicium.

*Æger ſeptimus.*

---

## Ægrotus Nonus.

Critoni in Thaſo erecto & ambulanti pedis pollex vehementer dolere cœpit. Decubuit eodem die, horreſcens, faſtidioſus, parum incaleſcens. Nocte deliravit. 2do. Tumor per totum pedem & uſque ad talum ſubrubens & cum contentione. Puſtulæ nigræ. Febris acuta. Inſaniit. A ventre verò mera bilioſa copioſa effluxerunt. Mortuus eſt a principio ſecundo die.

## Ægrotus Decimus.

Clazomenium, qui decumbebat juxta puteum Phrinichidæ, febris vehemens corripuit. A principio dolebant illi caput & collum & lumbi. Statim ſurditas accidit. Somno carebat. Febris acuta corripuit eum. Hypochondrium attollebatur cum tumore, ſed contentione exigua. Lingua arida. 4to. Per noctem deliravit. 5to. Cum dolore omnia ſunt exacerbata. Circa undecimum autem nonnihil remiſſa. Ex ventre ab initio, & uſque ad 14, multa tenuia aquei coloris reddebat. Quod ad dejectiones attinet, cum bona tolerantia tranſigebat. Deinde venter reſtitit. Urinæ uſque ad finem tenues quidem, boni autem coloris, & multam habebant ſuſpenſionem diſperſam; non ſubſidebant. 16. Minxit paulo craſſius, quod habebat exiguam ſubſidentiam. Sublevatus nonnihil eſt. Melius ſibi conſtitit. 17. Rurſus tenues fluxerunt. Secundum utramque aurem tumor cum dolore ortus eſt. Somno carebat. Delirabat. Crura illi dolebant. 20. Sine febre, judicatus eſt. Non ſudavit. Omnia intelligebat. Circa autem 27, coxæ dextræ fortis dolor ortus eſt, qui cito ſedatus eſt. Qui vero ad aures tumores, neque ſubſidebant, neque ſuppurabant, dolebant tamen. 31. Ex diarrhœa multa aquoſa prodierunt, cum excrementis dyſentericis. Urinas craſſas minxit. Subſederunt qui circa aures tumores. 40. Doluit dexter oculus. Videbat obtuſius. Rediit ad ſtatum.

Ægrotus

## Ægrotus Undecimus.

DROMEADÆ uxorem, quæ filiam prepererat, & aliis omnibus ſecundum rationem procedentibus, 2do die rigor accepit. Febris acuta. Cepit primo dolere circa hypochondrium, cum faſtidio, horrore & inquieta corporis jactatione. Sequentibus diebus non dormivit. Spiritus magnus & rarus, ſubito revulſus & retractus. 2do, ab eo quo riguit, ex alvo bene proceſſerunt ſtercora. Urinæ craſſæ, albæ, turbidæ, quales fiunt ex ſubſidentibus cum repoſitæ per multum tempus perturbantur. Non ſubſidebant. Noctu non dormivit. 3tio. Circa meridiem cum rigore febris acuta corripuit. Urinæ ſimiles. Hypochondrii dolor. Faſtidioſa. Noctem difficulter tulit. Non dormivit. Sudor accidit per totum corpus frigidus. Cito autem recaluit. 4to. Circa hypochondrium nonnihil ſublevata eſt: Capitis vero gravitas cum dolore. Levi ſopore detenta eſt. Paucus è naribus ſanguis ſtillavit. Lingua arida. Siticuloſa erat. Urinæ tenues, oleoſæ. Parum dormivit. 5to. Sitibunda, faſtidioſa. Urinæ ſimiles. Ab alvo nihil dejecit. Circa meridiem multum deliravit, & rurſus citò parum rediit ad mentem. Surrexit, mox ſopore correpta eſt. Refrigeratio exigua. Nocte dormivit, deliravit. 6to. Mane riguit, cito recaluit. Toto corpore ſudavit. Extrema frigebant. Deliravit. Spiritus magnus & rarus. Paulo poſt convulſiones à capite cœperunt. Subito mortua eſt.

## Ægrotus Duodecimus.

HOMO quidam incaleſcens largius cœnavit & potavit; nocte vomuit omnia, febris acuta corripuit cum hypochondrii dextri dolore. Phlegmone ſubmollis ex externa parte (alii ex interna parte.) Noctem difficulter tulit. Urinæ initio rubræ craſſitiem habentes. Repoſitæ non ſubſidebant. Lingua arida. Non valde ſiticuloſus. 4to. Febris acuta corripuit, cum omnium membrorum dolore. 5to. Minxit læve, oleoſum, multum. Febris acuta perſeveravit. 6to. Veſperi multum deliravit. Neque nocte dormivit. Septimo omnia exacerbata ſunt. Urinæ ſimiles. Verba multa proferebat, nec ſe continere poterat. Ab alvo autem cum irritatione exierunt humida, turbata, cum lumbricis. Nox ſimiliter laborioſa. Mane, poſt rigorem, febris corripuit acuta. Sudavit multum, ſine febre fieri viſus eſt. Non multum dormivit. Ex ſomno refrigeratio accidit & ſputatio. Veſperi multum deliravit. Paulo poſt vomuit nigra, pauca, bilioſa, 9. Refrigeratio. Deliravit multum, non dormivit. 10. Ei crura doluerunt. Omnia exacerbata ſunt. Deliravit. Undecimo, mortuus eſt.

---

## Ægrotus Decimus Tertius.

MULIEREM quæ decumbebat in littore, trimeſtri fœtu gravidam, febris vehemens invaſit. Statim cœperunt dolere lumbi. Tertio

tio die doluit collum & caput ſecundum claviculam & dextram manum. Citò autem lingua privata eſt voce, dextra manus elanguit cum convulſione apoplectico modo. Deliravit omnino. Noctem difficulter tulit. Non dormivit. Venter turbatus eſt bilioſis, paucis, ſinceris. Quarto, lingua privata eſt voce. Convulſio eorundem, dolor omnium membrorum permanebat, circa hypochondrium tumor aderat cum dolore. Non dormivit. Deliravit omnino. Venter turbatus. Urinæ tenues non boni coloris. Quinto, febris acuta corripuit cum hypochondrii dolore. Deliravit omnino. Dejectiones bilioſæ. Per noctem ſudavit, & febre liberata eſt. Sexto, mente conſtitit. Omnia ſublevata ſunt. Circa claviculam ſiniſtram dolor permanebat. Stiticuloſa. Urinæ tenues. Non dormivit. Septimo, tremor accidit, levi ſopore & delirio detenta eſt parvo. Dolores ſecundum claviculam & brachium ſiniſtrum permanebant. Alia verò ſublevata ſunt. Omnia intelligebat. Tribus diebus eam reliquit febris. Undecimo rediit, & rigore ſuborto febris eam corripuit vehemens. 14. Vomuit bilioſa, flava, copioſa. Sudavit. Sine febre. Judicata eſt non ſine dolore ex iiſdem paſſionibus.

---

## Ægrotus Decimus Quartus.

Melida, quæ decubuit juxta templum Junonis, cœpit caput & collum & pectus vehementer dolere. Statim eam corripuit febris acuta. Menſtruus ſanguis paucus apparuit. Do-

lores omnium horum continui erant. Sexto, ſopor occupavit cum faſtidio, horrore & malarum rubore. Parum deliravit. Septimo, ſudavit. Febris intermiſit. Permanebant dolores. Reverſa eſt. Somni pauci, urinæ uſque ad finem, boni quidem coloris, ſed tenues. Dejectiones tenues, bilioſæ, mordaces, valde paucæ, nigræ, fœtidæ prodierunt. In urinis ſubſidentia alba, lævis. Sudavit. Judicata eſt perfecte undecimo.

---

E P I-

# EPIDEMIORUM

## Liber Secundus.

### Sectio Prima.

IN ardoribus ſine pluvia, maxima ex parte abſque ſudore febres contingunt. In his ſi tenuior pluvia guttatim ſtillaverit, copioſiores ſudores ſtatim in febribus fiunt.

Febres ardentes æſtate magis graſſantur.

Ver in univerſum ſaluberrimum eſt, & minime lethale.

Quæ judicant in melius, ne ſtatim appareant.

Judicatoria non judicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis judicationis.

Quæ præmaturius judicantur, cum cruda ſunt omnia, recidivas portendunt, ſin minus, acriſiam. Fluxus ſanguinis largi ex naribus ſolvunt multa, ut Heragoræ. Non agnoſcebant medici, (*i. e.* judicatorium, ſed malum & noxium putabant.)

### Sectio Secunda.

AQUA quæ celeriter caleſcit & celeriter frigeſcit, ſemper levior eſt. *Aph.* 16. *ſect.* 5.

Cuidam coxa dolebat antequam conciperet; poſtquam autem concepit, non amplius doluit. Vigeſimo die a partu rurſum doluit, peperit igitur maſculum.

Hieroni judicatio facta eſt decimo quinto die, (hoc rarum, ideo ab Hippocrate notatum.)

## Sectio Tertia.

*Lib.* 6. *Sect.* 2. *Aph.* 9.

OSCITATIONES aſſiduas, longa ſpiratio ſanat. Iis qui non bibunt, aut ne vix quidem, brevis ſpiratio plurimum confert.

*Aph.* 12. *Sect.* 2.

Quæ relinquuntur in morbis poſt criſin, recidivas facere ſolent.

Quarto die facti ſanguinis è naribus fluxus, difficilem faciunt judicationem.

*Lib.* 6. *Sect.* 2. *Aph.* 14.

Quæ febres diem unum intermittentes, altero ſuperrigent, judicatione ad ſeptimum circuitum terminantur.

## Sectio Quarta.

*Lib.* 6. *Epid. Sect.* 4. *Aph.* 11.

IN Æno qui leguminum eſu continenter utebantur mares & fœminæ, crurum impotentia laborabant. Rurſus etiam qui orobum comedebant, genuum dolore torquebantur.

## Sectio Quinta.

QUICUNQUE rufi ſunt & acuto naſo, ac parvis oculis, ii maligni ſunt: Qui vero rufi

ruſi, ſimi, & magnis oculis, boni. Vocis gracilitatem ſolvit varix ad ſiniſtrum & dextrum teſtem ſubortus; abſque horum altero fieri non poteſt, ut ſolvatur.

Steriles fovere, ac pharmaco uti oportet.

Qui repente voce privantur, ſi ſine febre ſint, iis venam ſecare oportet.

Si hydropicum tuſſis corripiat, malum. *Aph* 35. *Sect.* 6.

Si quis ſtatim animo linquatur, calidis omnibus uti debet; ſin minus, vinum bibere, & cibis repleri.

Si auris doleat, lacte utatur.

Oris ventriculi morſum, merum in pane, calido exhibitum, ſanat.

Vomitus ſolvitur exhibito aquæ calidæ potu, ut vomat æger.

Niſi die legitimo recedat febris, neceſſe eſt redeat. *Lib. de locis in homine.*

---

## Sectio Sexta.

LONGÆVI plures dentes habent.

Balbi, celeri lingua præditi, melancholici, bilioſi & iracundi ſunt.

Qui magnum caput, oculos nigros & magnos, naſum craſſum & ſimum habent, ii boni ſunt.

Prædicere mortem aut vehementes dolores, medico decorum eſt.

Numerorum tertius validiſſimus eſt.

Cynanchen & opthalmiam venæ ſectio curat.

Mulieri menſtrua ut cohibeas, cucurbitulam maxi- *Aph.* 50. *Sect.* 5.

maximam ſecundum mammam affigere oportet.

Trimeſtris fœtus omnia habet manifeſtè figurata.

Urinæ ſtillicidium ſolvit venæ ſectio.

*Aph* 36. *Sect.* 6. Graviſſimos aurium dolores affixa cucurbitula tollit.

Ad reduvias galla nigra cum melle prodeſt.

# EPIDEMIORUM.

## Liber Tertius.

### Sectio Prima.

#### Ægrotus Primus.

PYTHION, qui habitabat juxta Telluris ædem, hunc cepit tremor à manibus. Primo die, febris acuta, delirium. 2do. Omnia exacerbata ſunt. 3tio. Eadem. 4to. A ventre pauca, mera, bilioſa fluxerunt. 5to. Omnia exacerbata ſunt. Somni tenues, & alvus reſtitit. 6to. Sputa varia ſubrubra. 7mo. Os diſtortum eſt. 8vo. Omnia exacerbata ſunt. Tremores perſeverabant. Urinæ ab initio uſque ad octavum tenues, decolores, ſuſpenſiones

nes habentes nebuloſas. 10. Sudavit. Sputa ſubcocta. Judicatus eſt, & urinæ ſubtenues circa judicium. Quadraginta autem diebus poſt judicium, ſuppuratio facta eſt circa ſedem, & ſtrangurioſus etiam abſceſſus, π. π. ου. μ. υ. probabile eſt, multitudine urinarum, die 40, ſanitatem illi contigiſſe.

---

## Ægrotus Secundus.

HERMOCRATEM qui decumbebat juxta novum murum febris ingens corripuit. Cœpit capitis & lumborum dolore affici, hypochondrium molliter contendebatur. Lingua ab initio aduſta fuit. Statim obſurduit. Inſomnis erat, nec valde ſiticuloſus. Urinæ craſſæ, rubræ, repoſitæ non ſubſidebant. A ventre uſta non pauca exibant. 5to die minxit tenuia, habebant ſuſpenſionem, non ſubſidebant. Sub noctem deliravit. 6to. Ictericus factus eſt. Omnia exacerbata ſunt. Mente non conſtabat. Septimus cum difficili tolerantia. Urinæ tenues, ſimiles. Sequentibus diebus eodem modo ſe habuit. Circa 11 verò, omnia viſa ſunt eſſe ſublevata. Coma incepit. Urinæ craſſæ, ſubrubræ, infra tenues, non ſubſidebant. Placide ratiocinabatur. 14. Sine febre. Non ſudavit. Dormivit. Intelligebat omnia. Urinæ ſimiles. Circa 17, rediit morbus. Incaluit diebus ſequentibus. Febris acuta. Urinæ tenues. Rurſus 20, judicatus eſt, a febre liber. Non ſudavit. Cibum non capiebat per totum tempus. Mente conſtabat. Loqui non poterat. Lingua arida, non ſitiebat. Dormiebat ſoporoſus. Circa

24,

24, calefactus eſt. Alvus humida, multis tenuibus fluens. Sequentibus diebus febris acuta, lingua exuſta eſt. 27. Mortuus eſt. Huic ſurditas ſemper perſeverabat. Urinæ aut craſſæ & rubræ, non ſubſidentes, aut tenues & decolores, ſuſpenſum quid habentes. Cibum capere non poterat. *π. ε. δ. κ. ζ. θ.* i. e. *πιθανὸν ἐξιόντων διαχωρημάτων κ. ζ. θάνατον.* Probabile exeuntibus dejectionibus, 27 mortem accidiſſe.

---

## Ægrotus Tertius.

Qui decumbebat in horto Dealcis, capitis gravitate, & dextri temporis dolore affectus per diuturnum tempus, ex levi occaſione, vehementi febre correptus decubuit. 2do. Ex ſiniſtra nare, paucus & ſincerus ſanguis fluxit. A ventre ſtercora bene exierunt. Urinæ tenues, variæ, ſuſpenſionem habentes minutatim diſperſam, farinam craſſiorem referentes & geniturae ſimiles. 3tio. Febris acuta, excretiones nigræ, tenues, ſpumoſæ, & quæ in dejectionibus ſubſidebant livida erant. Sopore premebatur, difficulter ſurgebat, in urinis ſubſidentia livida, ſubviſcoſa. 4to. Evomuit bilioſa, flava, exigua; paulo poſt æruginoſa. Ex ſiniſtra nare paucus ſincerus ſanguis fluxit. Dejectiones & urinæ ſimiles. Exſudavit circa caput & claviculam. Splen elevatus intumuit. Femoris dolor accidit ſecundum rectitudinem. Hypochondrii dextri contentio ſubmollis. Nocte non dormivit, deliravit aliquantulum. 5to. Dejectiones plures, nigræ, ſpumoſæ, & quæ in dejectionibus ſubſederant, nigræ erant. Nocte non dormivit, deliravit. 6to. Dejectiones nigræ,

græ, pingues, viſcidæ, fœtidæ. Dormivit, mente melius conſtabat. 7mo. Lingua ſicca, ſiticuloſa. Non dormivit, deliravit. Urinæ tenues non boni coloris. 8vo. Dejectiones nigræ, exiguæ, conſiſtentes. Dormivit, intelligebat, ſiticuloſus non valde. 9no. Ex rigore febris acuta corripuit. Sudavit, perfrixit, deliravit. Dexter oculus diſtortus eſt, lingua arida, ſiticuloſus erat, & inſomnis. 10. Eadem. 11. Intelligebat omnia. Febre liberatus erat. Dormivit. Urinæ tenues circa judicationem. Duos dies febris intermiſit. 14. Rediit. Statim per noctem non dormivit; mente motus eſt. Omnino deliravit. 15. Urina turbata qualis fit ex iis quæ ſubſederunt, quum agitantur. Febris acuta; omnino deliravit; non dormivit. Genua & tibiæ dolebant. A ventre autem, glande appoſita, nigra ſtercora exierunt. 16. Urinæ tenues, habebant enæorema nebuloſum; deliravit. 17. Summo mane extremæ partes frigebant; contegebatur. Febris acuta; toto corpore ſudavit; ſublevatus eſt; mente melius conſtabat. Non eſt a febre liberatus; ſiticuloſus; vomuit linioſa, flava, pauca; a ventre autem ſtercora exierunt. Paulo poſt nigra, pauca, tenuia. Urinæ tenues non boni coloris. 18. Mente non conſtabat; ſopore tenebatur. 19. Eodem erat in ſtatu, urinæ tenues. 20. Dormivit. Intelligebat omnia; ſudavit. A febre liberatus eſt. Non ſitivit, urinæ autem tenues. 21. Parum deliravit; parum ſitiebat. Hypochondrii dolor, & circa umbilicum palpitatio uſque ad finem manens occupavit. 24. Urinis hypoſtaſis. Intelligebat omnia. 27. Coxæ dextræ dolor cepit. Urinæ tenues, habentes ſubſidentiam. Alia placidiſſimè ſe habebant. 29. Dexter oculus doluit. Urinæ tenues erant. 40.

Egeſſit

Egeſſit pituitoſa, alba, copioſa. Sudavit multum, & toto corpore. Perfecte judicatus eſt.

## Sectio Secunda.

### Ægrotus Quartus.

In Thaſo, Philiſtes diuturno capitis dolore conflictatus, tandemque ſopore aliquantulum correptus, decubuit. Excitata verò poſt potationem febre, dolor exacerbatus eſt. Nocte incaluit primum. Primo die, vomuit bilioſa, pauca, flava primum. Poſtea æruginoſa plurima. A ventre ſtercora fluxerunt. Noctem difficulter tulit. 2do. Surditas accidit, & febris acuta, cum hypochondrii dextri contentione, quæ in partes internas vergebat. Urinæ tenues, pellucidæ, habentes ſuſpenſum genituræ ſimile. Parum inſanivit circa meridiem. 3tio. Graviter ſe habuit. 4to. Convulſiones acciderunt. Exacerbata ſunt omnia. 5to. Mane mortuus eſt.

### Ægrotus Quintus.

Cherionem qui decumbebat juxta Demænetum, ex potu, febris vehemens corripuit. Statim capitis gravitate cum dolore laboravit.

ravit. Non dormivit. Alvus turbata eſt tenuibus, ſubbilioſis. 3tio. Febris acuta invaſit, et capitis tremor, præcipue labii inferioris. Paulo poſt rigor, convulſiones. Omninò deliravit. Noctem difficulter tulit. 4to. Quievit. Parum dormivit. Deliravit. 5to. Laborioſe ſe habuit. Omnia exacerbata ſunt, delirium, nox moleſta, non dormivit. 6to. Eadem. 7mo. Superriguit. Febris acuta corripuit, toto corpore ſudavit. Judicatus eſt. Huic perpetuo ab alvo dejectiones bilioſæ, exiguæ, ſinceræ prodierunt. Urinæ tenues, boni coloris, ſuſpenſum nebuloſum habentes, circa 8vum. Minxit melioris coloris urinas, habentes hypoſtaſin albam, exiguam. Mente conſtabat. Febris intermiſit. Quæ 9no rediit. 14. Febris acuta prehendit. Sudavit. 16. Vomuit bilioſa, flava, ſatis multa. 17. Superriguit. Febris acuta, ſudavit. A febre decretorie liberatus eſt. Urinæ poſt recidivam & judicationem, melioris coloris, ſubſidentiam habentes, neque deliravit in recidiva. 18. Incaleſcebat parum, inſuper ſitiebat. Urinæ tenues, ſuſpenſum quid nebuloſum habentes. Parum deliravit. Circa 19, a febre liberatus. Circa cervicem habebat dolorem, urinis ſubſidentia aderat. Perfecte judicatus eſt 20. π. χ. π. ω. κ. υ. i. e. Probabile eſt multitudine urinæ Cherionem 20. die ſanatum.

Ægrotus

## Ægrotus Sextus.

EURYANACTIS filiam virginem febris vehemens corripuit. Permanſit uſque ad finem ſine ſiti, et quævis alimenta reſpuebat. A ventre pauca exierunt. Urinæ tenues, exiguæ, non boni coloris. Incipiente febre circa ſedem, dolebat. 6to die, febre libera, non ſudavit. Judicata eſt. Quod autem circa ſedem, parum ſuppuratum eſt, et exivit cum judicatione. Poſt judicationem die 7mo, riguit, nonnihil incaluit, ſudavit. Poſt judicationem 8vo die, riguit non multum, poſtea vero extrema frigida ſemper fuerunt. Circa 10, poſt eum quem habuerat ſudorem, deliravit, & rurſus ad mentem confeſtim rediit. Dicebant autem eam hæc pati, quod guſtaſſet racemum. Intermittens vero, 12mo, rurſus deliravit. Venter turbatus eſt biliosis, paucis, ſinceris, tenuibus & mordacibus, crebro ſurgebat. 7mo. Quo poſtremum deliraverat, mortua eſt. Hæc incipiente morbo doluit fauces, & perpetuo ruborem habebat, & columella revulſa fuit. Fluxiones multæ, exiguæ, acres. Tuſſiit concocta. Nihil excreabat. Nullum cibum toto tempore accipere poterat, neque appetebat quicquam, neque ſitiebat, neque bibit quicquam notatu dignum. Tacita, nihil loquebatur, triſtis, deſperata ſtatim erat. Erat autem nativa quædam ad tabem propenſio.

Ægrotus

## Ægrotus Septimus.

Anginosa quæ juxta Ariſtionem agebat. Hæc primum a lingua incepit. Obſcura vox erat, lingua rubra & reſiccata. Primo die horrida. Incaluit. 3tio. Rigor, febris acuta invaſit; cervicis tumor ſubruber, durus; & ſuper pectus ab utraque parte. Extrema frigida, livida. Spiritus ſublimis. Potum per nares rejiciebat; bibere non poterat; dejectiones & urinæ reſtiterunt. 4to. Omnia exacerbata ſunt. 5to mortua eſt. π. δ. ἐ. έ. θ. i. e. πίθανον διαχωρημάτων ἐπισχεθέντων έ θάνατον· Probabile dejectionibus ſuppreſſis 5to, mortuam.

---

## Ægrotus Octavus.

Adolescentem illum, qui decumbebat in foro Mendacium, vehemens febris corripuit, ex laſſitudinibus & laboribus & curſibus inſolitis. Primo alvus turbata eſt bilioſis, tenuibus, multis. Urinæ tenues, ſubnigræ; non dormivit; ſiticuloſus fuit. 2do. Omnia exacerbata ſunt, dejectiones plures, intempeſtiviores; non dormivit. Mente turbatus fuit, & levi ſudore perfuſus. Tertium difficulter tulit, ſiticuloſus, anxius, multum ſe jactavit & perplexus erat; deliravit. Extrema livida & frigida, hypochondrii contentio ſubmollis utrinque. 4to. Non dormivit; pejus ſe habuit. 7mo. Mortuus eſt. Circiter vigeſimum ætatis annum agebat. π. ξ. ζ.

θ. i. e. *πίθανον ξενόν τι ἑβδόμῃ θάνατον·* Probabile inſolens quiddam 7mo die mortem attuliſſe.

## Ægrotus Nonus.

MULIER quæ decumbebat juxta Tiſamenum. Huic volvuloſa moleſte concitabantur; vomitibus multis torquebatur; potum continere non poterat; dolores aderant circa hypochondria, & in inferioribus ſecundum ventriculum partibus. Dolores & tormina continenter affligebant; non erat ſiticuloſa; incaleſcebat. Extrema frigida uſque ad finem. Faſtidioſa; ſine ſomno. Urinæ tenues, paucæ; excretiones crudæ, tenues, paucæ; non erat remedio locus; mortua eſt.

## Ægrotus Decimus.

MULIEREM quandam earum quæ apud Pantimedem degebant, ex abortu recentis fœtus, vehemens febris primo die corripuit. Lingua ſicca, ſiticuloſa; faſtidioſa; inſomnis erat. Alvus turbata eſt tenuibus, multis, crudis, 2do. Superriguit; febris acuta invaſit; ex alvo multa egeſſit. Non dormivit. 3tio. Dolores augebantur. 4to. Deliravit. 7mo. Mortua eſt. Alvus per totum morbum humida, cum dejectionibus multis tenuibus, crudis. Urinæ paucæ, tenues; febris ardens.

## Ægrotus Undecimus.

Alteram ex abortu circa 5tum menſem Oecetæ uxorem febris vehemens corripuit. Initio comatoſa erat, & rurſus inſomnis, cum renum dolore & capitis gravitate. 2do. Alvus turbata eſt paucis, tenuibus, meris primum. 3tio. Plura & deteriora. Nocte nihil dormivit. 4to. Deliravit. Timores, triſtitiæ aderant. Dexter oculus diſtortus eſt; ſudore circa caput pauco & frigido, maduit; extrema frigida. 5to. Omnia exacerbata ſunt. Multum deliravit, & rurſus celeriter ad mentem rediit; ſiticuloſa erat & inſomnis. Alvus multis & meris, uſque ad finem defluxit. Urinæ erant tenues, paucæ, ſubnigræ, extrema frigida, ſublivida. 6to. Eadem. 7mo. Mortua eſt phrenitide.

---

## Ægrotus Duodecimus.

Mulierem, quæ decumbebat in foro Mendacium, enixam primum laborioſe maſculum, vehemens febris corripuit. Mox in principio ſiticuloſa; faſtidioſa; dolebat cor; lingua arida; alvus turbata tenuibus, paucis; non dormivit. 2do. Parum riguit, febris acuta invaſit; paucus ſudor circa caput & frigidus diffuſus eſt. 3tio. Laborioſe ex alvo cruda multa tenuia fluxerunt. 4to. Superriguit; omnia exacerbata ſunt; inſomnis. 5to. Laborioſe ſe habuit. 6to.

Eadem. Ab alvo fluxerunt humida multa. 7mo. Superriguit. Febris acuta prehendit. Sitis multa aderat & corporis jactatio; circa veſperam frigidus toto corpore ſudor dimanavit. Perfrixit. Extrema erant frigida, nec recaleſcebant, & rurſum ad noctem ſuperriguit. Extrema non recaleſcebant. Non dormivit; parum quiddam deliravit, & rurſus cito mente conſtitit. 8vo. Circa medium diei recaluit; ſiticuloſa; comatoſa; faſtidioſa; vomuit bilioſa, pauca, flava; noctem difficulter tulit; non dormivit; minxit multum, confertim, inſcia. 9no. Remiſſa ſunt omnia; erat comatoſa; ad veſperam parum ſuperriguit; vomuit amara, bilioſa. 10. Rigor accidit; febris exacerbationem habuit, non dormivit quidquam. Mane minxit multum, ſubſidentiam non habens. Extrema recalefacta ſunt. 11. Vomuit virulenta, bilioſa; riguit non mulo poſt, & rurſus extrema frigida. Ad veſperam rigor, ſudor; vomuit multa. Noctem laborioſe tranſegit. 12. Vomuit multa, nigra, fœtida. Singultus multus adfuit, & ſitis laborioſa. 13. Nigra, fœtida, multa vomuit; rigor obortus eſt. Circa meridiem voce privata eſt. 14. Fluxit ſanguis de naribus. Mortua eſt. Huic per totum alvus humida fuit, & horrebat. Annum ætatis agebat circiter 17. Febris ardens.

Sectio

## Sectio Tertia.

## Ægroti 16.

### Ægrotus Primus.

In Thaſo Parium, qui decumbebat ſupra domum *Artemeſii*, febris corripuit acuta, circa initia continua, ardens, ſiticuloſa. Ab initio comatoſus erat, rurſuſque inſomnis. Alvus turbata inter initia. Urinæ albæ. 6to. Minxit oleoſum; deliravit. 7mo. Exacerbata ſunt omnia. Nihil dormivit, ſed urinæ ſimiles, & mens turbata. Ex alvo autem bilioſa, pinguia, fluxerunt. Deinde, 8vo, parum a naribus deſtillavit. Vomuit viroſa, pauca, parum dormivit. 9no. Eadem adfuerunt. 10. Omnia remiſerunt. 11. Sudavit non per totum; circumfriguit quidem, cito autem recaluit. 12. Febris acuta fuit; dejectiones erant bilioſæ, tenues, multæ; urinis enæorema; deliravit. 17. Laborioſe tranſmiſſus eſt; neque ſomni aderant, neque febris intendebatur. 20. Sudavit toto corpore; inſomnis; dejectiones erant bilioſæ; cibum averſabatur; comatoſus erat. 24. Recidiva contigit. 34. Sine febre alvus non ſubſtitit; & rurſus recaluit. 40 Sine febre. Alvus non diu reſtitit; cibum averſabatur; parum rurſus febricitavit, & perpetuo erratice; aliquando a febre liber, aliquando non, ſi enim aliquid inermiſiſſet, & allevata eſſet, rurſus revertebatur. Cibariis

multis & malis utebatur; ſomni mali in recidivis. Delirabat. Urinas tunc reddebat craſſas quidem, verum turbatas & pravas. Alvus adſtricta fuit, & rurſus ſoluta; febriculæ aderant continuæ; dejectiones multæ, tenues. 12 die, Mortuus eſt. Huic alvus ab initio ad finem uſque lubrica erat, excernebatque bilioſa liquida, multa, aut, ſi ſubſiſteret, fervida & cruda. Urinæ uſque ad finem malæ. Comatoſus erat, aut plerumque cum doloribus inſomnis; cibos faſtidiebat, & continenter febre ardente laborabat.

---

## Ægrotus Secundus.

MULIEREM in Thaſo juxta Frigidam decumbentem, cum filiam peperiſſet, nec purgationes procederent, 3tio die febris acuta cum horrore corripuit. Multo autem ante partum tempore ex febre decumbebat, & cibum faſtidiebat. Poſtquam verò riguiſſet, continuæ fuerunt febres acutæ & cum horrore. 8vo, & ſequentibus diebus multum deliravit, rurſuſque cito ad mentem rediit. Alvus turbata eſt multis, tenuibus, & aquoſa bile permixtis. Non ſitiebat. 11. Conſtabat mente, comatoſa tamen erat. Urinas multas, tenues & nigras reddidit; inſomnis erat. 20. Parum circumfrixit, & cito rurſus recaluit. Parum deliravit, inſomnis erat, & venter eadem demiſit. Urinæ aquoſæ & multæ erant. 27. A febre immunis fuit, & alvus ſubſtitit. Non multo poſt vehementi & diuturno dextræ coxendicis dolore vex-

vexata eſt. Febres rurſus comitabantur, & urinæ aquoſæ. 40. Coxendicis dolores remiſerunt; tuſſes autem continuæ, humidæ, multæ. Alvus ſubſtitit. Cibos averſabatur. Urinæ eædem; febres omnino quidem non deſinebant, ſed erraticas aliqando habebant exacerbationes, aliquando non. 60. Tuſſes ſine ſignis evanuerunt, nulla enim ſputorum concoctio apparuit, neque alius conſuetus abſceſſus. Maxilla etiam dextra convulſa eſt; comatoſa; rurſus deliravit, & cito ad mentem rediit. Cæterum a cibis averſum habebat animum. Maxilla autem ad locum ſuum rediit. Alvus bilioſa pauca reddidit. Febricitavit acutius cum horrore, & ſequentibus diebus vox defecit, rurſuſque rediit ad mentem, & loquebatur. Et 80. mortua eſt. Huic urinæ uſque ad finem erant nigræ & tenues, & aquoſæ; & coma comitabatur. Cibum non ſumebat; animo erat dejecto; inſomnis; ira & inquietudine torquebatur; animo erat melancholico.

## Ægrotus Tertius.

In Thaſo Pythionem, qui decumbebat ſupra Herculis fanum, ex laboribus & laſſitudinibus & pravo victu, rigor magnus & febris acuta corripuit. Lingua arida erat. Siticuloſus & bilioſus. Non dormivit; urinæ ſubnigræ ſuſpenſum quid ſublime habebant; non ſudavit. Altero ſub meridiem die, extremarum partium refrigeratio accidit, & maxime circa manus & caput. Obmutuit (ἄναυδος) vox defecit (ἄφωνος) brevem ſpiritum traxit, poſt diuturnum tempus

recaluit; ſitiit; nocte quievit; ſudavit circa caput parum. Tertium diem quietum habuit. Veſperi circa ſolis occaſum aliquantulum frixit, turbatio accidit. Noctem laboriosè tranſegit. Nihil dormivit. Ex alvo pauca ſtercora compacta exierunt. 4to. Mane quievit, circa meridiem omnia exacerbata ſunt. Frixit; obmutuit; vox defecit; deterius ſe habuit; recaluit. Poſt aliquod tempus minxit nigra ſuſpenſum quid habentia. Noctem quietam habuit, dormivit. 5to. Allevatus eſſe viſus eſt. Circa ventrem tamen pondus ſenſit cum dolore. Siticuloſus fuit, noctemque habuit moleſtam. 6to. Mane quievit, veſperi autem dolores creverunt; exacerbationem habuit; injecto verò clyſtere veſperi ex alvo probe dejecit; nocte dormivit. 7mo die, faſtidioſus erat & inquietus; minxit oleoſum; noctem turbulente tranſegit. Deliravit; nihil dormivit. 8vo. Mane quidem dormivit parum; mox accidit refrigeratio, vocis defectio, ſpiritus exilis & imminutus. Veſperi rurſus recaluit. Deliravit; inſtante jam die parum levatus eſt; dejectiones erant meræ, paucæ, bilioſæ. 9no. Soporoſus erat, faſtidioſus, & quum excitabatur non valde ſiticuloſus. Circa ſolis occaſum moleſte ſeſe habuit; deliravit; noctem habuit incommodam. 10. Mane defecit vox; multa refrigeratio; febris acuta; multus ſudor. Mortuus eſt. Labores huic diebus paribus accidebant.

Ægrotus

## Ægrotus Quartus.

PHRENITICUS primo die quo decubuit vomuit æruginoſa, multa, tenuia; febris corripuit cum horrore; multus ſudor & continuus toto corpore dimanavit; capitis & colli gravitas cum dolore. Urinæ tenues, ſuſpenſiones exiguæ, diſperſæ. Non ſudavit. Ab alvo ejecit ſtercus confertim, multa deliravit, nihil dormivit. 2do. Mane vox defecit. Febris acuta invaſit. Sudavit. Non intermiſit. Palpitationes per totum corpus. Nocte convulſiones. 3tio. Exacerbata ſunt omnia. Mortuus eſt (ſecundum Foëſium) quarto.

---

## Ægrotus Quintus.

IN Lariſſa Calvus femoris dextri repentino dolore correptus eſt; nihil eorum quæ offerebantur juvabat. Primo die febris acuta & ardens ſenſim corripuit, dolores autem comitabantur. 2do. Femoris dolores remiſerunt; febris autem intenſa eſt; ſubmoleſte ſeſe habuit, non dormivit. Extremæ partes frigidæ erant. Urinarum non probarum copia prodibat. 3tio. Femoris dolor ſedatus eſt; mentis autem alienatio accidit & perturbatio & multa jactatio. 4to. Circa meridiem mortuus eſt acutiſſime.

Ægrotus

## Ægrotus Sextus.

Abderæ Periclem morbus corripuit acutus, continuus, cum dolore. Multum ſitiebat, anxius erat, potum continere non poterat; erat ſublienoſus, & capitis gravitate laborabat. Primo fluxit ſanguis multus ex ſiniſtra nare; febris intendebatur. Minxit multum, turbatum, album, repoſitum, non ſubſidebat. 2do. Omnia exacerbata ſunt. Urinæ vero craſſæ quidem erant, ſed magis reſidentes, & anxietas levata eſt; dormivit. 3tio. Febris remiſſa eſt. Urinæ copioſæ, coctæ, multam hypoſtaſin habentes. Noctem quiete tranſegit uſque ad medium diem, ſudavit ſudore multo calido. 4to die, per totum corpus à febre liberatus eſt, & judicatus. Non rediit. Morbus erat acutus.

---

## Ægrotus Septimus.

Abderæ virginem, quæ decumbebat in via ſacra, febris ardens corripuit. Erat autem ſiticuloſa & inſomnis. Fluxerunt muliebria primum ipſi. 6to. Faſtidium, multum ruborem, contraxit, cum horrore & inquietudine. 7mo. Eadem perſeverârunt. Urinæ tenues quidem, boni autem coloris; alvus commodè habebat. 8vo. Surditas accidit & febris acuta; inſomnis erat & anxia; horrebat; intelligebat. Urinæ ſimiles. 9no, et ſequentibus, eadem. Manebat item ſurditas. 14. Mens turbata; febris remiſit.

17. E naribus ſanguis fluxit multus. Surditas parum remiſit, ſequentibus faſtidium & ſurditas aderat & delirabat. 20. Pedum dolor cœpit. Surditas & delirium intermiſit. Fluxit parum ſanguinis de naribus; ſudore à febre liberata fuit. 24. Febris rediit; ſurditas rurſus; pedum dolor permanſit; alienatio mentis. 27 Sudavit multum, a febre liberata fuit. Surditas deſiit. Dolor pedum permanebat. Quoad alia vero perfectè judicata eſt.

---

## Ægrotus Octavus.

ABDERÆ Anaxionem, qui decumbebat ad portas Thracias febris acuta corripuit; lateris dextri dolor continuus; tuſſis erat ſicca, neque expuit primis diebus. Siticuloſus, inſomnis. Urinæ boni coloris, multæ, tenues. 6to. Deliravit; poſt fomenta calida nihil remittebatur. 7mo. Laborioſe ſe habuit, febris enim intendebatur, & dolores non ſunt minuti, & tuſſes infeſtabant & difficulter reſpirabat. 8vo. Venam in cubito ſecui; fluxit multum, ut decebat. Remiſſi ſunt dolores. Tuſſes quidem aridæ permanſerunt. 11. Febres remiſerunt; parum circa caput ſudavit. Tuſſes adhuc durabant, & quæ à pulmone exibant humidiora erant. 17. Incepit pauca concocta ſpuere. Levatus eſt, ſitibundus verò erat. Et eorum quæ à pulmone exibant probæ non erant expurgationes. 20. Sudavit; à febre liberatus eſt. A judicatione melius habuit. 27. Febris rediit, extuſſiit, excreavit cocta multa. In urinis erat ſubſidentia

tia multa alba; deſiit ſitire; dormivit. 34. Sudavit toto corpore, liberatus eſt à febre, & omnino judicatus.

---

## Ægrotus Nonus.

ABDERÆ Herophytus rectus & obambulans capite dolebat, non multo poſtea decubuit. Febris eum corripuit ardens acuta. Vomuit ab initio multa bilioſa. Siticuloſus. Difficilis tolerantia multa. Urinæ tenues, nigræ, in quibus ſuſpenſum quid ſublime aliquando erat, aliquando non. Noctem laborioſam habuit. Febris alias aliter exacerbeſcebat plerunque ſine ordine. 14 verò, ſurditas accidit, febres intendebantur, urinæ eædem fuerunt. 20. Multum deliravit, & ſequentibus. 40. Multus ſanguis exiit de naribus & intelligebat magis. Surditas inerat quidem, minus tamen. Febres remiſerunt. Sequentibus diebus ſanguis erumpebat crebro & paulatim. Circa 60, fluxus ſanguinis ceſſaverunt. Coxæ autem dextræ dolor fortis exortus eſt, & febres intendebantur. Non multo tempore poſtea doluerunt omnes inferiores partes. Contigit autem aut febres eſſe majores & ſurditatem multam, aut hæc quidem recedere & ſublevari; infernarum vero partium circa coxam majores eſſe dolores. Circa 80, remiſerunt omnia. Dereliquit autem nihil. Urinæ enim boni coloris & copioſiores ſubſidentias habentes prodibant, & deliria minora erant. Circa 100, alvus multis bilioſis turbata eſt, & tempore non exiguo multa

multa hujuſmodi prodibant; & rurſus dyſenterica cum dolore. Aliorum autem quies. In ſumma febres defecerunt & ſurditas ceſſavit. 100 die perfecte judicatus eſt. Febris erat ardens.

---

## Ægrotus Decimus.

ABDERÆ Nicodemum ex venere & potu febris corripuit. Initio faſtidioſus erat & cardialgicus & ſiticuloſus. Lingua uſta; urinæ tenues, nigræ. 2do. Febris exacerbata eſt cum horrore. Faſtidioſus; nihil dormivit. Vomuit bilioſa flava, urinæ ſimiles. Noctem quietam habuit, dormivit. 3tio. Remiſerunt omnia, & quies erat. Circa ſolis occaſum rurſus ſubdifficilem habebat tolerantiam. Noctem laborioſe tranſegit. 4to. Rigor cœpit; & febris magna; omnium dolores aderant; urinæ tenues in quibus ſuſpenſum quid erat; deliravit multum. 7mo. Tranquillitas adfuit. 8vo. Alia omnia remiſerunt. 10, et ſequentibus, manſerunt quidem dolores, leviores autem omnes acceſſiones & dolores, huic uſque ad finem diebus paribus magis contingebant. 20. Urinam reddidit albam, cui craſſities inerat, repoſita non ſubſidebat; ſudavit multum. Viſus eſt a febre liberatus. Veſperi rurſus incaluit. Iidemque dolores perſeverârunt cum horrore & ſiti; parum deliravit. 24. Urinam reddidit copioſam, albam, in qua multa ſubſidebant. Sudore copioſo & calido diffuſus eſt per totum corpus; à febre liberatus eſt & judicatus.

## Ægrotus Undecimus.

IN Thaſo mulier moroſa ex mœrore manifeſto, recta adhuc & obambulans, inſomnis facta eſt, & cibum non capiebat; ſiticuloſa erat & anxia. Habitabat prope Pyladem in Leio. Primo die ſub initium noctis, terrores. Sermones multi, triſtitia, febricula tenuis. Mane convulſiones multæ contegerunt; cum autem intermiſiſſent convulſiones illæ multæ, deliravit, turpia loquebatur. Multi dolores, magni, continui. 2do. Eadem. Nihil dormivit. Febris acutior. 3tio. Convulſiones deſiêrunt, coma autem & cataphora eam detinuerunt, & rurſus expergefacta exiliit. Continere ſe non poterat. Multum delirabat; febris acuta erat. Eadem nocte ſudor copioſus & calidus toto corpore dimanavit. Liberata eſt a febre; dormivit. Omnia intelligebat. Judicata eſt. Circa 3tium diem, urinæ nigræ, tenues erant, habebantque ſuſpenſum quid valde rotundum, non ſubſidebat; circa judicationem muliebria multa fluxerunt.

---

## Ægrotus Duodecimus.

LARISSÆ virginem febris corripuit ardens, acuta. Inſomnis, ſiticuloſa; lingua fuliginoſa, arida. Urinæ boni quidem coloris, ſed tenues erant. 2do. Laborioſe ſe habuit, non dormivit. 3tio. Multa fluxerunt ab alvo ut aqua bilioſa, & ſequentibus talia commode prodierunt.

4to.

4to. Urinam reddidit tenuem, paucum, habebat ſuſpenſum quid ſublime, quod non ſubſidebat; deliravit ſub noctem. 6to. Sanguis ex naribus copioſus & multus effluxit, horrore correptus eſt, & ſudore copioſo, calido perfuſa per totum corpus; a febre liberata eſt & judicata. Per febres autem & etiam perfecta judicatione muliebria tunc primum fluxerunt. Virgo enim erat. Perpetuo autem ſtomachi faſtidio laborabat; horrebat; faciei rubor aderat; oculorum dolor; capitis gravitas. Hæc non paſſa eſt recidivam, ſed judicata. Dolores paribus diebus contingebant.

---

## Ægrotus Decimus Tertius.

APOLLONIUS Abderæ morbum diu rectus & obambulans ſuſtinebat. Magna illi erant viſcera & circa hepar dolor conſuetus multo tempore comitabatur, & tunc ſane ictericus factus eſt, flatuoſus, colore ſubalbido. Cum cibo & potu intempeſtivo uteretur, & præcipue carne bovina, primò incaluit, parum decubuit. Cum verò uſus fuiſſet copioſo lacte, cocto, crudoque caprino & ovino, pravaque victus ratione, inſignes omnium læſiones factæ ſunt. Nam febres exacerbatæ ſunt, nec venter quicquam ex ingeſtis effatu dignum reddidit. Urinæ tenues & paucæ prodibant. Inſomnis erat. Inflatio mala aderat, multa ſitis; comatoſus; hypochondrii dextri elevatio cum dolore. Extrema omni ex parte ſubfrigida erant, parum deliravit, omnium quæ locutus eſt obliviſcebatur, mentis compos non erat. Circa 14 verò ex quo, ſuborto rigore, incaluit

caluit, decubuit & inſanivit; clamor, perturbatio, ſermones multi, rurſuſque ceſſatio, & coma tunc temporis acceſſit. Poſtea verò alvus turbata eſt multis, bilioſis, meris, crudis. Urinæ nigræ erant, paucæ, tenues; plurima anxietas; dejectiones variæ erant, aut enim nigræ & paucæ & æruginoſæ erant, aut pingues, crudæ & mordaces, poſtea videbatur etiam lacti ſimiles reddidiſſe. Circa 24, levius ſe habuit, alia verò eodem modo manſerunt; parum ad mentem rediit, verum ex quo decubuerat nullius recordabatur, rurſuſque celeriter deſipiebat; procedebant omnia in deterius. Circa 30 diem febris acuta corripuit; alvi excrementa copioſa erant & tenuia; deliravit; extrema frigida erant; vox defecit. 34. Mortuus eſt. Huic, ex quo eum vidi ad finem uſque alvus turbata fuit, urinæ tenues, nigiæ, comatoſus, inſomnis, extremitates frigidæ; deliravit uſque ad finem, phreniticus.

---

## Ægrotus Decimus Quartus.

IN Cyriſco mulierem, quæ gemellas & quidem ægre pepererat, nec ſatis expurgata erat, primo febris corripuit cum horrore, & acuta, capitis & cervicis gravitas cum dolore tenuit. Inſomnis a principio erat, taciturna, & tetrica, & non obſecundans. Urinæ tenues erant & decolores; ſiticuloſa; ut plurimum faſtidioſa & anxia. Alvus erratice turbata fuit & rurſus adſtricta. 6to. Sub noctem deliravit, nihil dormivit. Circa 11, veiò inſanivit, rurſuſque ad mentem rediit. Urinæ nigræ erant, tenues, & rurſus cum intermiſiſſent, oleoſæ, & alvus multa tenuia, turbata,

bata, egeſſit. 14. Convulſiones multæ exortæ ſunt; extremitates erant frigidæ, neque amplius ad mentem rediit. Urinæ ſuppreſſæ ſunt; mortua eſt. Phrenitis.

---

## Ægrotus Decimus Quintus.

IN Thaſo, Dealcis uxorem, quæ decumbebat in in Leio (vel Plano) febris cum horrore, & acuta, ex mœrore corripuit. A principio contegebatur, & ſemper uſque ad finem taciturna erat; palpabat, vellebat, ſcalpebat, pilos legebat, plorabat, rurſuſque ridebat; non dormiebat; alvus irritabatur, ſed nihil exibat; exiguum admonita bibebat. Urinæ tenues erant & paucæ; febres ad manum leves apparebant. Extremæ partes frigebant. 9no. Multum deliravit, rurſuſque quievit, tacita. 14. Spiratio fuit rara & magna per aliquod tempus, rurſuſque brevis, 17. Alvus turbulentè irritata eſt. Deinde ipſi potus pertranſibant, neque conſiſtebant; omnium ſenſu privata eſt, & cutis arida, circumtenſa. 20. Multum loquebatur, rurſuſque quieſcebat, muta. Brevem ſpiritum trahebat. 21. Mortua eſt. Huic ſpiratio rara & magna fuit uſque ad finem; omnium ſenſu privata eſt; ſemper contegebatur, aut multum loquebatur, aut taciturna erat uſque ad finem; phrenitis.

## Ægrotus Decimus Sextus.

IN Melibæa adoleſcens, ex potu & multa venere, multo tempore calefactus decubuit. Horrore concuſſus eſt; faſtidioſus erat, & anxius, ſine ſomno, & ſine ſiti. Ex alvo, primo die, multa ſtercora prodierunt, cum multa defluxione, & ſequentibus, aquoſa, bilioſa multa prodierunt. Urinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus per tempus; hypochondriorum diſtentio ſubmollis, producta utrinque; cordis palpitatio perpetua uſque ad finem. Minxit oleoſum; deliravit modice; modeſtus erat, & quietus; cutis arida & diſtenta; dejectiones multæ, tenues, aut bilioſæ & pingues. 14. Omnia exacerbata ſunt. Mente eſt motus. Multa deliravit. 20. Inſanivit, ſeſe jactavit. Nihil minxit; vix potum continebat. 24. Mortuus eſt; phrenitis.

# EPIDEMIORUM

## Liber Quartus.

VIRGINI, cum die ſexto judicatio adveniſſet, in morbum recidit; judicata vero ſunt omnia per ſextum. His temporibus ſexto & octavo judicabantur circa Pleiadis occaſum.

Qui in Sutrina decumbebat, ſanguinem per nares

nares fudit valde bilioſum; pauca dejiciebat; judicatus eſt 7mo, cum rigore.

Mulier quædam cum albis menſibus filiam peperit: Alia cum rubris, ut par erat.

Nicippus in febribus ſemen effudit ſomnians, nec quicquam in deterius proceſſit, & hoc ipſi ſæpe contigit, & nullo modo læſus eſt. Illi prædictum eſt iſtud ceſſaturum, cum febres judicatæ eſſent, & ita accidit.

Alcippus hæmorrhoidibus laborans, prohibebatur curari; curatus, inſania correptus eſt, quæ febre acuta ſuperveniente ceſſavit.

In acutis febribus ſiticuloſi, a medicis vexati in potu, aut etiam ſua ſponte abſtinentes, videntur poſſe bibere multum. Aqua frigida data, ut vomant, prodeſt, bilioſa enim aderunt.

---

# EPIDEMIORUM

## Liber Quintus.

6. IN Oeniadis, vir quidam morbo tenebatur. Cum ſine cibo permaneret, ſtrepitum in ventre vehementem (vel ſecundum Valeſium vehementem ſuctionis ſenſum) & dolorem percipiebat: Et cum cibo aſſumpto & contrito, tempus etiam aliquod elapſum eſſet, poſt aſſumptum cibum, paulo poſt idem patiebatur, corpuſque tabeſcebat & abſumebatur, neque alimentum ei accedebat ex aſſumptis cibis, & reliquiæ ciborum pravæ & exuſtæ per alvum demittebantur. Cum vero recens cibatus eſſet tum minime ſtrepitum

N 2 (ſuctionis

(ſuctionis ſenſum) ſentiebat, neque dolor detinebat. Hic, aſſumptis omnis generis medicamentis, & ſurſum & deorſum purgantibus, nihil allevabatur. Secta verò per vices utriuſque manus vena, donec exſanguis redderetur, tum demum juvatus eſt, & à malo liberatus.

25. Lariſſæ famula Dyſeridis adhuc juvencula, cum venere uteretur, vehementi circumcirca dolore afficiebatur, alias verò indolens erat, nec unquam concepit. Sexaginta autem annos nata, poſt meridiem dolebat vehementer, velut paritura. Cum autem ante meridiem multum comediſſet porrum, & dolor omnium præteritorum vehementiſſimus ipſam corripuiſſet, exurgens aſperum quiddam in uteri ore contrectavit. Deinde cum jam animo linqueretur, alia mulier immittens manum extraxit lapidem aſperum fuſi verticulum æquantem, & ſtatim ſana facta eſt, poſteaque permanſit.

27. Autonomus in Omilo ex capitis vulnere mortuus eſt. 16 die, cum æſtate media cominus lapide fuiſſet percuſſus ſecundum ſuturas in medio ſincipite. Hoc me latuit, eum ſectione indigere; deceperunt enim me ſuturæ in ſeipſis jaculi læſionem continentes. Poſtea enim manifeſtum fuit. Primum quidem ad claviculam, poſtea autem ad latus, dolor admodum vehemens exortus eſt, & convulſio utramque manum occupavit. In medio enim capitis & ſincipitis habebat ulcus. Sectus eſt 15 die, nec multum pus prodiit, meninx enim ſine putredine apparebat.

*Cornel. Celſus.* (A ſuturis ſe deceptum eſſe Hippocrates memoriæ prodidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt.)

28. Fa-

28. Famula in Omilo 12 annos nata, ex capitis vulnere moritur æſtate media. 14 die, convulſio manum ſiniſtram corripiebat, nam in dextra magis parte habebat vulnus.

40. Hermophili filius ægrotavit undecim diebus: Febris tenebat ipſum, & non deſcendebant cibi; primum quidem deliravit, nocte vero ceſſavit; ſequenti die ſine voce jacebat ſtertens, diſtortos habens oculos, febricitans. Penna vero immiſſa, vomuit bilem atram; &, clyſtere immiſſo, ſtercus multum ſubiit.

45. Sutor, qui in Pityo erat, calceum aſſuens ſeſe ſupra genu in femur pupugit, & fere ad digiti longitudinem ſubulam immerſit. Huic nullus ſanguis effluxit, & vulnus cito coivit. Femur autem totum intumeſcebat, & tumor ad inguina, & lateris inanitatem extendebatur. 3tio die mortuus eſt.

46. Quidam juxta inguen ſagitta percuſſus, quem nos vidimus, maximè præter opinionem ſervatus eſt. Neque enim cuſpis exempta eſt (erat enim admodum in profundo) neque hæmorrhagia ulla fiebat mentione digna: Neque Phlegmone aderat, neque claudicavit. Nos autem cuſpidem invenientes exemimus, cum ſex jam eſſent anni, ex quo percuſſus erat. Suſpicio erat, inter nervos occultatam fuiſſe cuſpidem, nullamque venam aut arteriam diſſectam eſſe.

50. Virgo illa pulchra Nerei filia, annos 20 nata, à muliercula amica ludente lata manu percuſſa eſt ſecundum ſinciput, & tunc quidem vertigine tenebricoſa correpta eſt, & reſpiratione privata, & cum in domum veniſſet, ſtatim eam febris vehemens corripuit, cum capitis dolore & faciei rubore. 7mo die dextra aure pus prodiit fœtidum, ſubrubrum, cyatho amplius, & melius ſe habere videbatur, & ſublevata eſt. Rurſus

N 3 intende-

intendebatur febris, & inſomnum deferebatur, nec loqui poterat, & faciei pars dextra trahebatur; difficulter ſpirabat, & cum tremore convellebatur, & lingua cohibebatur, & oculus ſtupidus erat. 9no. Mortua eſt.

53. Cuidam, quæ 20 ætatis annum agebat, & pharmacum corruptorium biberat, dolor contigit, & vomitus bilioſorum multorum, pallidorum & porraceorum: Cum bibiſſet, convulſio corripiebat, linguam mandebat. Cum circa 4tum adveniſſem, ipſi lingua erat magna & nigra, oculorum vero album rubeſcebat; inſomnis erat. 4to die mortua eſt ſub noctem.

74. Magnæ navis gubernatori anchora digitum indicem & manus dextræ os infernum, confregit; inflammatio ſucceſſit, ſideratio, & febris Moderate per alvum purgatus eſt, ex quo calores & dolores mites fuerunt. E digito quiddam decidit. Poſt 7mum diem moderata ſanies exibat. Poſtea dixit, ſe omnia non poſſe lingua enunciare. Prædictum eſt fore opiſthotonum; ad id conferebant maxillæ impactæ, deinde ad cervicem retractæ. Tertio vero in poſteriora totus convellebatur, cum ſudore. 6to die á prædictione mortuus eſt.

(Libro ſeptimo, ubi reperitur eadem hiſtoria, quinto die purgatus dicitur.)

85. Adoleſcens quidam poſt multum meri potum, in tentorio quodam ſupinus dormiebat. Hujus in os ſerpens arges irrepſit, & cum ſenſiſſet, nec poſſet loqui, ſtridet dentibus, & ſerpentem devoravit, & vehementi dolore afficiebatur, & manus efferebat, ut qui ſtrangularetur, jactavit ſeipſum, & convulſus mortuus eſt.

89. Uxor Epicharmi, antequam pareret, dyſenteria laborabat; vehemens dolor aderat, dejectiones ſubcruentæ, mucoſæ; ubi peperiſſet, confeſtim ſanata eſt.

96.

96. Philes filium, ex denudatione oſſis in fronte, 9no die febris corripuit; os livorem contraxit; mortuus eſt.

# EPIDEMIORUM

## Liber Sextus.

### Sectio Prima.

Quibuscunque ex corruptione circa uterum & tumoribus, in capitis gravitatem convertitur affectus, circa ſinciput dolores præcipue accidunt.

6. Menſtruæ purgationes mulieribus aquoſis diu perſeverant, niſi autem celeriter prodeant, intumeſcunt.

9. Ante rigorem, urinarum ſuppreſſiones accidunt, ſi ex utilibus ſignis proceſſerint, & alvus permeet, ſomnique affuerint.

### Sectio Secunda.

1. Dilatare, conſtringere, alia quidem oportet, alia autem non.

13. Quæ 4to die accidunt ſanguinis è naribus eruptiones, difficilem faciunt judicationem. *Lib.* 2. *Sect.* 3. *Aph.* 13. 15. *Sect.* 2.

15. Quæcunque febres naturam tertianæ induunt, noctem, quæ acceſſionem præcedit, difficilem habent, quæ verò ſubſequitur, ut plurimum leviorem.

17. Nihil ſine conſilio ſuſcipiendum, nec quidquam negligendum.

18. Contraria paulatim adhibere oportet, & interquieſcere.

*Valeſius.* (Periculoſius cenſeo incidere in medicum, qui neſciat quieſcere, quam qui neſciat contraria adhibere. Nam qui neſcit quieſcere, neſcit occaſiones contraria adhibendi, quare neſcit contraria adhibere. Qui neſcit contraria adhibere, tamen, ſi prudens eſt, ſcit quieſcere, atque ſi prodeſſe non poteſt, tamen non obeſt. Præſtantiſſimus tamen eſt medicus eruditus pariter ac prudens, qui novit feſtinare lente, pro ipſius morbi urgentia, auxiliis inſtare, atque in occaſione uti maximè opportunis, alioqui quieſcere.)

*Aph.* 68. *Sect.* 5. 19. Capitis poſteriore parte dolente, ſecta in fronte vena recta juvat.

22. Lata exanthemata non ſunt admodum pruriginoſa, qualia Simon habebat per hiemem, qui cum ad ignem inungeretur, aut calidâ lavaretur, juvabatur. Vomitus non conferebant. Si quis calida fomenta adhibuiſſet, adjuvari potuiſſe exiſtimo.

26. In magnis malis, facies ſi ſit bona, ſignum bonum: In parvis, bonæ ſignificationi contraria denuncians, malum ſignificat.

33. Ut omnia circa ægrotantem ſedulò adminiſtrentur, quædam de morbo ſunt interroganda, videndum qualia ſint, quæ narrant, ut accipiendi ſermones, quænam pertinent ad ægrotantem, quæ ad aſſidentes, & ad externa.

Sectio

## Sectio Tertia.

1. CUTIS raritas affert alvi denſitatem; cutis compactio carnium incrementum; & cerebri conſumptio calvitium.

2. Corporis evacuatio, ſeu detractio fit curſibus, luctis, (quiete) multa deambulatione, ovilla carne, maza cocta ut plurimum; & panis exiguus convenit.

3. Cum autem jam conciderint, offerre ſuillam aſſam convenit. Cum verò reficiantur, id indicat, quod corpus floridum rurſus efficitur.

4. Exercitationum modum ſignificat ſudor fluens guttatim, qui exit velut ex canalibus, aut concidentia ex elevatione.

18. Cum venere uti, aut hircire incipiunt, ſanguinem fundunt.

20. Mutationes cavendæ ſunt.

24. Sitim cohibet os claudere, tacere, ventum cum potu frigidum inducere.

28. Quibus in morbis, quæ facta ſunt liberant, eoſdem, ſi ante fiant, prohibent.

31. In cruenta ſpuentibus, ſanguinis detractionem prohibet anni tempus, lateris dolor, bilis.

---

## Sectio Quarta.

7. ÆGROTIS gratificandum eſt in iſtis rebus, ut nimirum potus & cibi mundè præparentur, & quæcunque videt & tangit mollia ſint; in aliis etiam quæ non valde lædant,

dant, aut facile emendari queant, ut frigida, quum ea opus eſt; in his etiam ægroto gratificandum, qualia ſunt introitus, ſermones, habitus corporis, veſtitus, tonſura, ungues & odores.

18. Aqua edax; vigilia edax.

20. Sanitatis tutela eſt, cibis non ſatiari, & impigrum eſſe ad labores.

24. Terrâ ſiccitatibus ſqualidâ, volatilium genus bene ſe habet.

28. Cibos labores præcedere debent.

---

## Sectio Quinta.

1. NATURÆ morborum ſunt medicatrices.

6. Morbi connutriti in ſenectute deſinunt concoctione, ſolutione, & rarefactione.

9. Labor articulis & carnibus confert; viſceribus vero cibus & ſomnus; animæ deambulatio; cogitatio hominibus.

13. Linguæ humorum ſerum quale ſit indicat; pallidæ quidem linguæ, ex bilis redundantia fiunt; (bilioſum autem a pingui) rubicundæ vero a ſanguine; nigræ ab atra bile; aridæ autem ab exuſtione fuliginoſa, & utero; albæ vero a pituita.

15. Lingua concolor eſt humori prædominanti, ideoque per hanc dignoſcimus humores.

16. Si carnes videntur eſſe ſalſæ guſtanti, redundantiæ ſignum eſt.

18. Hominibus aurium ſordes dulces quidem lethales; amaræ verò minimé.

19. Terram mutare confert in longis morbis.

21. In

21. In diuturnis circa articulos defluxionibus, (quæ κέδματα Græcis dicuntur) venas in auribus poſteriores pertundere oportet.

22. Venus in morbis a pituita utilis.

25. Increſcentes morbos coitus exaſperat.

32. Ulcera exoriuntur, ſi quis impurus exercitatione utatur.

33. Si mulier aut capra elaterium aut cucumerem ſylveſtrem comederint, etiam pueri purgantur.

---

## Sectio Sexta.

1. Ἔκπνοον καὶ ἔισπνοον ὅλον τὸ σῶμα· Totum corpus tam foras, quam intro ſpirabile eſt.

9. Quartana laborantes nullo magno morbo corripiuntur; ſi prius autem corripiantur, & quartana ſuperveniat, liberantur. *Aph.* 70. *Sect.* 5.

10. Pro quibus quinam morbi ſuccedant, videndum.

21. Sputa rotunda delirium ſignificant.

22. Urina multam ſubſidentiam habens, ſolvit deliria: qualis fuit Dexippi, poſt defluvium capillorum.

23. Quartana non producitur ultra annum. (Foëſius, non ante annum definit.)

---

## Sectio Septima.

2. ANGINÆ hac tempeſtate (quam fuſe deſcribit) liberis duabus obortæ ſunt, eæque

 mitiſſimæ,

mitiſſimæ; ſervis vero exuberabant, & quibus vehementiſſimæ contingebant, eæ celerrimè peribant.

3. Sanguinem è venis profluentem ſiſtunt animi deliquium, figura aliorſum tendens, linamentum contortum, appoſitio, deligatio.

5. Hydropicos celeriter ſecare oportet; tabeſcentes urere ſtatim, ſecare caput, & hujuſmodi.

---

## Sectio Octava.

4. RENUM vitia ſupra quinquageſimum annum ſanata non vidi.

19. Continentia, contenta, & impetum facientia corpora, ſunt conſideranda.

20. Sermonis & ſilentii habenda eſt ratio. Dicere oportet quæ velit æger; quibus ſermonibus utatur videndum, ſive magni ſint, ſive multi, ſive veri, ſive conficti.

46. Contraria victus ratio in morbis inſtituenda eſt.

48. Victus ratio quantum fieri poteſt cognoſcenda, nam illius ignoratio multas affert calamitates.

49. Optimis medicis ſimilitudines imponunt, & difficultates pariunt, ſed contraria efficit cauſa. Et ſane difficile eſt curandi vias ratiocinatione aſſequi.

52. Satyrus in Thaſo cognomento Grypalopex, cum eſſet annorum circiter 25, ſemen per ſomnum effudit ſæpe, & interdiu quoque ſæpe ipſi prodibat. Cum autem ad annum 30 perveniſſet, tabe correptus mortuus eſt.

54. Melancholici plerumque conſueverunt fieri

ſieri epileptici, & epileptici melancholici: Horum autem quidvis præcipue fit, prout, in alterutram partem morbus inclinaverit; etenim ſi in corpus, epileptici fiunt, ſi autem in mentem, melancholici.

55. Abderis, Phaëthuſa Pythei conjunx, per juventam antea fœcunda fuerat; cum autem vir ipſius in exilium pulſus fuiſſet, muliebria multo tempore defecerunt; poſtea verò in articulos dolores, & rubores acciderunt; quæ cum ei contigiſſent, tunc corpus virile factum eſt, & omnino hirſutum, & barba producta eſt, & vox aſpera reddita; & cum omnia feciſſemus ut muliebria elicerentur, non profluxerunt, ſed mortua eſt, cum non diu poſtea vixiſſet.

56. Evenit autem & Namyſiæ Gorgippi uxori in Thaſo idem. Videbatur omnibus medicis, quibus & ego forte adfui, unica ſpes eſſe, ut in muliebrem naturam reduceretur, ſi menſes ſecundum naturam prodirent; ſed neque huic potuerunt prodire, quamvis omnia tentata. Non multo poſt mortua eſt.

---

# EPIDEMIORUM

## Liber Septimus.

CAUPONI, qui peripneumonia laborabat, alvus ſtatim ſubiit, circa 4tum diem, ſudor multus accidit. Febricula ſoluta eſſe videbatur. Tuſſicula nulla erat, ut ita dicam. 5to, 6to & 7mo detinebat febris; ſudor octavo. 9no. Excreabat pallidum, 10. Affatim, non ſæpe

ſæpe dejiciebat. Circa undecimum mitius ſe habuit. 14. Sanus evaſit.

Prodromi filius æſtate ſublæſus, febre ardente laborabat, lingua ipſi ſubarida, obſcura; dejectio multa; ſervatus.

Iſagoræ filius poſteriore capitis parte vulneratus eſt, contuſo oſſe ac denigrato; die quinto liberatus: Os autem non abſceſſit.

Hippiæ ſoror hieme phrenitide correpta eſt; mente aberrabat; manibus laborabat; ſeipſam lancinabat. 5to & 6to die, ſub noctem voce deſtituta eſt. Comatoſa; buccas & labia veluti dormientes, inflabat. 7mo die, mortua eſt.

Capitis dolores ex utero caſtoreum ſedat. Plerique hyſterici affectus à flatibus ortum ducunt: Indicant ructus & ſtrepitus circa ventrem, & tumores lumborum, & dolores circa renes & coxas.

Quibus prægnantibus ex caſu aut convulſione, aut plaga, dolores accidunt moderati, intra triduum manifeſtè conſtat, an fœtum corrumpent.

Fullo, qui in Syro Phrenitide laborans cum uſtione tremulus fuit, crurum color erat culicum puncturis ſimilis; oculus magnus; exiguus motus; vox fracta, clara tamen. Urina pura ſubſidentiam non habens. Nunquid propter dejectionem à tapſia morbus 18, remiſit, ſine ſudore evaneſcens.

LIBER

# LIBER APHORISMORUM.

Περὶ ἀφορισμῶν.

## Sectio Prima.

1. VITA brevis, ars longa; occaſio præceps, experimentum periculoſum; judicium difficile. Oportet autem non modo ſeipſum exhibere quæ oportet facientem, ſed & ægrum, & præſentes, & externa.

2. In perturbationibus alvi, & vomitibus ſponte evenientibus, ſi quidem qualia oportet purgari, purgentur, confert & facilè ferunt: Sin minus, contra. Sic & vaſorum evacuatio, ſi quidem, qualem fieri decet, fiat, confert, & facilè ferunt: Sin minus, contra. Reſpicere igitur oportet & regionem, & tempeſtatem, & ætatem, & morbos, in quibus convenit, aut non. *Aph. 2. Sect. 4.*

3. Athletarum boni habitus, ad ſummum progreſſi, periculoſi, ſi in extremo conſtiterint: Neque enim poſſunt in eodem ſtatu permanere, neque quieſcere. Cum vero non quieſcant, neque ultra poſſunt in melius proficere, reliquum eſt, ut in deterius labantur. Horum igitur cauſa bonum habitum ſolvere conducit haud cunctanter, quo rurſus renutritionis initium corpus ſumat. Neque vaſorum concidentiæ ad extremum perducendæ: Periculoſum enim. Sed qualis natura fuerit ejus qui id per-

perpeſſurus eſt, eò uſque progrediendum. Sic & evacuationes, quæ ad extremum tendunt, periculoſæ; & rurſus refectiones, cum extremæ fuerint periculoſæ.

4. Victus tenuis & exquiſitus, cum in morbis longis ſemper, tum in acutis, ubi non convenit, periculoſus. Ac rurſus qui ad extremum tenuitatis devenit victus, gravis. Nam & repletiones ad extremum perductæ, graves ſunt.

5. In tenui victu delinquunt ægri; ob id magis læduntur. Quicunque enim error committitur, major in tenui fit, quam in paulo pleniore victu. Propterea etiam ſanis periculoſus eſt valde tenuis victus; quoniam errores gravius ferunt. Hac igitur de cauſa tenuis & exquiſitus victus, eo qui ſit paulo plenior, maxima ex parte periculoſior.

6. Ad extremos morbos extrema exquiſite remedia optima.

7. Ubi morbus peracutus eſt, ſtatim extremos habet labores, & extreme tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt. Ubi verò non, ſed plenius licet cibare, tantum a tenui recedendum, quantum morbus remiſſior extremis fuerit.

8. Cum morbus in vigore fuerit, tum vel tenuiſſimo victu uti neceſſe eſt.

9. Conjicere oportet, num ſufficiat ægro is victus uſque ad morbi vigorem, & utrum prius ille deficiet, neque cum eo victu perdurare poterit, vel morbus ante deficiet & remittet.

11. In paroxyſmis cibum ſubtrahere oportet; exhibere enim noxium. Et quicunque morbi per periodos exacerbantur, in eorum paroxyſmis ſubtrahere oportet.

13. Senes

13. Senes facillime jejunium ferunt, deinde qui conſtanti ſunt ætate; minime adoleſcentes, omnium minime pueri, præſertim illi, qui inter ipſos ſunt vividiores.

14. Quæ creſcunt, plurimum habent calidi innati; plurimo igitur egent alimento: Sin minus, corpus conſumitur. Senibus verò parum calidi ineſt, paucis propterea fomitibus indigent, quia a multis id extinguitur. Hanc ob cauſam ſenibus febres non perinde acutæ fiunt; frigidum enim eorum corpus.

15. Ventres hieme & vere natura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi. Per ea igitur tempora copioſiora alimenta ſunt exhibenda, ſiquidem calidi innati plus habent, unde & copioſiore indigent alimento; indicium ſunt ætates & athletæ.

16. Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maximè verò pueris, & aliis qui tali victu uti conſueverunt.

17. Et quibus ſemel aut bis, plura aut pauciora, & per partes offerre oporteat, conſiderandum. Concedendum autem aliquid tempeſtati anni, regioni, ætati & conſuetudini.

18. Æſtate & autumno cibos difficillimè ferunt, hieme facillimè, deinde vere.

20. Quæ judicantur & judicata ſunt perfectè, ne moveto, neque innovato, ſive purgantibus medicamentis, ſive aliis irritamentis, ſed ſinito.

21. Quæ ducere oportet, quo maximè vergant, eo ducenda, per loca convenientia. *De humoribus.*

22. Concocta medicamento purgante educenda, & movenda, non cruda, neque per initia, niſi turgeant; ut plurimum verò non turgent.

23. Excreta, non copia, ſunt æſtimanda, ſed ſi qualia oportet exeant, & facile ferat æger. Atque ubi ad animi defectionem educere expedit, faciendum id quoque, ſi æger par eſſe poſſit.

24. In acutis morbis rarò, & in principiis, medicamentis purgantibus utendum, idque diligenti ante adhibita circumſpectione faciendum.

---

## Sectio Secunda.

1. Quo in morbo ſomnus noxam adfert, lethale. Si verò ſomnus profit, minimè lethale.

*Aph.* 71. *Sect.* 7. 2. Ubi delirium ſomnus ſedaverit, bonum.

3. Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, malum.

5. Spontaneæ laſſitudines morbos denunciant.

6. Qui aliqua corporis parte dolentes, fere dolorem non ſentiunt, iis mens ægrotat.

7. Quæ longo tempore extenuantur corpora, lente reficere oportet: Quæ vero brevi, celeriter.

8. Si a morbo cibum capiens quiſpiam, vires non recipiat, copioſiore alimento corpus uti ſignificat. Si verò cibum non capienti idem eveniat, vacuatione indigere ſciendum eſt.

9. Corpora ubi quis purgare volet, facile fluentia reddere oportet.

10. Impura corpora, quo plus nutriveris, eo magis lædes.

11. Faci-

11. Facilius eſt potu refici, quam cibo.

12. Quæ in morbis poſt criſin relinquuntur, recidivas facere ſolent.

13. Quibus criſis fit, his nox acceſſionem præcedens gravis. Subſequens verò, levior plerumque.

14. In profluviis alvi, mutationes excrementorum juvant, niſi in prava mutentur.

16. Ubi fames, laborandum non eſt.

19. Morborum acutorum non omnino certæ ſunt prædictiones, neque mortis, neque ſalutis.

20. Quibus per juventutem alvi ſunt humidæ, iis ſeneſcentibus exſiccantur; quibus vero in juventute alvi ſunt ſiccæ, iis ſeneſcentibus humectantur.

21. Famem vini potus ſolvit.

22. Morbos, qui a repletione fiunt, curat evacuatio; eos verò qui ex evacuatione, repletio; & in cæteris contrarietas remedio eſt.

23. Morbi acuti judicantur intra dies 14.

24. Judex ſeptimi quartus. Sequentis ſeptimanæ octavus initium. Spectandus quoque eſt undecimus, ſiquidem is ſecundæ ſeptimanæ quartus eſt; rurſumque 17 ſpectandus: Is enim a quarto decimo quartus eſt, & ab undecimo ſeptimus. *Lib. de nat. hom.*

25. Æſtivæ quartanæ plerumque breves ſunt: Autumnales verò longæ, & maxime quæ ad hiemem pertingunt.

26. Febrem convulſioni ſupervenire ſatius eſt, quam convulſionem febri.

27. Iis quæ non cum ratione ſublevant non oportet fidere. Neque multum formidare mala quæ præter rationem eveniunt. Plurima enim horum incerta ſunt, nec admodum perſeverare, aut longo tempore durare conſueverunt.

29. Incipientibus morbis, ſi quid movendum videtur, move: Vigentibus autem, quieſcere melius eſt.

31. A morbo belle comedenti, nihil proficere corpus, malum eſt.

33. In quovis morbo valere ratione, recteque ſe ad ea quæ offeruntur habere, bonum. Contrarium verò malum.

34. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & anni tempeſtati morbus magis cognatus fuerit, quam quibus in nullo horum cognatus fuerit.

35. Omnibus in morbis, partes quæ ad umbilicum & imum ventrem ſunt, craſſitudinem habere, melius eſt: Valde verò tenues & tabefactas eſſe, pravum. Periculoſum verò illud eſt, etiam ad infernas purgationes.

36. Sana habentes corpora, pharmacis purgati citò exolvuntur, ut & qui pravo utuntur cibo.

38. Paulo deterior & potus & cibus, ſuavior tamen, melioribus quidem ſed inſuavioribus, præferendus.

39. Magnam partem ſenes juvenibus minus ægrotant: Quicunque verò morbi iis accidunt diuturni, plerumque commoriuntur.

40. Raucedines & gravedines, in valde ſenibus non coquuntur.

41. Qui ſæpe & vehementer, ſine cauſa manifeſta, animo linquuntur, ii derepente moriuntur.

42. Solvere apoplexiam vehementem impoſſibile quidem, levem vero non facile.

43. Ex iis, qui ſtrangulantur & diſſolvuntur, nec dum tamen mortui ſunt, non ſe recolligunt, quibus ſpuma circa os fuerit.

44. Qui

44. Qui natura ſunt valde craſſi, magis ſubito moriuntur quam graciles.

45. A comitiali morbo, juvenes mutatione potiſſimum ætatis, & regionum, & victuum, liberationem accipiunt.

47. Dum pus fit, dolores ac febres accidunt magis quam confecto.

49. Conſueti ſolitos labores ferre, etſi fuerint invalidi aut ſenes, non conſuetis, quamvis robuſtis & juvenibus, facilius ferunt.

50. Conſueta longo tempore, etiamſi deteriora ſint, inſuetis minus moleſta eſſe ſolent; quare ad inſolita quoque facienda mutatio.

51. Plurimum & repente vacuare, vel replere, vel calefacere, vel refrigerare, aut alio quovis modo corpus movere, periculoſum: Omne ſiquidem nimium, naturæ inimicum. Paulatim vero quod fit, tutum, & præſertim ſi quis ab uno ad aliud tranſierit.

52. Omnia ſecundum rationem facienti, ſi non ſuccedant ſecundum rationem, non eſt tranſeundum ad aliud, manente eo, quod ab initio viſum fuit.

53. Quicunque alvos humidas habent, dum juvenes ſunt, melius degunt his qui ſiccas habent. At in ſenectute deterius degunt; nam ſeneſcentibus ut plurimum ſiccantur.

---

## Sectio Tertia.

SEX primos aphoriſmos hujus ſectionis, vide ſupra lib. De humoribus.

7. Per ſiccitates febres acutæ fiunt; et ſi quidem

dem annus magna ex parte talis extiterit qualem fecit conſtitutionem, ut plurimum etiam tales morbos expectare oportet.

8. Conſtantibus temporibus, ſi tempeſtiva tempeſtive fiant, morbi ſtabiles, & boni judicii accidunt. Inconſtantibus autem, inſtabiles, & mali judicii.

9. Autumno in univerſum morbi acutiſſimi & perniciofiſſimi: Ver autem ſaluberrimum & minimè exitiale.

10. Autumnus tabidis malus.

*Lib. de aere, locis & aquis.* 11. Inter anni partes, ſi hiems ſicca & aquilonia, ver pluvioſum & auſtrale fuerit, æſtate neceſſe eſt febres acutas fieri, & ophthalmias, & dyſenterias, mulieribus præſertim, & viris natura humidioribus.

*Lib. de aere, locis & aquis.* 12. At ſi auſtralis hiems, & pluvioſa, & clemens fuerit, ver autem ſiccum & aquilonium mulieres quibus partus in ver incidit, quavis occaſione abortiunt: Quæ vero pepererint, infirmos & morboſos infantes edunt, ita ut vel ſtatim intereant, vel tenues, & valetudinarii vivant. Cæteris vero mortalibus dyſenteriæ, & ophthalmiæ ſiccæ fiunt, & ſenibus catarrhi perniciem brevi allaturi.

*Lib. de aere, locis & aquis.* 13. Si verò æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus autem pluvioſus & auſtralis, capitis dolores ad hiemem fiunt, & tuſſes, & raucedines, & gravedines; nonnullis etiam tabes.

14. Si verò aquilonius ſit & ſiccus autumnus, hominibus natura humidis, & mulieribus commodus: Reliquis verò ophthalmiæ ſiccæ accident, & febres acutæ, & gravedines diuturnæ, nonnullis verò etiam melancholiæ.

15. Ex conſtitutionibus anni, in univerſum ſiccitates aſſiduis imbribus ſunt ſalubriores, & minus mortiferæ.

16. Aſſiduis

16. Aſſiduis imbribus morbi fere fiunt, febres longæ, fluxiones alvi, putredines, epilepſiæ, apoplexiæ, anginæ. Siccitatibus autem, morbi tabifici, ophthalmiæ, articulorum dolores, urinæ & inteſtinorum difficultates.

17. Quotidianæ autem conſtitutiones, aquiloniæ quidem, cogunt corpora, & firma, agilia, beneque colorata, ac auditu valentiora reddunt, alvum ſiccant, oculos mordent, & ſi pectus dolor aliquis prius habuerit, exaſperant: At auſtrinæ corpora exolvunt, & humectant, auditum hebetant, caput gravant, vertiginem oculis, tarditatem corporibus adferunt, alvum humectant.

18. Per tempora verò anni, vere quidem & prima æſtate, pueri, & his ætate proximi, optime degunt, valentque maxime. Æſtate verò, & autumno ad aliquam quidem partem, ſenes. Reliquo autumno & hieme, qui mediam ætatem agunt.

20. Vere fiunt furores, melancholiæ, epilepſiæ, fluxiones ſanguinis, anginæ, gravedines, raucedines, tuſſes, lepræ, impetigines, vitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, tubercula, articulorum dolores.

21. Æſtate verò, nonnulli horum, & febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, quartanæ item, & vomitiones, alvi profluvia, ophthalmiæ, aurium dolores, oris ulcerationes, genitalium putredines, & ſudationes.

22. Autumno, æſtivi etiam multi morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, urinæ ſtillicidia, lienteriæ, dyſenteriæ, coxæ dolores, anginæ, aſthmata, volvuli, epilepſiæ, inſaniæ, melancholiæ.

23. Hieme vero, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, gravedines, raucedines, tuſſes, pectoris, laterum, lumborum, & capitis dolores, vertigines, apoplexiæ.

24. In ætatibus autem talia eveniunt: Parvis quidem & recens natis pueris, aphthæ, vomitus, tuſſes, vigiliæ, pavores, umbilici inflammationes, aurium humiditates.

25. Ad dentitionem vero accedentibus, gingivarum pruritus, febres, convulſiones, alvi profluvia, & maximè ubi caninos dentes producunt, & iis qui inter pueros ſunt craſſiſſimi, & qui alvos duras habent.

26. Ipſis vero grandiuſculis, tonſillarum inflammationes, vertebræ in occipitio introrſum luxationes, aſthmata, calculi, lumbrici rotundi, aſcarides, verrucæ penſiles, ſatyriaſmi, ſtrumæ, & alia tubercula, præcipue ante dicta.

27. Grandioribus adhuc, & ad pubertatem accedentibus, plurima ex his, & febres diuturnæ potius, & ex naribus ſanguinis fluxiones.

29. Juvenibus autem, ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, epilepſiæ, & alii morbi, ſed præcipue ſupra nominati.

30. Ultra hanc ætatem provectis, aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alvi profluvia diuturna, choleræ, dyſenteriæ, lienteriæ, hæmorrhoides.

31. Senibus ſpirandi difficultates, catarrhi tuſſiculoſi, ſtranguriæ, dyſuriæ, articulorum dolores, nephritides, vertigines, apoplexiæ, mali corporis habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi, oculorum, & narium humiditates,

tates, viſus hebetudines, glaucomata, auditus graves.

---

## Sectio Quarta.

1. PRÆGNANTES purgabis, ſi materia turgeat, quadrimeſtres, & uſque ad ſeptimum menſem, ſed has parcius: Juniores autem & ſeniores caute vitare oportet. *Aph.* 29. *Sect.* 5.

4. Æſtate ſuperiores potius ventres, hieme verò inferiores purgandi.

5. Sub Cane, & ante Canem, difficiles ſunt purgationes.

6. Graciles, & ad vomendum faciles, ſurſum purgandi, caventes hiemem.

7. Difficulter autem vomentes, & mediocriter carnoſi, deorſum, caventes æſtatem.

8. Tabidi verò, vitantes purgationes per ſuperiora.

10. Purgandum in valde acutis, ſi turgeat materia, eodem die; differre enim in talibus, malum.

11. Quibus tormina adſunt, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque medicamento, neque aliter ſolvatur, in ſiccum hydropem firmatur.

13. Ad helleboros, qui non facile ſurſum purgantur, iis ante potionem corpora præhumectanda, copioſiore alimento, & quiete.

14. Poto helleboro corpus movendum potius, quam ſomno tradendum, aut quieti. Nam vel navigatio indicat, motione turbari corpora.

15. Quum helleborum magis ducere voles, move

move corpus: Quum verò ſiſtere, ſomnum concilia, nec move.

*Aph.* 36. *Sect.* 2. 16. Helleborus periculoſus ſanas carnes habentibus: Convulſionem enim inducit.

17. Non febricitanti, cibi faſtidium, oris ventriculi morſus, vertigo tenebricoſa, & oris amaritudo, purgatione per ſuperna opus eſſe, ſignificant.

18. Supra ſeptum tranſverſum dolores, qui purgatione egent, ſurſum purgare opus eſſe indicant: Qui verò infra, deorſum.

19. Qui potione medica dum purgantur non ſitiunt, purgandi finis non ſit donec ſitiverint.

20. Febris expertibus ſi tormina adſint, & genuum gravitas, & dolor lumborum, inferna purgatione opus eſſe ſignificant.

*Coac.* 608. 21. Excrementa alvi nigra ſanguini atro ſimilia, ſponte euntia, ſive cum febre, ſive citra febrem, peſſima. Et quanto ipſorum colores pravi fuerint plures, eo deterius. A medicamento autem talia exigi, melius eſt. Idque quanto ipſorum plures fuerint colores, non malum.

22. Morbis quibuſvis incipientibus, ſi atra bilis ſupra infrave exierit, lethale.

23. Quibus per morbos acutos, aut diuturnos, aut vulnera, aut alio modo extenuatis, atra bilis, aut velut ſanguis niger prodierit, poſtridie moriuntur.

24. Dyſenteria, ſi ab atra bile incipiat, lethalis eſt.

25. Sanguinem ſupernè quidem efferri, qualiſcunque ſit, malum: Infernè verò niger ſi dejiciatur, bonum.

28. Quibus dejectiones ſunt bilioſæ, ſurditate

tate ſuperveniente, ceſſant: Et quibus ſurditas adeſt, billioſis dejectis, finitur.

29. Febricitantibus, ſi ſexto die rigores fiant, difficulter judicantur. *Coac.* 15.

37. Frigidi ſudores, cum febre quidem acuta, mortem, cum mitiore verò morbi longitudinem ſignificant.

38. Qua corporis parte ſudor eſt, ibi morbum eſſe ſignificat.

41. Sudor multus per ſomnum citra cauſam manifeſtam factus, copioſiore cibo corpus uti ſignificat: Quod ſi cibum non aſſumenti hoc accidat, vacuatione indigere ſignificat.

43. Febres quæ tertio quoque die vehementius affligentes non intermittunt, periculoſiores: Quoquo modo autem intermiſerint, periculum abeſſe ſignificant. *Aph.* 62. *Sect.* 7.

44. Quos febres longæ exercent, iis tubercula ad articulos, vel dolores fiunt. *Aph.* 63. *ſect.* 7.

45. Quibus tubercula ad articulos, vel dolores, poſt febres diuturnas, fiunt, ii cibariis plurimis utuntur. *Aph.* 64. *ſect.* 7.

46. Si rigor, febre non intermittente, ægrum jam debilem frequenter invadat, mortiferum eſt.

48. In febribus non intermittentibus, ſi partes externæ algeant, internæ urantur & ſitiunt, lethale eſt. *Aph.* 1. *&* 72. *ſect.* 7.

57. Spaſmo aut tetano vexato febris ſi acceſſerit, morbum ſolvit.

59. Tertiana exquiſita ſeptenis ad ſummum circuitibus judicatur.

60. Quibus per febres aures obſurduerint, iis ſanguis è naribus profluens, aut perturbata alvus, ſolvit morbum.

61. Febricitantem niſi diebus imparibus febris reliquerit, ſolet reverti.

62. Quibus

62. Quibus per febres icterus ſupervenerit ante diem ſeptimum, malum.

63. Quibus in febribus quotidie rigores repetunt, quotidie febres ſolvuntur.

64. Quibus per febres icterus die 7mo, aut 9no, aut undecimo, aut decimo quarto, ſupervenerit, bonum, niſi dextrum hypochondrium durum ſit, alioqui minimè bonum.

70. Quibus per febres urinæ turbatæ, quales jumentorum, iis dolor capitis vel adeſt, vel aderit.

71. Quibus die ſeptimo futura criſis eſt, iis urina rubram die quarto nubeculam habet.

72. Quibus pellucidæ & albæ ſunt urinæ, malæ: Maxime verò tales in phreniticis apparent.

74. Quibus ſpes eſt ad articulos abſceſſum futurum, abſceſſu liberat urina multa, craſſa, & alba reddita: Qualis in febribus cum laſſitudinis ſenſu, quarto die exire incipit. Quod ſi ex naribus etiam ſanguis profluxerit, brevi admodum ſolutio fit.

75. Si quis ſanguinem, aut pus meiat, renum aut veſicæ exulcerationem ſignificat.

76. Quibus cum urina craſſa, exiguæ carunculæ, aut velut pili una exeunt, his a renibus excernuntur.

77. Quibus cum urina craſſa, furfurea quædam ſimul minguntur, his veſica ſcabie laborat.

78. Qui ſponte ſanguinem meiunt, iis a renibus venulam ruptam eſſe ſignificat.

79. Quibus in urina ſubſident ſabuloſa, iis veſica calculo laborat.

80. Si quis ſanguinem, aut grumos meiat,

aut

aut urinam guttatim emittat, & dolor ad imum ventrem, ac interfœmineum incidat, ea quæ circa veſicam ſunt laborant.

81. Si quis ſanguinem, aut pus, aut ſquammulas meiat, & gravis odor adſit, veſicæ exulceratio ſignificatur.

83. Mictus noctu plurimus parvam dejectionem ſignificat.

---

## Sectio Quinta.

1. CONVULSIO ab helleboro, lethalis. *Aph.* 25.
2. Convulſio vulneri ſuperveniens, lethalis. *Sect.* 7.

3. A copioſo ſanguinis fluxu ſingultus aut convulſio, malum.

4. A purgatione immodica convulſio aut ſingultus ſuperveniens, malum.

5. Si ebrius quiſpiam derepente obmuteſcat, convulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit, qua crapulæ ſolvuntur, vocem recuperet.

6. Qui tetano corripiuntur, intra 4 dies intereunt: Si verò hos ſuperaverint, incolumes evadunt.

7. Epilepſia, quibus ante pubertatem contingit, mutationem recipit: Quibus poſt 25 annum, eos ferè comitatur ad mortem uſque.

8. Qui pleuritide laborant, niſi intra 14 dies ſupernè repurgentur, iis in empyema fit mali tranſlatio.

9. Tabes iis maximè ætatibus fit, quæ a decimo

decimo octavo ſunt anno, ad triceſimum quintum.

10. Quibus ex angina liberatis, ad pulmonem mali fit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur: Si vero hos effugerint, purulenti evadunt.

11. Qui tabe vexantur, ſi ſputum quod extuſſiunt carbonibus injectum olet graviter, & capilli a capite defluunt, lethale.

13. Qui ſpumantem ſanguinem extuſſiunt, iis ex pulmone educitur.

14. Si tabe detento profluvium alvi ſuperveniat, lethale.

15. Qui ex pleuritide empyi fiunt, ſi a ruptione intra dies 40 ſurſum purgentur, liberantur: Alioqui tranſeunt in tabem.

18. Frigidum inimicum oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, dorſali medullæ; calidum verò amicum.

24. Frigida pectori inimica, tuſſes movent, ſanguinis fluxiones, & deſtillationes efficiunt.

25. Articulorum tumores & dolores abſque ulcere, atque etiam podagricos, & convulſiones, magna ex parte, frigida largè effuſa levat & extenuat, ſolvitque dolorem. Torpor enim modicus doloris ſolvendi vim habet.

28. Suffitus aromatum muliebria educit.

30. Mulierem gravidam morbo quopiam acuto corripi, lethale.

31. Mulier in utero gerens ſecta vena abortit: Et magis, ſi major fuerit fœtus.

32. Mulieri ſanguinem evomenti, menſtruis erumpentibus, ſolutio fit.

33. Mulieri, menſtruis deficientibus, ſanguis è naribus profluens bonum.

34. Mu-

34. Mulieri uterum gerenti, ſi alvus multum fluat, periculum eſt ne abortiat.

35. Mulieri hyſtericæ, aut difficulter parienti, ſternutamentum ſuperveniens, bonum.

36. Mulieri menſes decolores, nec eodem ſemper modo & tempore prodeuntes, purgationem indicant eſſe neceſſariam.

37. Mulieri in utero gerenti, ſi mammæ ſubito extenuentur, abortit.

39. Si mulier quæ nec prægnans, nec puerpera eſt, lac habet, ei menſtrua defecerunt.

44. Quæ præter rationem tenues uterum gerunt, abortiunt donec habitiores evaſerint.

45. Quæ, mediocriter corpulentæ, abortum faciunt ſecundo menſe, aut tertio, ſine occaſione manifeſta, iis acetabula uteri mucoris ſunt plena, nec præ pondere fœtum continere poſſunt, ſed abrumpuntur.

46. Quæ, præter naturam craſſæ, non concipiunt, iis uteri os ab omento comprimitur, & priuſquam extenuentur, non concipiunt.

49. Ad ſecundas deturbandas, ſternutatorio immiſſo, nares & os comprimito.

57. Menſtruis abundantibus morbi eveniunt, & ſubſiſtentibus accidunt ab utero morbi.

60. Si prægnanti purgationes menſtruæ curſum ſuum teneant, bene valere fœtum eſt impoſſibile.

61. Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre ſuperveniente, cibique faſtidia ei accidant, prægnantem eſſe putato.

62. Quæ frigidos & denſos uteros habent, non concipiunt: Et quæ præhumidos uteros habent, non concipiunt: Extinguitur enim in ipſis genitura. Et quæ plus æquo ſiccos & adurentes:

Nam

Nam alimenti defectu ſemen corrumpitur. Quæ verò ex utriſque moderatam nactæ ſunt temperiem, eæ fœcundæ evadunt.

64. Lac præbere capite dolentibus, malum. Malum verò & febricitantibus, & quibus hypochondria elata, aut murmurantia, & ſiticuloſis. Malum item quibus bilioſæ dejectiones, febres acutæ, copioſa ſanguinis evacuatio facta eſt. Convenit vero tabidis non admodum febricitantibus, & in febribus longis & languidis, dum nullum ex ſupradictis ſignis adſit; & præter rationem extenuatis.

*Lib. 2. Epid. Sect. 3. & Lib. 6. Sect. 3.*

68. Parte capitis poſteriore dolenti, in frontem excurrens vena inciſa prodeſt.

69. Rigores incipiunt mulieribus ex lumbis magis, & per dorſum perveniunt in caput: Viris vero parte corporis poſteriore magis quam anteriore, veluti ex femoribus & cubitis. Argumento eſt cutis raritas quam pilus oſtendit.

70. Qui quartana corripiuntur, non admodum convulſionibus tentantur: Si vero prius tentati fuerint, ſuperveniente quartana, liberantur.

---

## Sectio Sexta.

*Lib. 2. Epid. Sect. 2.*

1. IN diuturnis lævitatibus ineſtinorum, ſi ructus acidus ſuperveniat, qui prius non extiterit, bonum eſt ſignum.

2. Quibus nares humidiores natura, & genitura humidior, ii minus proſpera valetudine fruuntur: Quibus vero hiſce contraria adſunt, ſalubrius degunt.

3. In longis inteſtinorum difficultatibus cibi

bi faſtidium, malum. Et cum febre pejus. *Lib.* 6. *Epid. Sect.* 8.

4. Circumglabra ulcera, maligna.

6. Renum & veſicæ vitia in ſenibus difficulter curantur.

8. Hydropicis ulcera in corpore orta non facile ſanantur.

10. Caput dolenti, & vehementer laboranti, pus aut aqua, aut ſanguis per nares, os, aut aures, effluens, morbum ſolvit.

11. Melancholicis, & nephriticis, hæmorrhoides ſupervenientes, bonum.

12. A diuturnis hæmorrhoidibus curato, niſi una quæpiam ſervetur, periculum hydropis vel tabis impendet.

13. Singultu detento ſi ſternutamenta ſupervenerint, ſingultum tollunt.

14. Hydrope detento, ſi aqua è venis in ventrem confluxerit, ſolutio fit.

15. Longo alvi profluvio laboranti ſponte vomitus ſuperveniens, alvi profluvium ſolvit.

16. Pleuritide aut peripneumonia detento alvi profluvium ſuperveniens malum.

17. Ophthalmia laborantem alvi profluvio corripi, bonum.

18. Cui perfecta eſt veſica, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum tranſverſum, aut aliquod ex inteſtinis tenuibus, aut ventriculus, aut hepar, lethale.

19. Ubi diſſectum fuerit os, aut cartilago, aut nervus, aut genæ pars tenuis, aut præputium, neque augetur, neque coaleſcit. *Aph.* 28. *Sect.* 7.

21. Inſanis, ſi varices, vel hæmorrhoides ſupervenerint, inſaniæ ſolutio.

23. Si metus & mœſtitia multo tempore perſeverent, melancholicum eſt ſignum.

24. Si quod gracile inteſtinum perfectum

 ſit,

ſit, non coaleſcit.

25. Eryſipelas foras intro converti, malum; intus vero foras, bonum.

26. Quibus in febre ardente tremores fiunt, delirium ſolvit.

27. Quicunque empyi, aut hydropici uruntur, aut ſecantur, ſi pus aut aqua univerſim effluxerit, omnino moriuntur.

28. Eunuchi non laborant podagra, neque calvi fiunt.

29. Mulier non laborat podagra, niſi menſes ipſi defecerint.

30. Puer non laborat podagra, ante veneris uſum.

31. Oculorum dolores meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ ſectio, aut purgatio ſolvit.

33. Qui acidum ructant, non admodum pleuritici fiunt.

*Aph.* 47. *Sect.* 7. 35. Hydropicis tuſſis ſuperveniens, malum.

36. Difficultatem urinæ phlebotomia ſolvit.

*Aph.* 49. *Sect.* 7. 37. Ab angina detento tumorem fieri in collo, bonum: Foras enim morbus vertitur.

38. Quibus occulti cancri fiunt, non curare melius: Curati enim citius intereunt.

39. Convulſio vel a repletione fit, vel ab inanitione: Ita vero & ſingultus.

42. In ictericis hepar durum fieri, malum.

43. Qui lienoſi dyſenteria corripiuntur, iis poſt longam ſupervenientem dyſenteriam, hydrops aut lienteria accidit, & moriuntur.

45. Quæcunque ulcera annua ſunt, aut longiore tempore durant, in iis os abſcedere eſt neceſſe, & cicatrices cavas fieri.

46. Qui gibbi ex aſthmate aut tuſſi ante pubertatem fiunt, moriuntur.

47. Quibus

47. Quibus venæ ſectio, aut purgatio prodeſt, his vere ſecanda vena, aut purgatio imperanda. *Aph.* 53. Sect. 7.

48. Lienoſis dyſenteria ſuperveniens, bonum.

49. Qui podagrici morbi fiunt, ſedata inflammatione, intra dies 40 conquieſcunt.

50. Quibus diviſum eſt cerebrum, his febrem & bilioſum vomitum ſupervenire eſt neceſſe.

51. Qui valentes capitis repente doloribus corripiuntur, & protinus muti fiunt, & ſtertunt, intra dies ſeptem intereunt, niſi febris eos prehenderit.

53. Deliria quæ cum riſu fiunt, tutiora; quæ vero ſtudio adhibito, periculoſiora.

55. Dolores podagrici vere & autumno ferè moventur.

57. Apoplectici fiunt maximè à quadrageſimo anno ad ſexageſimum.

58. Si omentum exciderit, neceſſario computreſcit.

59. Quibus, longo coxendicum dolore conflictatis, femoris ſummum coxa excidit, rurſuſque recidit, iis mucores innaſcuntur.

60. Quibus diuturno dolore iſchiadico vexatis femur excidit, iis crus contabeſcit, & claudicant, niſi urantur.

---

## Sectio Septima.

10. AB ileo vomitus, vel ſingultus, vel convulſio, vel delirium, malum.

11. A pleuritide peripneumonia malum.

12. A peripneumonia phrenitis, malum.

14. Propter plagam in capite acceptam ſtupor aut deſipientia, malum.

15. Ex ſanguinis ſputo puris ſputum, malum.

16. A puris ſputo, tabes & fluxus; quum vero ſputum ſiſtitur, moriuntur.

17. Inflammationi hepatis ſi ſupervenerit ſingultus, malum.

22. A diuturno partium ad ventrem attinentium dolore, ſuppuratio.

23. A ſincera dejectione dyſenteria, malum.

27. Si prægnanti teneſmus ſupervenerit, abortum facit.

29. Si leucophlegmatia detento fortis diarrhœa ſupervenerit, morbum ſolvit.

30. Quibus per diarrhœam ſpumoſa ſunt alvi excrementa, iis a capite effluunt talia.

31. Quibus per febres in urinis ſedimenta craſſiorem farinam referunt, longam invaletudinem fore ſignificant.

32. Quibus in urinis bilioſa ſedimenta, ſed ſupra tenuia apparuerint, acutum morbum ſignificant.

33. Quibus divulſæ ſunt urinæ, iis vehemens fit in corpore perturbatio.

34. Quibus in urinis bullæ innatant, nephritim, & longam fore invaletudinem ſignificant.

35. Quibus in urina adipalis ſuperficies eſt & conferta, iis nephriticum & acutum morbum adeſſe ſignificat.

37. Qui ſanguinem evomunt, ſi ſine febre, ſalutare; ſi cum febre, malum. Curatio perficitur refrigerantibus & aſtringentibus.

39. Si quis ſanguinem & grumos meiat, & ſtranguria laboret, dolore ad hypogaſtrium, & pectinem,

pectinem, & perinæum pertinente, ad veſicam loca laborant.

40. Si ſubito lingua impotens reddatur, vel aliqua corporis pars attonita ſtupeat, planè id melancholicum eſt.

44. Si empyis, cum uruntur aut ſecantur, purum & album pus effluat, evadunt: Si vero ſubcruentum, fæculentumque & fœtidum, pereunt.

45. Quibus purulentum jecur aduritur, ſi purum pus effluat & album, ſalvi fiunt: In tunica enim ipſis pus continetur. Si vero qualis amurca profluat, intereunt.

46. Dolores oculorum poſt meraci vini potum, & aquæ calentis copioſæ balneum, venæ ſectione curato.

48. Urinæ ſtillicidium, ac meiendi difficultatem, vini meraci potus, & venæ ſectio ſolvit.

50. Quibus cerebrum ſideratum eſt, intra tres dies intereunt: Si vero hos ſuperaverint, ſani fiunt.

52. Quibus hepar admodum dolet, iis febris ſuperveniens ſolvit dolorem.

56. Anxietudinem, oſcitationem, horrorem, vinum pari aquæ portione temperatum, ſolvit.

58. Quibus occaſione aliqua cerebrum fuerit vehementer concuſſum, mutos protinus fieri neceſſe eſt.

59. Corporibus, humida carne præditis, imperanda fames eſt: Nam fames ſiccat corpora.

## Sectio Octava.

### Quæ ſpuria habetur.

55. Ex morbo diuturno alvi fluor, malum. 56. Quæcunque non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat; quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat; quæ ignis non ſanat, ea incurabilia judicare oportet.

---

# SECTIO OCTAVA.

Continens τὰ ἐξωτικά.

### Ex Epiſtola ad Cratevam.

Succi omnes, & fluidi liquores in vitreis vaſis adferantur. Folia, flores & radices, in fictilibus novis probe obturatis, ut ne ventis difflata vim medicam perdant.

Cum ab omni arte aliena ſit procraſtinatio, tum verò maximè in medicina, in qua dilatio vitæ periculum adfert. Temporum autem opportunitates curationum ſunt animæ.

Multa nos mortales latent.

Neque enim ei, qui in periculo conſtitutus eſt, ſatis ſunt quæ poſſumus, verum etiam quæ non poſſumus expetit.

---

### Ex Epiſtola ad Damagetum.

Totus homo ab ipſo ortu morbus eſt. Dum educatur, inutilis, auxilium ſupplex implorat,

rat. Dum increſcit, improbus & demens eſt, inſtitutione puerili indigens. In ætatis vigore conſtitutus, audax. Ætate marceſcens, miſerabilis, ſuos labores per imprudentiam excolens.

Ægrotantes, ſimul ac ſervati ſunt, cauſam diis vel fortunæ attribuunt.

## Ex Epiſtola ad Democritum.

IN arte medica quæ recte fiunt, plerumque quidem hominum vulgus non admodum laudat, ſæpe vero diis attribuit. At ſi in aliquo repugnans natura, eum, qui curatur, interemerit, numen prætermittens medicos incuſat. Et ego ſane plus reprehenſionis, quam honoris ex arte mihi conſecutus videor. Neque enim, quantumvis jam ſenex, ad artis medicæ finem perveni, neque etiam ipſius inventor Æſculapius.

## De Veratri purgatione.

QUI non facile per ſuperiora purgantur, iis corpora copioſiore cibo & quiete, ante potionem humectanda ſunt. *Aph.* 13. *Sect.* 4.

Poſt veratri purgationem, corpora magis ad motionem, quam ad ſomnos adducenda. Quod vero motio corpora turbet, id indicat navigatio. *Aph.* 14. *Sect.* 4.

## Ex Democrati Epiſtola ad Hippocratem, de Natura Humana.

VESICÆ vicina infantium mater, gravis calamitas, ſexcentarum ærumnarum mulieri author Uterus deliteſcit.

---

## Ex Epiſtola ad Demetrium Regem.

HUMANORUM morborum radix caput eſt, ex eoque maximæ ægrotationes adveniunt; cum enim toti corpori incumbat, eorum omnium quæ ingeruntur reliquias, & tenues humores, non ſecus ac cucurbitulam, attrahere contingit.

---

## De Purgatoriis Remediis.

ANTE omnia bilioſis oportet propinare cholagogum pharmacum, pituitoſis phlegmagogum, hydropicis hydragogum, melancholicis melanagogum.

Fœda eſt calamitas pharmaco purgatorio hominem interiiſſe.

Qui validis febribus impliciti jacent, his non ante febris remiſſionem pharmaca dare oportet; ſin minus, cunctandum ſaltem ne intra decimum quartum diem.

De

## De Hominis Structura.

SANGUINIS locus & ſpiritus in corde eſt: A dextris quidem ejus ſanguis, a ſiniſtris vero ſpiritus conſiſtit.

Venæ a corde ſanguinem ſumunt, per quas corpori diſtribuitur.

---

*FINIS.*

# INDEX

## Rerum præcipuarum, quæ hoc Opere continentur.

### A.

pag.
ABortus cauſa, 88. Futuri ſignum, 207
Acetum bilioſis magis quam melancholicis confert, 109
Adoleſcentiæ morbi, 200
Adoleſcentis in foro Mendacium hiſtoria, 161
Adoleſcentis in Melibœa hiſtoria, 178
Adoleſcentis, in cujus os ſerpens irrepſerat, hiſtoria, 182
Ægrotis in quibus gratificandum, 185
Æſtate, morbi infeſtantes, 199
Alimentum quid, 106. Triplex, 97
Allii vires, 103
Alvi dejectio quæ bona, quæ mala, 15, 74
Amazones infantes maſculos luxant, 133
Anaxionis hiſtoria, 171
Anginæ prognoſis, 22, 55, 206, 210
——curatio, 109
Anginæ liberis mites, ſervis vehementiſſimæ, 187
Anginoſæ juxta Ariſtionem hiſtoria, 161
Anima corporis humani portio, 100
Anni diviſio, 104
Anni tempora conſideranda, 90

Anni

# INDEX.

Anni temporum maximæ mutationes obſervandæ.
Pro Anni varia conſtitutione varii morbi, 93, 94
Apii facultates, 103
Aphoniam tremor ſolvit, 36
Apollonii hiſtoria, 175
Apoplexiæ præſagia, 64, 65, 196, 211
Aquæ quænam calidæ, 91. Quænam optimæ, & pravæ, 92, 151
Aquiloniæ tempeſtatis incommoda, 25, 199
Aqua vorax, 186
Articulus, præſenti febre, ſuam in ſedem reponendus non eſt, 131
Aſiatici Europæis minus bellicoſi, 65
Aſparagi vires, 103
Aſtronomia ad artem medicam confert, 91
Athletarum habitus boni periculoſi, 191
Avis fit ex ovi luteo, 84
Auris doloris præſagia, 22
Aurium affectus, 43
Aurium ſordes dulces quid ſignificent, 186
Auſtrinæ tempeſtatis incommoda, 21, 199
Autonomi hiſtoria ex capitis vulnere mortui, 180
Autumno morbi infeſtantes, 199

B.

BEtæ facultates, 103
Bilis atræ dejectio quid ſignificet, 28
Bilioſi ægre cibi abſtinentiam ferunt, 108, 202
Brachii os fractum diebus quot firmetur, 130
Braſſicæ vires, 103

C.

CAlculum frangentia nulla dantur, 64
Calculi in veſica ſignum, 119

Calidum immortale vocatum, 84
Caloris & frigoris inæqualitas, 14, 27
Calvi in Lariſſa hiſtoria, 169
Calvities a cerebri conſumptione, 185
Canales pro cruribus fractis, 130
Cancer occultus, 210
Capitis dolores in febribus, 22
Capitis doloris cura, 209
Capitis doloris ex utero cura, 190
Capita debilia habentes nunquam egregii potores, 91
Caput & lien morbis maxime obnoxia, 119
Capitis fluxiones, 89
Capitis partes quæ tuto ſecari poſſunt, & quando ſectio inſtituenda, 135
Capitis os quomodo ſecandum, 136
Ex Capitis vulneribus perituri ſigna, 135
Hieme quam æſtate diutius vivunt, 135
Cardialgia quando funeſta, 50
Carnis omnis generis qualitates, 102
Carus & coma, 42
Cauponis peripneumonia laborantis hiſtoria, 189
Cephalalgiæ prognoſis & cura, 41, 42
Cerebrum glandula eſt, 89
Cerebri concuſſio, 66, 181
Cerebri ſphaceliſmus, 113, 213
Cherionis hiſtoria, 158
Cibus & potus paulatim addendus vel detrahendus, 121
Ciceris vires, 102
Clazomenii hiſtoria, 146
Cleonactidis hiſtoria, 143
Conceptus ſigna, 85, 87. Impedimentum, 207. Remedium, 128
Concocta, non cruda, educenda, 193
Conſuetudini aliquid dandum, 193

Continentia, contenta & impetum facientia, 188
Contrariorum contraria ſunt remedia, 78, 97 & 188. Paulatim ſunt adhibenda, 184
Convolvulus ſanguineus, 123
Convulſio, quando & quibus funeſta, 54, 205. Ejus cauſæ, 24, 210. Cura, 203
Cor muſculus eſt, 89. Et ſanguinis fons, 118
Corpus totum ſpirabile & omnia conſentientia, 106, 187
Coxendicis doloris curatio, 121, 211
Cranii fractura ejuſque 5 genera, 67, 135
Criſin quæ oſtendant, 27. Sexto die, & decimo quinto ſalutaris, 152, 178
Critonis hiſtoria, 145
Cubiti os fractum quot diebus coaleſcat, 130
Curandi gratis qui, & quando,
Cutis raritas & compactio quid efficiant, 18

D.

Dealcis horto decumbentis hiſtoria, 156
Dealcis uxoris hiſtoria, 177
Deambulandum quando, 104
Decubitus quis optimus, quis malus, 11, 12
Dens dolens, niſi eroſus & mobilis, non eximendus, 119
Dentitionis incommoda, 89
Dentium ſtridor, 12
Deliquium animi ſubinde recurrens, mortiferum, 196
Digiti liventes & nigri. 15
Divinum ſi quid in morbis cognoſcendum, 10
Dromeadæ uxoris hiſtoria, 147
Dyſenteriæ præſagia. 63, 202
Dyſeridis famulæ hiſtoria, 180
Dyſuriæ & ſtranguriæ curatio, 154, 210

Ebrie-

## E.

EBrietatis remedium, 110
Empyematis prognoſis, 206
Epicharmi uxoris hiſtoria, 182
Epicratis uxoris hiſtoria, 142
Epilepſia ut juvenes liberantur, 197, 205
Nil habet aliis morbis divinius, 97
Quinam ea non apprehendantur, 98
Epileptici plerumque fiunt melancholici, & e contra, 188
Eraſini hiſtoria, 144
Eryſipelatis prognoſis, 210
Euryanactis filiæ hiſtoria, 160
Exercitationis juſta menſura, 185
Excreta non copia æſtimanda, 194
Experimentum periculoſum, 191

## F.

FAbarum vires, 101
Facies Hippocratica quid, 10, 45
Ex facie ſigna, 45, 184
Famem vini potio ſolvit, & ubi adeſt labor nocet, 195
Famulæ in Omilo hiſtoria, 180
Faſciæ quomodo deligandæ, 131
Fauces exulceratæ, 22, 49
Febrium ſigna, 21, 23, 28, 34
Febres æſtate magis graſſantur. 151
Febres quartanæ cura, 120
ejus privilegium, 187, 208. Terminus, 187, 195
Febris tertianæ cura, 114. Terminus, 27, 203
Febres ſine ſudore quando contingant, 151
Femoris articulus quot modis luxetur, 133

Ferulæ

Ferulæ quando admovendæ, 130
Fiſtulæ quæ peſſimæ, 68
Flatus eruptio quæ probanda, 16
Fluor albus, 124
Fœtus mortui ſigna, 87, 125
Fœtus quando movere incipit, 82
Frictionis vires & commoda, 129, 132
Frigora quæ vitanda, 105
Fullonis hiſtoria, 190

G.

GEnitura ſeptem dierum, 85
Gravitas corporis, 14

H.

HÆmorrhagiæ commoda, 53
Hæmorrhagia narium, 14, 52. Larga ſolvit multa, 151
——e naribus 4to die, non probanda, 152, 183
Hæmorrhoidum cura, 110. Curatio ſuſpecta, 179
Hæmorrhoidum fluentium commoda 26, 28
Hermocratis hiſtoria, 155
Herophontis hiſtoria, 140
Herophyti hiſtoria, 172
Hieme morbi infeſtantes, 200
Hiſtoria cujuſdam ſagitta juxta inguen percuſſi, 181
Hominis corpus ex pluribus conſtat, 78
Homo totus a natura morbus, 214
Hominis innominati hiſtoria, 148
Hordei facultates, 101
Hippiæ ſororis hiſtoria, 190
Humeri os quomodo reponendum, 132
Humores pro anni temporum differentiis augentur, 78

Humores ducendi quo maxime vergant, 193
Humidi quatuor ſpecies, 79, 24, 118
Hydropis remedium, 188
Hydropis ſicci ſignum, 201
Hydrops pulmonis, 115, 122
Hypochondria in morbis qualia probantur, 13
Hypochondriorum tumor, 13, 49, 50
Hyſterici affectus cura, 124

I.

ICterus febribus ſuccedens, 27, 204
Jejunium qui facilius ferunt, 193
Ex igne & aqua omnia conſtant, 100
Ilei cauſa, ſigna & cura, 105, 115
Infantis ſitus in utero, 83
Infantium morbi, 200
Inflammationi quæ conveniant, quæ non 121
Inſania quandoque utilis, 28
Inſomnia quid ſignificent, 105
Inſulæ continenti vicinæ marinis rigidiores, 101
Iſagoræ filii hiſtoria, 190
Judicantia in melius ne ſtatim appareant, 151
Judicata & quæ judicantur non ſunt movenda, 193
Iſchuria rigorem præcedit, 183
Juvenes multo egent alimento, 193
Juvenum morbi, 200

L.

LAbores cibos præcedant, 186
Lacti extincto quæ medeantur, 127
Lactis qualitates, 101. Quibus conveniat, 208
Lariſſææ virginis hiſtoria, 174
Leguminum eſus incommodus, 152
Lentes quas qualitates habeant, 102

Lienes magni, 120, 123
Lienteriæ præſagia, 63
Lingua humorum ſerum quale ſit indicat, 186
Lini ſeminis vires, 102
Lochiorum ſuppreſſio, 124
Lumbricus latus quando & quomodo generetur, 119

M.

MAchinis quando & quibus utendum, 130, 131
Macrocephali quomodo prognati, 95
Manuum geſticulatio, 12
Manus luxatæ ſigna & cura, 132
Medicam artem dari probatur. 4. ex quibus conſtet, 136
Medicina artium nobiliſſima. 2, Ad eam cognoſcendam ſex adjumentis opus eſt, 2. Ejus definitio 2, 97, 100. Deo aſcripta, 5
Medicina optima eſt interdum medicinam non facere, 132. Procraſtinatio ab ea abſit, 214
Medicus calculo laborantes ſecare non debet, 1. Conſultationes amet, 9. Deum invocet, 105. Inſtrumenta omnis generis habeat præparata, 8. Si probus, alteri nunquam invidebit, 9. Ejus indulgentia ægrotanti ſæpe nocet, 9. Quæ eum deceant, 6, 7. Silere jubetur, 2. De quibus ægrotum interroget, 112. Multarum rerum experientiam habere oportet, 132. Mali quibus ſimiles, 5. Medicus neſciens quieſcere, periculoſus, 184. Quæ illi conſideranda ut recte in curatione morborum procedat, 111, 184
Melancholiæ præſagia, 65
Melidæ hiſtoria, 149
Membrorum diſcretio quot diebus fiat, 81

Menſium menſura juſta, & tempus, 126. Ad menſes immodice fluentes, 129, 153
Menſtruorum retentorum incommoda & cura, 69, 124, 125
Menthæ facultates, 103
Mentis humanæ ſedes, 89
Metonis hiſtoria, 145
Molæ cauſa, 127
Morborum acutorum terminus, 27, 195. Acuti qui, 107, 120. Acutorum incertæ prædictiones, 195
Morbus, cujus cauſa nota, facile curatur, 97
Morborum communium cauſa eſt aer, 79
Morbi, qui lethales, dubii, aut minime lethales, 112, 120
Morbos quæ prohibent, 185
Morbis extremis extrema conveniunt remedia, 192
In morbis longis terram mutare bonum eſt, 186
Morbi ſecundum anni tempora augentur & deſinunt, 78
Morbi connutriti quomodo deſinant, 186
Morbus alteri ſuccedens ut plurimum perniciosus, 121
Morbi omnes ex bile & pituita oriuntur, 119
Mororum facultates, 104
Mulieris apud Pantamidem hiſtoria, 162
Mulieris in Cyrico decumbentis hiſtoria, 176
Mulieris in foro Mendacium hiſtoria, 163
Mulieris gravidæ hiſtoria, 148
Mulieris gravidæ ſignum, 207
Mulieris gravidæ cum dyſenteria ad partum ſuperſunt, 33
Mulieri gravidæ caute ſecanda vena, 206
Muliebria educit ſuffitus aromatum, 206
Mulieris in Thaſo hiſtoria, 166, 174
Mulieris juxta Tiſamenum hiſtoria, 162

Mulieris quæ venenatum medicamentum biberat hiſtoria, 182
Mutationes cavendæ & conſiderandæ, 25, 108, 185

N.

NAmyſiæ hiſtoria, 189
Naſturtii vires, 103
Natura morborum medicatrix, 186
Navis gubernatoris hiſtoria, 182
Nerei filiæ hiſtoria, 181
Nervorum morbi graviores, 110
Nervorum ſubſultus, 38
Nicodemi hiſtoria, 173
Nimium omne naturæ inimicum, 197

O.

OCcipite laborante, in fronte venæ ſectio juvat, 184, 208
Oculorum affectus, 11, 46
Oculorum dolorum cura, 210
Oecetæ uxoris hiſtoria, 163
Oſſa fracta habentes tenuiter cibandi, 130
Oſſa luxata cum vulnere, minime ſunt reponenda, 134
Oſſibus frigidum inimicum, 206
Oſcitationis curatio, 152

P.

PAnis vires, 101
Parii hiſtoria, 165
Paronychiæ remedium, 154

Parotides quid portendant, 44
In paroxyſmo parce cibandum, 192
Partus ſine dolore periculoſus. 69
Partus ut fit, 83. Quibus menſibus vitalis, 83, 85, 86. Octimeſtris, 86. Ad eum facilitandum, 127, 207
Pectori frigida inimica, 206
Pepaſmus quid, 55
Periclis hiſtoria, 170
Peripneumoniæ abſceſſus ſuccedentes, 20. Quomodo fiat, ejuſque ſigna, 116, 211. Ut a pleuritide differat, 111. Ejus & pleuritidis curatio, 109
Pernicioſa ſine ſignis levantia, mortifera, 31
Phaethuſæ hiſtoria, 189
Philes filii hiſtoria, 183
Philini uxoris hiſtoria, 141
Philiſci hiſtoria, 138
Philiſtis hiſtoria, 158
Phrenitici hiſtoria, 169
Phrenitici curatio, 120
Phthiſis quando lethalis, 60. Quibus præcipue fit, 61, 205. Signa diagnoſtica, 112, 122
Piſcium ſaxatilium natura, 102
Pithyonis hiſtoria, 154, 167
Pleuritis quid, 120. Quænam ſalutaris, quæ non, 57, 117. Ejus curatio, 107. In ſanguinea non mittendus ſanguis, 26, 57, 185. Sicca funeſta, 56. Quando in empyema tranſeat, 205. Ejus tum curatio, 117. Alvi fluxu corripi malum, 209
Podagra quænam ſalutaris, quæ non, 33
Diuturnum eſt malum, & ægerrime ſolvitur, 121
Polypi curatio, 120
Ptiſanæ laudes, 107

Præg-

Prægnantes quando purgandi, 201
Puer in utero alimentum ore ſugit, 85
Puris optimi notæ, 14
Purgatio ſanis periculoſa. 202
Quid eam præcedere debeat, 20, 194
Purgandum quando & quomodo, 201
Pyrorum facultates, 104

R.

RApi facultates, 103
Raucedines in ſenibus non coquuntur, 196,
Recidiva quando metuenda, 28. Quomodo fiat, 152, 195
Renum vitia quæ non ſanantur, 188, 209
Reſpirationis præſagia, 48
Rigor ante partum metuendus, 69
ejus præſagia, 203
Ructus acidus in lienteria bonus, 208
Rutæ vires, 103

S.

SAnguinis mictio quid ſignificet, 204
Sanguinis miſſio purgationem præcedat, 58. Quando nocet, 66. Quando mittendus in morbis acutis, 109
Sanguinem e venis fluentem ſiſtentia, 188
Sanguinis ſtillæ damnoſæ, 38
Sanitatis regula & tutela, 186
Satyri pollutione nocturna laborantis hiſtoria, 188
Scytharum modus vivendi, & cur evirati, 96

Secundus

Secundas relictas expellentia, 124, 207
Semen ab omnibus corporis partibus procedit, 79
Senum morbi, 200
Signa in morbis quæ bona, quæ mala, 18, 19, 58
Sileni hiſtoria, 139
Silentii & ſermonis habenda ratio, 188
Simonis exanthemata, 184
Similitudines optimis medicis imponunt, 188
Sinapi vires, 103
Sincipitis vulnera magis periculoſa, 135
Singultus in febre funeſtus, 37. Ejus cura, 209
Sitis perfectæ purgationis finis, 202
Sitis remedia, 185
Solani facultates, 103
Somni præſagia, 194
Spiratio bona & mala, 12
Spiritus neceſſitas, 97
Sputorum ſigna, 17, 18, 187, 212
Sterilitatis cauſæ, 126. Non ſemper culpandi albi menſes, 179
Sternutationes quando juvent, quando non, 18, 58
Sudores boni & mali, 12, 27, 70, 203
Suillæ carnes præſtantiſſimæ, 110
Suppurationum obſervatio, 14, 18, 21
Surditatis commoda, 28, 202. In febribus cura, 203
Sutoris in Pityo hiſtoria, 181

T.

TAbidis autumnus malus, 198
Tabes dorſalis, 114
Tabes occulta quando fit, 111
Tabes quæ ſanabilis, quæ non, 32, 206
Teſtes & pudenda contracta, 15
Tibiæ oſſa fracta quot diebus firmentur, 131
Tritici natura & vires, 101

V.

VEnarum & arteriarum origo, 106
Venæ ſectio ubi inſtituenda, 90
Venarum circa caput ſupervomitus, 113
Veneris effectus, 187
Venti pro regionum & locorum ſitu differunt, 101
Ventres hieme & vere calidiſſimi, 193
Vere morbi infeſtantes, 199
Veſicæ inflammatio, 21
Victus humidus quibus conveniat, 193
Victus tenuis quando periculoſus, quando conveniat, 192
Vigiliæ quid portendant, 15
Vini natura & vires, 102
Vini meraci in flatibus, repletione, aut torminibus vires, 122
Virginis Abderitanæ hiſtoria, 170
Viri cujuſdam in Oeniadis hiſtoria, 179
Virium infirmitates ut dignoſcendæ, 109
Ulcus capitis nulla re madefaciendum, 135
Ulceris lividi & aridi prognoſis, 12
Umbi-

Umbilicum (infra) doloribus quid faciendum, 120
Vocis præſagia, 48
Vomitio quæ laudabilis, quæ non, 17, 70
In febribus quando expectanda, 41
Vomitus quando ciendus, ejuſque commoda, 99, 104
Vulnerum prognoſis, 67, 68, 209
Vulnerati tenuiter cibandi, 121
Urinæ quæ probandæ, quæ funeſtæ, quidque ſignificet, 16, 27, 71, 204, 212
Uterus ſexcentarum ærumnarum auctor, 216
Uteri cancer, 124
Uteri ad conceptum idonei & inidonei ſigna. 33, 34, 128